

Síntesi d'indicadors de resultats

SUMARI

PRESENTACIÓ.....	2
SÍNTESI D'INDICADORS DE RESULTATS.....	4
REVISTA DE LLIBRES.....	67
PUBLICACIONS DEL CONSELL.....	68
PUBLICACIONS RECENTS DEL CONSELL.....	69

Si voleu més informació o voleu fer-nos qualsevol suggeriment, no dubteu a posar-vos en contacte amb nosaltres mitjançant la pàgina web del Consell: <http://csda.gencat.cat/ca/>

ISSN electrònic 2014-797X

PRESENTACIÓ

El número 33 dels *Quaderns d'avaluació* conté una síntesi d'indicadors de resultats. S'han recollit indicadors ja publicats en fonts diverses amb la voluntat de posar-los de costat per mirar d'oferir una visió de conjunt del nostre sistema educatiu. Els anys estudiats, que van des del 2009 fins al 2015, permeten analitzar tendències i veure si l'evolució dels indicadors analitzats és positiva o no. La comparació dels resultats de Catalunya amb les dades de les comunitats autònomes d'Espanya i dels països de la Unió Europea —i d'altres— permet tenir una visió més àmplia de l'estat del nostre sistema educatiu.

Al meu parer, la visió de conjunt de les dades aporta evidències de l'existència d'unes línies constants, però també d'algunes incoherències del sistema que cal tenir presents. Per exemple, la taxa d'idoneïtat a l'edat teòrica d'acabar l'ESO mostra que al llarg de l'ESO hi ha hagut un 16,2% d'alumnes que ha tingut dificultats significatives durant la seva escolarització a l'etapa. Són dades del 2014-2015. En aquest mateix curs, s'observa que hi ha un 15% de l'alumnat que no obté el graduat en ESO i que els resultats en l'avaluació externa de quart d'ESO donen uns percentatges d'alumnes que no assoleixen les competències avaluades proper al 15%. El percentatge d'alumnat de Catalunya situat en el nivell més baix en comprensió lectora a PISA 2012 —que és l'any d'on s'han pres les dades perquè les del 2016 encara no s'han publicat— és del 15,1%. Per tant, les dades contrastades mostren una forta coincidència, doncs. És cert que el percentatge d'alumnat de Catalunya situat en el nivell més baix de competència matemàtica a PISA 2012 és més alt: del 20%. Però també ho és que el 2012 el percentatge d'alumnat que no supera la competència matemàtica en la prova de quart d'ESO és el 24%: un altre cop, doncs, ens trobem amb valors propers.

La coincidència de resultats no es dona, però, en els nivells alts de competència, tot i que cal tenir en consideració que a la prova de quart d'ESO hi ha quatre nivells que marquen el grau d'assoliment de la competència i a PISA n'hi ha sis, la qual cosa comporta una diferenciació més específica del nivell alt. A la prova de quart d'ESO del 2012 hi ha un 21,4% de l'alumnat situat en el nivell alt en llengua catalana i un 24,9% en llengua castellana. A PISA 2012, en canvi, el percentatge d'alumnat situat als nivells més alts de competència és del 7,3 %. A la prova de quart d'ESO del 2012 hi ha un 24,9% de l'alumnat situat en el nivell alt en competència matemàtica, mentre que a PISA 2012 el percentatge d'alumnat situat als nivells més alts és només el 8,7%.

Una altra dada discordant es dona a l'educació primària. La taxa de repetició s'estabilitza al voltant de l'1% en tots els cursos de l'etapa, sense arribar mai al 2%. En canvi, la prova d'avaluació de sisè d'educació primària mostra un percentatge proper al 15% d'alumnat que no supera les competències avaluades al final de l'etapa. Aquest 15% es correspondria amb la xifra d'alumnat que mostra dificultats a l'ESO i a PISA, com acabem de veure. Altre cop, doncs, les dades coincideixen. És evident que caldria disminuir la xifra de 15% d'alumnat amb dificultats escolars, però també ho és que el Pla per a la reducció del fracàs escolar a Catalunya assenyala que el percentatge d'alumnat que no assoleix la competència ha de ser inferior al 15% l'any 2018. Les dades, contemplades des d'aquesta perspectiva, no ens han de fer caure en anàlisis negatives ni dramàtiques.

Si tenim en compte els estudis postobligatoris, les dades del període 2010-2015 mostren que la tendència és a l'estabilització, encara que hi ha més matrícula al batxillerat (56%) que no als cicles formatius professionals de grau mitjà (44%). Les dades analitzades de diversos cursos

mostren que el batxillerat de Catalunya és força selectiu, especialment a primer curs, de manera que un 13% dels alumnes l'abandonen entre el primer i el segon. La taxa de repetició a primer i segon de batxillerat no supera el 10% i experimenta una tendència a la disminució al llarg dels anys 2010-2015. El curs 2012-2013, la taxa de promoció de primer de batxillerat és del 75,4%, mentre que la taxa de graduació a segon és del 76,7%. El batxillerat de Catalunya proporciona una excel·lent preparació per als estudis universitaris, ja que el 97% dels alumnes presentats a les PAU el curs 2014-2015 les aproven. És clar que el percentatge baixa si es compara amb la matrícula de segon de batxillerat, per exemple: hi ha un 35,9% d'alumnes que ha optat per no presentar-s'hi. Comparats els resultats de Catalunya amb els de les altres comunitats autònomes, Catalunya se situa entre les comunitats amb un major nivell d'alumnes de segon de batxillerat que supera les PAU.

Per contra, els nivells de graduació en cicles formatius professionals de grau mitjà de Catalunya són menors (36,1%) que els de batxillerat, però se situen propers a la mitjana dels percentatges de graduació de totes les comunitats autònomes, on destaquen els valors de Navarra (40,8%), Galícia (38,7%) i el País Basc (37,2%). Són dades del curs 2012-2013.

Si ens fixem en el percentatge d'alumnes que abandonen prematurament els estudis, observem que a Catalunya és del 18,8% l'any 2015, percentatge que supera en gairebé nou punts l'objectiu europeu de no passar del 10% l'any 2020. El Govern de la Generalitat de Catalunya ha establert com a objectiu reduir la taxa d'abandonament escolar per sota del 15% al final del 2018, d'acord amb la recomanació de la UE que contempla per a Espanya arribar a l'objectiu del 15% l'any 2020. Si observem les dades des d'una perspectiva temporal més àmplia, però, es constata que des de l'any 2008 l'abandonament prematur dels estudis disminueix en més d'un punt percentual de mitjana. Per tant, si aquesta tendència es continua mantenint, l'any 2018 Catalunya podria haver assolit el límit desitjable del 15%.

Si analitzem el cas dels joves NINI, es constata que l'any 2015 a Catalunya hi ha un 18,4% de joves, amb edats compreses entre els 15 i els 29 anys, que ni estudien ni treballen. El valor de Catalunya en aquest indicador supera de poc la mitjana espanyola (17,1%), però se situa a més de sis punts percentuals de distància tant de la mitjana europea (12,5%) com del valor corresponent a la Zona Euro (12,6%). Cal tenir en compte, també, que el percentatge de joves NINI de Catalunya mostra una trajectòria que tendeix a la baixa des de l'any 2013. D'aquests joves NINI, el 57% no té estudis més enllà de l'ESO. La dada és del 2015 i s'ha de tenir molt present.

La conclusió que s'extreu en aquest volum d'aquest indicador és que la població jove amb un baix nivell d'estudis que ha deixat la formació està integrada majoritàriament per gent en situació d'atur i que l'abandonament prematur dels estudis és el preludi del fenomen NINI. Per tant, totes aquelles mesures encaminades a evitar aquest abandonament comportaran una reducció sistemàtica en la xifra de població NINI. Caldrà prendre mesures que vagin en aquest sentit. Com s'apunta en aquestes pàgines, s'hauria de treballar per incrementar el nivell competencial de l'alumnat a l'ESO, introduir millores de gestió en l'orientació educativa al final de l'ensenyament obligatori i millorar l'oferta en cicles formatius, fent-la més atractiva per als alumnes, de manera que s'incrementin les expectatives d'èxit de l'alumnat.

L'èxit de l'alumnat és la gran fita de qualsevol sistema educatiu.

Joan Mateo

President del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu

SÍNTESI D'INDICADORS DE RESULTATS

Índex

1. Introducció
2. Fonts d'informació
3. Els resultats a l'educació primària
 - 3.1. Taxa d'idoneïtat
 - 3.2. Percentatge d'alumnat repetidor
 - 3.3. L'avaluació externa al final de l'educació primària
4. Els resultats a l'educació secundària obligatòria
 - 4.1. Resultats de promoció i graduació a l'ESO
 - 4.2. Taxa d'idoneïtat
 - 4.3. L'avaluació externa al final de l'ESO
 - 4.4. Els resultats a les proves PISA: comprensió lectora
 - 4.5. Els resultats a les proves PISA: competència matemàtica
 - 4.6. Els resultats a les proves PISA: competència científica
5. L'accés a l'educació postobligatòria
6. Els resultats al batxillerat
 - 6.1. Resultats de l'avaluació del batxillerat
 - 6.2. Repetició de curs
 - 6.3. Promoció i graduació
 - 6.4. Transició entre primer i segon curs de batxillerat
 - 6.5. Les PAU com a avaluació externa del batxillerat
7. Els resultats als cicles formatius de formació professional
 - 7.1. La matrícula als cicles formatius de formació professional de grau mitjà
 - 7.2. La graduació als cicles formatius de formació professional de grau mitjà
8. Anàlisi dels resultats a partir de les taxes brutes de graduació
 - 8.1. Taxa bruta de graduació a l'ESO
 - 8.2. Taxa bruta de graduació al batxillerat
 - 8.3. Taxa bruta de graduació als cicles de formació professional de grau mitjà
 - 8.4. Taxes de graduació a l'entorn internacional
9. Abandonament prematur dels estudis
10. El fenomen NEET-NINI i l'abandonament prematur dels estudis
 - 10.1. Relació entre NEET-NINI: joves que ni estudien ni treballen
11. Conclusions

1. INTRODUCCIÓ

El nou paradigma de la gestió pública obliga l'Administració educativa a promoure la cultura avaluativa en tots els nivells de la gestió per tal d'aconseguir la màxima eficàcia i eficiència en la prestació del servei educatiu i garantir la igualtat d'oportunitats a tots els ciutadans i ciutadanes.

L'aval de la qualitat del sistema passa per fer una avaluació rigorosa i profunda de la realitat del nostre sistema educatiu, tot superant prejudicis i tòpics i cercant dades i evidències sobre les quals identificar les fortaleeses i les febleses de l'educació a Catalunya per, d'aquesta manera, poder dissenyar i desenvolupar polítiques efectives orientades a la qualitat i l'excel·lència.

L'avaluació és una eina per al coneixement i la millora constant del servei educatiu, un mecanisme que aporta els elements i la informació necessaris per a la reflexió i la presa de decisions de millora escaients, d'acord amb els principis que regeixen el nostre sistema educatiu i el conjunt de la societat catalana. Sense perjudici del caràcter reservat de les dades que se n'obtenen, el conjunt d'actuacions d'avaluació ha de proporcionar un coneixement aprofundit i interrelacionat de la realitat educativa als agents que intervenen en la seva millora. L'avaluació ha de permetre relacionar els resultats amb els processos d'ensenyament i aprenentatge, així com amb la gestió dels recursos i els objectius que els centres es proposen assolir, d'acord amb les característiques del context en què es desenvolupa l'acció educativa. L'avaluació ha de ser especialment útil per a retre comptes a la ciutadania i, especialment, per a contribuir a l'increment de la qualitat educativa que reben els alumnes.

L'avaluació ha de ser especialment útil per a retre comptes a la ciutadania

L'avaluació del sistema educatiu de Catalunya pren com a referència la d'altres sistemes educatius de països del nostre entorn i es fonamenta, d'una banda, en l'anàlisi quantitativa i qualitativa dels resultats —acadèmics, competencials, de titulacions, d'abandonament dels estudis, d'inserció laboral...— de les diferents etapes educatives i, de l'altra, en les evidències obtingudes a partir de la identificació dels processos que hi són vinculats i de la valoració de la seva qualitat —gestió curricular, escolarització, orientació educativa, etc.

2. FONTS D'INFORMACIÓ

A nivell sistèmic, la definició d'uns indicadors bàsics de garantia de la qualitat permet disposar d'informació real sobre variables clau del sistema i valorar tendències respecte dels objectius educatius comuns per als països membres de la UE. Aquests indicadors provenen d'organismes i institucions de diversa índole, la qual cosa afavoreix la comparabilitat, fiabilitat i robustesa del sistema d'informació en el seu conjunt. Per aquest motiu, el sistema incorpora indicadors provinents de l'OCDE, el Instituto Nacional de Estadística, l'Institut d'Estadística de Catalunya, el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu i el Instituto Nacional de Evaluación Educativa (INEE), entre d'altres organismes.

Els estudis comparatius sobre l'estat de l'educació entre les diferents comunitats autònomes i altres països del nostre entorn es veuen condicionats per la disponibilitat de les dades corresponents als diversos indicadors o variables analitzades, la qual cosa obliga a treballar amb dades corresponents només a un curs (de vegades dos) anterior a l'actual.

La informació sobre l'escolarització i els resultats del sistema educatiu català es troba disponible a la pàgina web del Departament d'Ensenyament.¹ La informació sobre l'avaluació de batxillerat dels cursos 2010-2011 i 2011-2012 ha estat proporcionada pel Servei d'Indicadors i Estadística del Departament d'Ensenyament. La informació sobre els resultats de la prova PISA 2012 prové de la publicació *Quaderns d'avaluació*. 27.² La informació sobre la matrícula, repetició i promoció dels diferents cursos de batxillerat està publicada a l'apartat *INE* base de la pàgina web de l'INE.³

¹ <http://ensenyament.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/>

² http://csda.gencat.cat/ca/arees_d_actuacio/publicacions/quaderns_avaluacio/quaderns_avaluacio_27/

³ <http://www.ine.es/>

Gairebé tota la informació sobre els indicadors europeus referits a les comunitats autònomes està recollida en el *Sistema estatal de Indicadores de la Educación 2015*, publicat pel Ministerio de Educación, Cultura y Deportes. La informació sobre els joves NEET-NINI,⁴ corresponent a les diferents comunitats autònomes, la publica EUROSTAT a través de la seva pàgina web.⁵

3. ELS RESULTATS A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

L'avaluació de l'educació primària té en compte la taxa d'idoneïtat per edats, el percentatge d'alumnes repetidors a cada curs i els resultats de les proves externes de sisè curs, que proporcionen informació sobre el nivell competencial assolit pels alumnes en acabar aquesta etapa educativa.

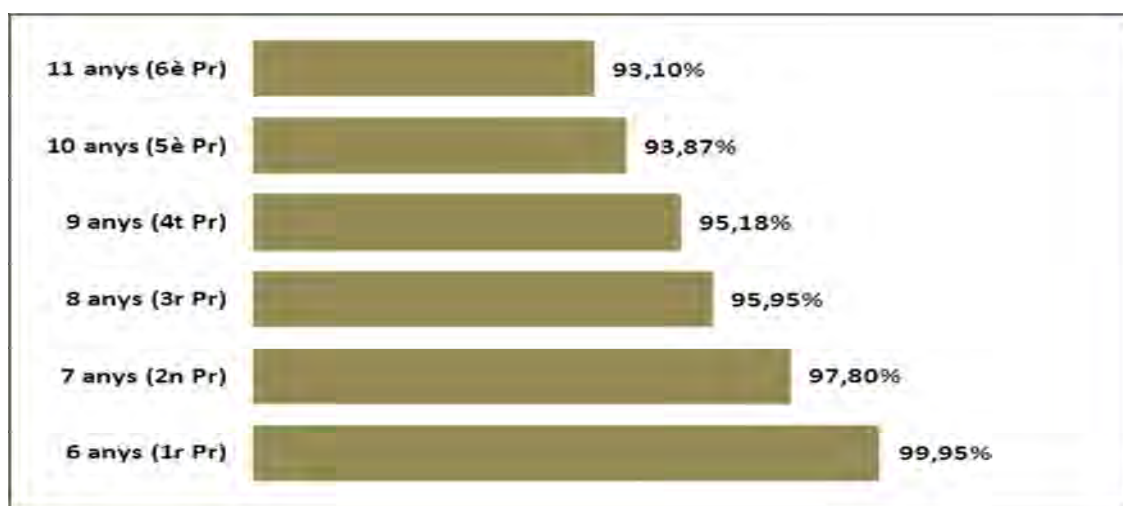
3.1. TAXA D'IDONEÏTAT

La taxa d'idoneïtat mesura la proporció d'alumnes d'una determinada edat que cursa el nivell que li pertoca, d'acord amb l'establert a la normativa reguladora de l'etapa educativa corresponent. La distribució per edats a l'educació primària estableix que, amb caràcter general, els nens i les nenes de 6 anys s'han d'escolaritzar al primer curs d'educació primària, els de 7 anys a segons curss, i així fins als 11 anys, que corresponen al sisè curs d'educació primària. En particular, la idoneïtat a sisè compara el nombre d'alumnes que tenen 11 anys, amb data 1 de gener del l'any en curs i que estan matriculats a sisè d'educació primària, respecte al total de la població d'aquesta edat segons el cens en la mateixa data. Per tant, la taxa d'idoneïtat als 11 anys és el percentatge d'alumnes d'11 anys que cursa sisè d'educació primària i que no ha repetit cap curs.

La taxa d'idoneïtat
mesura la
proporció
d'alumnes que
cursa el nivell que
li pertoca per edat

La darrera informació disponible, corresponent al curs 2014-2015, permet analitzar l'evolució de la taxa d'idoneïtat al llarg de les edats pròpies de l'educació primària.

Gràfic 1. Taxes d'idoneïtat a l'educació primària. Curs 2014-2015

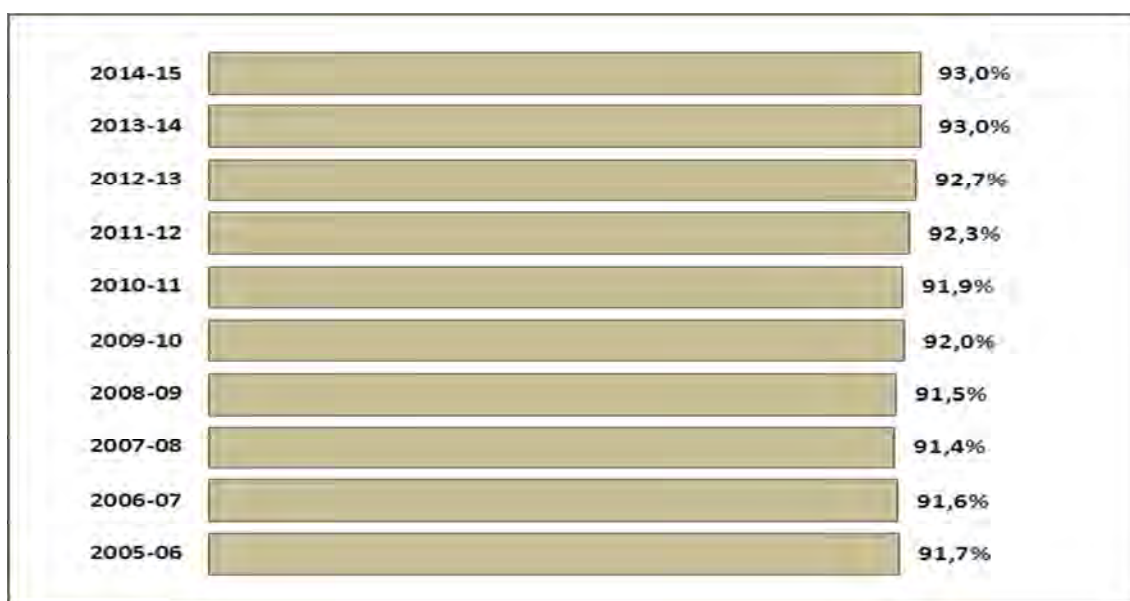
Font: Càlculs propis a partir dades del Servei d'Indicadors i Estadística del Departament d'Ensenyament.

⁴ NET = Not in Education, Employment or Training / NINI = Ni estudia ni treballa.

⁵ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>

En efecte, al curs 2014-2015 la distribució de la taxa d'idoneïtat al llarg de l'etapa evidencia una disminució progressiva, des del 99,9% als 6 anys fins al 93,1% als 11, amb una reducció aproximada d'un punt percentual cada curs. La reducció més important correspon als valors de 7 anys (segon curs d'educació primària) i 8 anys (tercer curs), que perden 1,5 punts en la idoneïtat. La reducció del total de l'etapa és de 6,9 punts. L'evolució de la taxa d'idoneïtat als 11 anys entre els cursos 2005-2006 i 2014-2015 demostra un increment de 1,3%, ja que es passa del 91,7% al 93,0%.

Gràfic 2. Taxa d'idoneïtat als onze anys. Període 2005-2015

Font: Càlculs propis a partir dades del Servei d'Indicadors i Estadística del Departament d'Ensenyament.

D'altra banda, la taxa d'idoneïtat als 11 anys (93,1%) informa del percentatge d'alumnes que han cursat l'educació primària i que no han presentat dificultats d'aprenentatge que els hagin impedit seguir una escolarització en condicions ordinàries.

Si es fa la lectura contrària de les dades, es pot considerar que només per a un 6,9% dels alumnes, les previsions del sistema per a aquesta etapa educativa no s'han complert. Aquest percentatge del 6,9% d'alumnes que presenten dificultats significatives a l'educació primària encaixa amb la informació aportada per diversos estudis sobre els trastorns d'aprenentatge o psicopatològics presents en el conjunt de la població, que afecten entre un 10% i un 20% d'alumnes, depenent de l'estudi.

La comparació dels resultats de Catalunya amb els de la resta de comunitats autònomes d'Espanya pren com a referència les taxes d'idoneïtat als 10 i 12 anys, que són les taxes publicades per l'INEE.

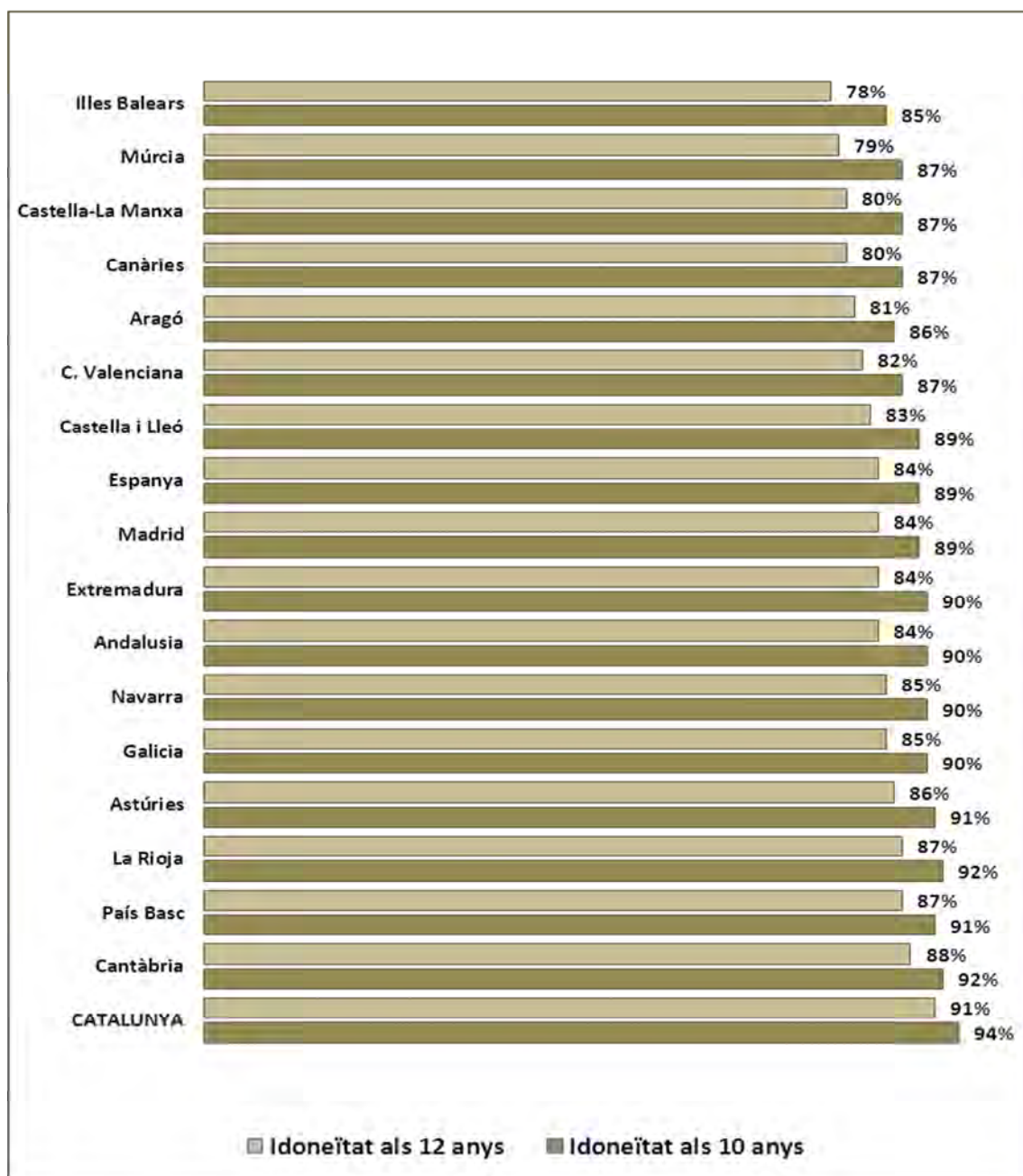
Catalunya és la comunitat autònoma amb els majors valors en les taxes d'idoneïtat als 10 anys (94%) i als 12 anys (91%), superant en 5 i 7 punts respectivament el valor mitjà d'aquestes taxes d'idoneïtat per a Espanya (89% i 84%).

Amb valors igualment elevats se situen Cantàbria (92% i 88%) i el País Basc (91% i 87%), mentre que les pitjors taxes d'idoneïtat corresponen a les Illes Balears (85% i 78%).

Catalunya
presenta els valors
més alts
d'Espanya en les
taxes d'idoneïtat
als 10 i 12 anys

En definitiva, si la idoneïtat és un bon indicador dels resultats de l'educació primària, d'entre totes les comunitats, Catalunya és la que els presenta millors.

Gràfic 3. Taxa d'idoneïtat als 10 i als 12 anys. Per comunitats autònomes. Curs 2012-2013

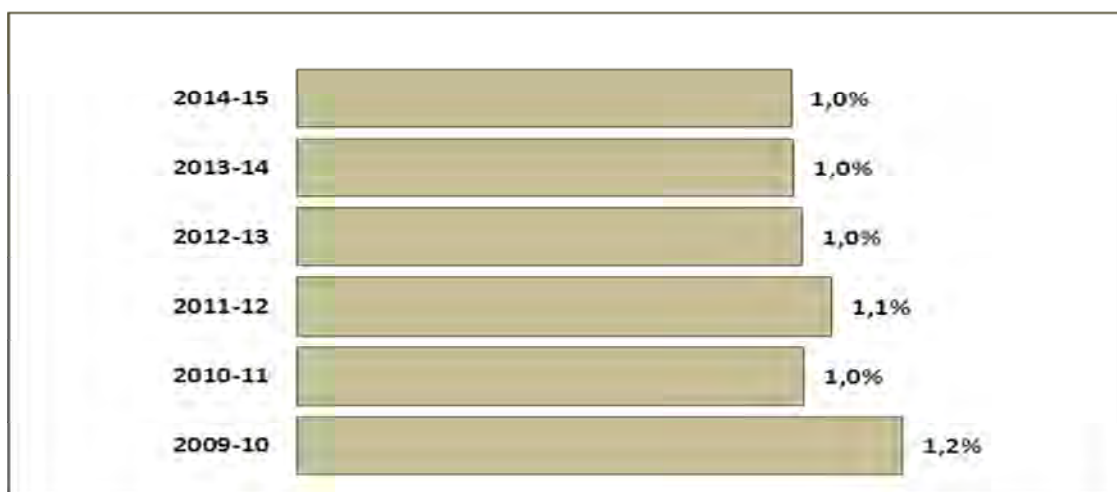

Font: Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015 (INEE).

3.2. PERCENTATGE D'ALUMNAT REPETIDOR

L'alumnat repetidor es quantifica a partir de la matrícula per als diferents cursos de l'educació primària, que enregistra el fet que un alumne sigui repetidor.

En termes globals, al curs 2014-2015 la repetició a l'educació primària afecta al voltant de l'1% dels alumnes escolaritzats. Al llarg del període de cinc cursos analitzat, aquest percentatge s'ha reduït en 0,2 punts, i des del curs 2012-2013 el valor s'estabilitza al voltant d'aquest 1%.

Gràfic 4. Percentatge d'alumnat repetidor a l'educació primària. Període 2009-2015

Font: Càlculs propis a partir de dades del Servei d'Indicadors i Estadística del Departament d'Ensenyament.

Si s'analitzen conjuntament les dades corresponents al percentatge d'alumnes repetidors i a la taxa d'adequació, s'evidencia la complementarietat d'aquests dos indicadors de sistema. En efecte, prenent com a referència una repetició mitjana de 1,2% a l'educació primària, s'observa que al llarg dels sis cursos acadèmics aquesta repetició produeix una reducció de $6 \times 1,2 = 7,2$ punts en les taxes d'adequació, des del seu inici (99%) fins al darrer curs (93,1%), que és aproximadament la diferència observada.

En canvi, quan s'analitza curs a curs, s'observa que l'evolució de la repetició a l'educació primària no és uniforme, ni en valor ni en trajectòria.

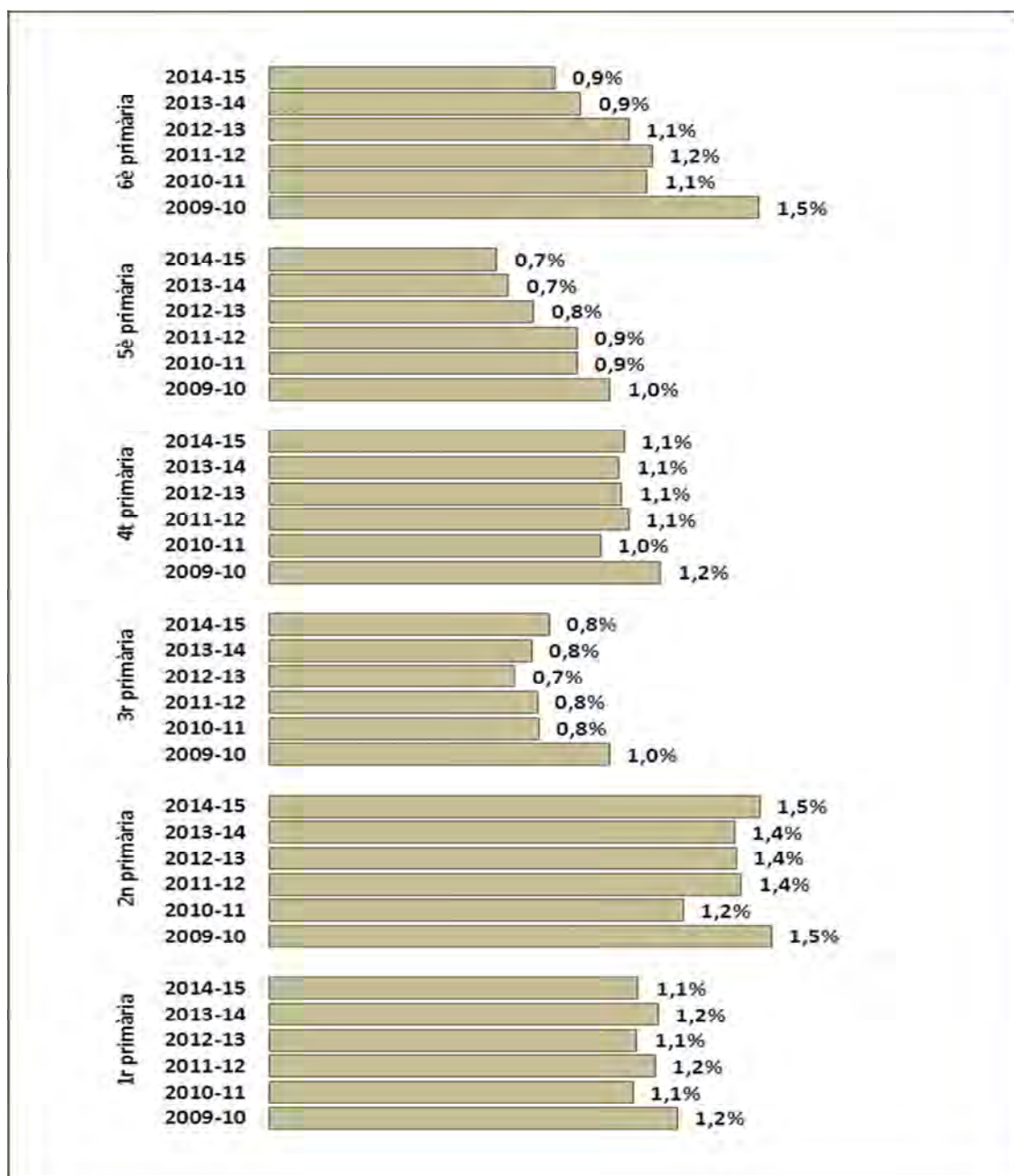
El major percentatge d'alumnat repetidor es presenta sistemàticament al final del cicle inicial, període coincident aproximadament amb la consolidació del procés d'aprenentatge de la lectoescriptura: entre els cursos 2009-2010 i 2014-2015, a segon curs d'educació primària es presenta un valor mitjà de repetició de l'1,4%, que és superior a l'1,1% mitjà de primer, tercer i sisè curs i al 0,8% mitjà de tercer i cinquè curs.

La trajectòria en el percentatge d'alumnes repetidors és descendent a cinquè i a sisè, amb una reducció de 0,3 punts i de 0,6 punts, respectivament. Per contra, la trajectòria en els altres nivells tendeix a estabilitzar-se en valors que són de l'1,1% per a primer, del 0,75% per a segon, de l'1,45% per a tercer i de l'1,25% per a quart.

La taxa mitjana de repetició a l'educació primària s'estabilitza al voltant de l'1%

El major percentatge d'alumnat repetidor es presenta al final del cicle inicial

Gràfic 5. Alumnat repetidor a l'educació primària. Període 2009-2015

Font: Càlculs propis a partir de dades del Servei d'Indicadors i Estadística del Departament d'Ensenyament.

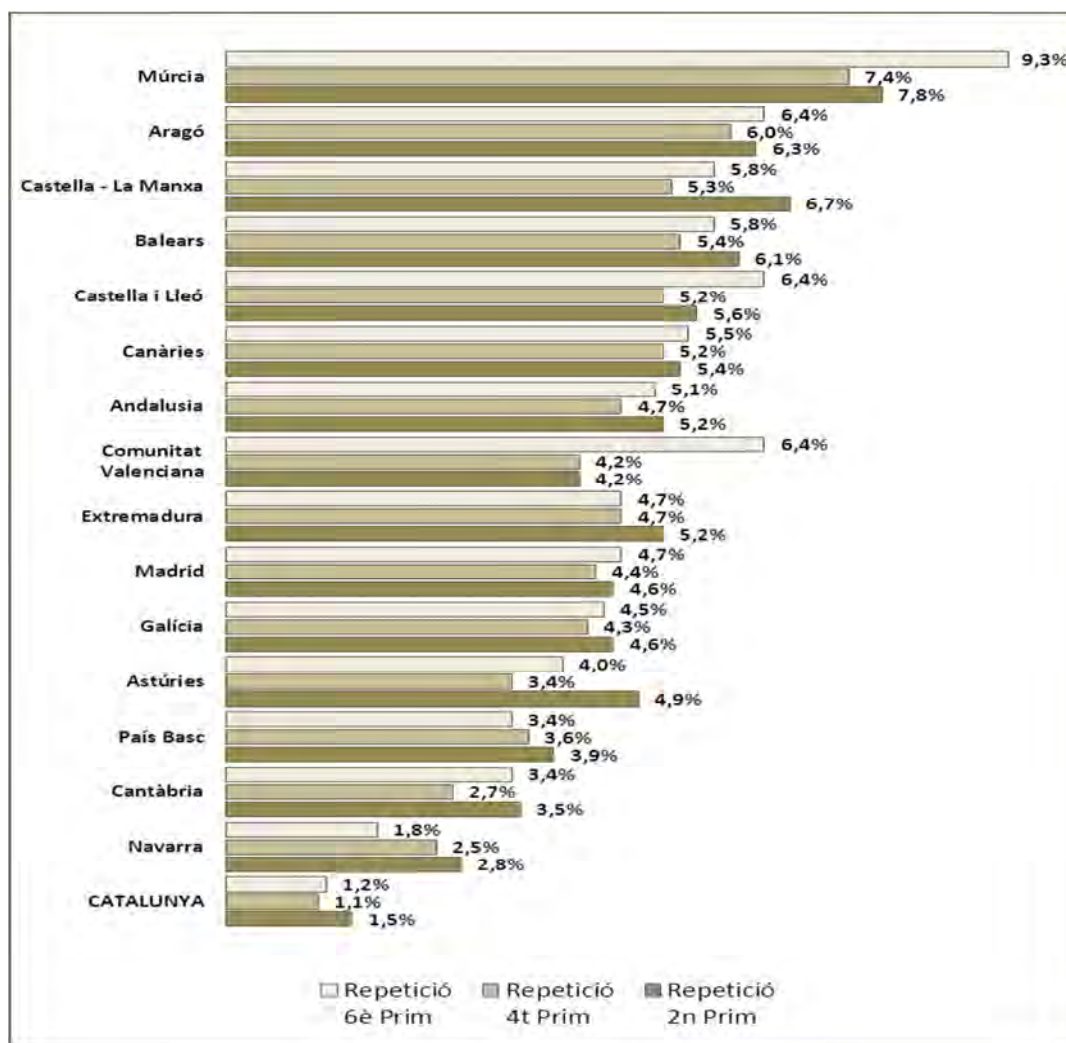
La comparació de les dades de Catalunya amb les de la resta de comunitats autònomes serveix de referència per a l'anàlisi. En aquest cas, les dades disponibles publicades per l'INEE corresponen al percentatge d'alumnes repetidors de segon, quart i sisè curs, coincidint amb el final dels respectius cicles de l'etapa.

Les dades de repetició observades en les comunitats autònomes confirmen la informació obtinguda a partir de les taxes d'idoneïtat: Catalunya és la comunitat autònoma amb menors taxes d'alumnes repetidors.

El cicle inicial és el que presenta majors percentatges d'alumnes repetidors, amb excepció de la Comunitat Valenciana, Canàries, Castella-Lleó i Múrcia, on el major percentatge de

repeticions es presenta al final del cicle superior. Aquesta coincidència podria explicar-se pel fet de disposar d'un criteri d'avaluació objectiu clar i compartit per tota la comunitat educativa en finalitzar el segon curs de l'educació primària: l'assoliment de la lectoescriptura. En canvi, per a la resta de cursos, els objectius establerts per la normativa reguladora del currículum poden resultar més interpretables i, per tant, originar una major dispersió dels resultats acadèmics.

Gràfic 6. Percentatge d'alumnat repetidor a l'educació primària. Per comunitats autònomes. Curs 2012-2013

Font: Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015 (INEE).

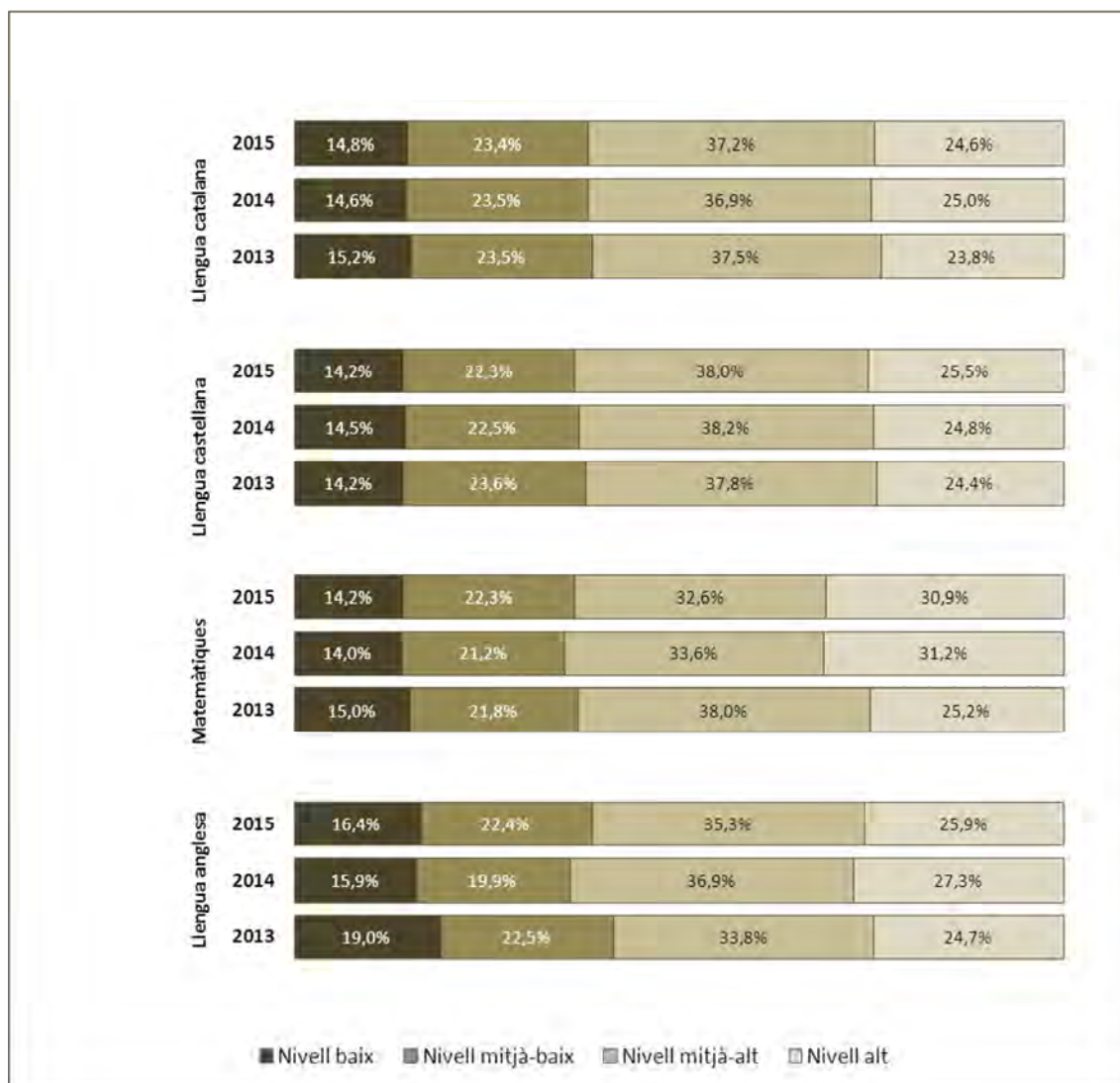
Catalunya és la comunitat autònoma amb un índex menor d'alumnat repetidor a l'educació primària

3.3. L'AVALUACIÓ EXTERNA AL FINAL DE L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Al final de l'educació primària, el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu duu a terme una prova d'avaluació externa als alumnes de sisè curs, amb la finalitat de mesurar el grau d'assoliment de competències bàsiques de cada alumne en acabar aquesta etapa educativa. El resultat de les proves no té efectes ni en l'avaluació final de l'alumne ni en les decisions de promoció de curs, les proves únicament tenen caràcter formatiu i orientador.

Degut al canvi en la categorització dels resultats —es fixen quatre nivells d'assoliment de les competències a partir de l'any 2013—, només es tenen en compte per a la seva anàlisi els resultats a partir del curs 2012-2013.

Gràfic 7. Avaluació de sisè d'educació primària. Període 2013-2015

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

L'avaluació de sisè curs d'educació primària es planteja per a tot l'alumnat (aproximadament, 75.000 alumnes) en termes de competències bàsiques, és a dir, les competències establertes pel currículum de l'etapa i que qualsevol alumne hauria d'haver assolit en acabar l'etapa educativa.

Dels quatre nivells d'assoliment de les competències, l'únic que indica que l'alumne no assoleix la competència és el nivell baix. El Pla per a la reducció del fracàs escolar a Catalunya assenyala que el percentatge d'alumnat que no assoleix la competència ha de ser inferior al 15% l'any 2018. Com es pot observar, aquest objectiu s'assoleix en competència en llengua catalana, llengua castellana i matemàtiques. En competència en llengua anglesa l'evolució del percentatge és positiva al llarg dels anys i el 2015 se situa ja en el 16,4%.

L'any 2015, els percentatges d'alumnes situats en els nivells alts d'assoliment competencial superen el 25% en quasi totes les competències avaluades: 24,6% en llengua catalana, 25,5% en llengua castellana, 25,9% en llengua anglesa i 30,9% en matemàtiques. Aquests percentatges d'alumnes situats en els nivells alts han evolucionat positivament, amb increments al voltant d'un punt en les llengües i de 5,7 punts en matemàtiques. El Pla per a la reducció del fracàs escolar a Catalunya assenyala que el percentatge d'alumnat situat al nivell alt de domini de la competència ha de ser igual o superior al 30% l'any 2018.

L'anàlisi conjunta de les dades de promoció i repetició en l'educació primària i dels resultats de les proves de l'avaluació de sisè curs evidencien una discrepància molt significativa entre els criteris d'avaluació acadèmica i els criteris d'avaluació competencial, ja que si bé el percentatge de repetició a l'educació primària no arriba en cap cicle al 2%, hi ha un 15% d'alumnat que no supera les competències bàsiques avaluades al final de l'etapa.

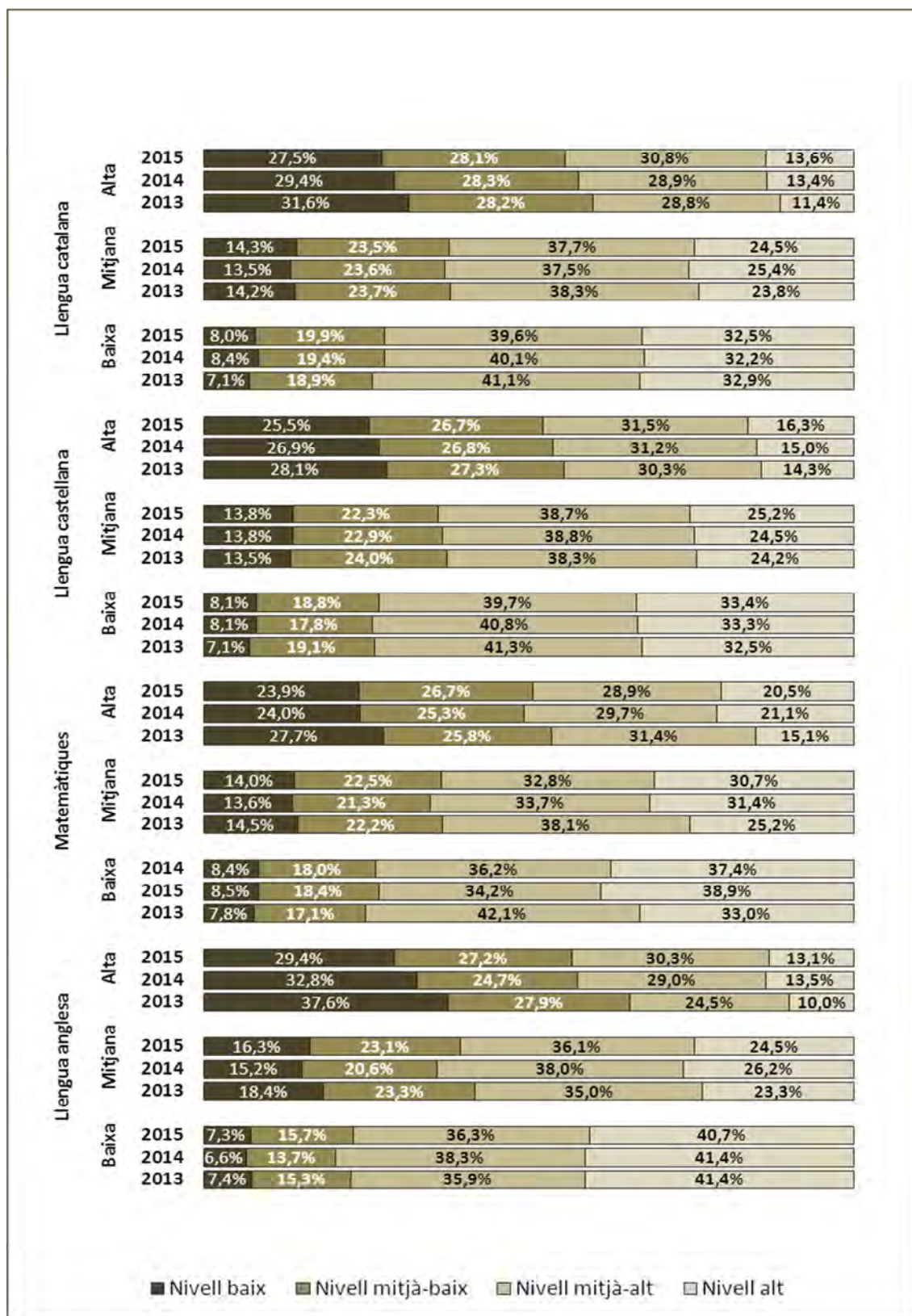
Si es desagreguen els resultats de les proves de sisè d'educació primària a partir del nivell de complexitat assignat als centres, entre els anys 2013 i 2015 s'observa un estancament en els percentatges d'alumnes situats en el nivell alt per a totes les llengües i una millora de més de quatre punts percentuals en matemàtiques en els centres de nivell baix de complexitat. En els centres d'alta complexitat hi ha una reducció en el percentatge d'alumnes situats en el nivell baix: en llengua anglesa és de gairebé vuit punts percentuals, en llengua catalana i matemàtiques és de quasi quatre punts i en llengua castellana, de 2,6 punts.

Aquesta millora representa un cert avanç en termes d'equitat, però les dades indiquen que el sistema ha de fer un esforç i continuar treballant per garantir la igualtat d'oportunitats. S'ha d'aconseguir l'efecte d'ascensor social de l'educació, ja que, en termes probabilístics, per als alumnes de centres d'alta complexitat la probabilitat d'obtenir un nivell baix en les proves de llengua catalana, castellana i matemàtiques quadruplica la probabilitat que tenen els alumnes de centres de baixa complexitat. Per a la llengua anglesa, aquesta probabilitat és cinc vegades major. I a la inversa, per als alumnes de centres d'alta complexitat, la probabilitat d'assolir el nivell alt en llengua catalana i matemàtiques és gairebé tres vegades menor que la probabilitat dels alumnes de centres de baixa complexitat. Per a la llengua castellana, la probabilitat es redueix a la meitat, mentre que per a llengua anglesa es redueix fins a la quarta part.

El Pla per a la reducció del fracàs escolar a Catalunya assenyala que el percentatge d'alumnat que no assoleix la competència ha de ser inferior al 15% l'any 2018. Aquest objectiu s'assoleix en competència en llengua catalana, llengua castellana i matemàtiques. La llengua anglesa hi és molt a prop

Gràfic 8. Avaluació de sisè d'educació primària. Per nivell de complexitat de centres. Període 2013-2015

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

4. ELS RESULTATS A L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

4.1. RESULTATS DE PROMOCIÓ I GRADUACIÓ A L'ESO

El títol de graduat en educació secundària obligatòria permet accedir als ensenyaments postobligatoris d'acord amb els requisits que s'estableixen per a cada ensenyament. Els alumnes que hagin cursat l'educació secundària obligatòria i que no obtinguin el títol de graduat han de rebre un certificat d'escolarització on constin el nombre d'anys cursats, el grau d'assoliment dels objectius de l'etapa i l'adquisició de les competències corresponents, així com el consell orientador per a la seva vida futura, acadèmica o laboral.

L'actual ordenació dels ensenyaments d'educació secundària obligatòria estableix que un alumne pot repetir el mateix curs una sola vegada, entre primer i tercer curs, i dues vegades, com a màxim, dins de l'etapa si no ha repetit a l'educació primària. Es considera que un alumne ha superat el quart curs quan ha obtingut una avaluació positiva en totes les matèries i, per tant, ha assolit les competències de l'etapa, o quan ha obtingut una avaluació negativa com a màxim en dues matèries que no siguin simultàniament llengua catalana i literatura, llengua castellana i literatura i matemàtiques. De manera excepcional, un alumne pot repetir dues vegades el quart curs si no ha repetit en cursos anteriors. A més, a l'ESO els alumnes tenen la possibilitat de superar matèries pendents en la convocatòria del mes de setembre i, per tant, de promocionar de curs.

En els darrers cursos de l'ESO el nombre d'alumnes avaluats pot diferir sensiblement del nombre d'alumnes matriculats, ja que a partir dels 16 anys l'educació deixa de ser obligatòria i l'alumne pot decidir abandonar els estudis. Tal és el cas d'alumnes que han repetit curs en alguna ocasió i que es troben en una situació de desmotivació important.

Els resultats de l'ESO poden ser analitzats considerant com a població de referència els alumnes matriculats o els alumnes avaluats a final de curs. La diferència entre els dos càlculs en el cas dels alumnes que obtenen el graduat en ESO és d'uns 2,5 punts percentuals, a favor dels graduats sobre els avaluats.

En aquest estudi s'opta per fer una anàlisi de la promoció comparant el nombre d'alumnes matriculats respecte del nombre d'alumnes que promocionen, ja sigui al juny o al setembre. En el cas de quart d'ESO, es considera que no promocionen els alumnes que obtenen el certificat.

L'evolució dels percentatges d'alumnes que promocionen de curs —que obtenen la graduació en el cas de quart d'ESO— entre els cursos 2009-2010 i 2013-2014 mostra una tendència clarament positiva, amb increments situats al voltant dels quatre punts percentuals a primer i segon curs d'ESO i de cinc punts als dos cursos finals.

En el període considerat, els percentatges d'alumnes amb una avaluació negativa mostren un retrocés per a tots els cursos, ja que passen del 10% al 6% a primer d'ESO, de l'11% al 7% a segon i del 14% al 9% a tercer. Tanmateix, el percentatge de no promoció a quart d'ESO supera els dos dígits, malgrat haver-se reduït del 18% al 13%.

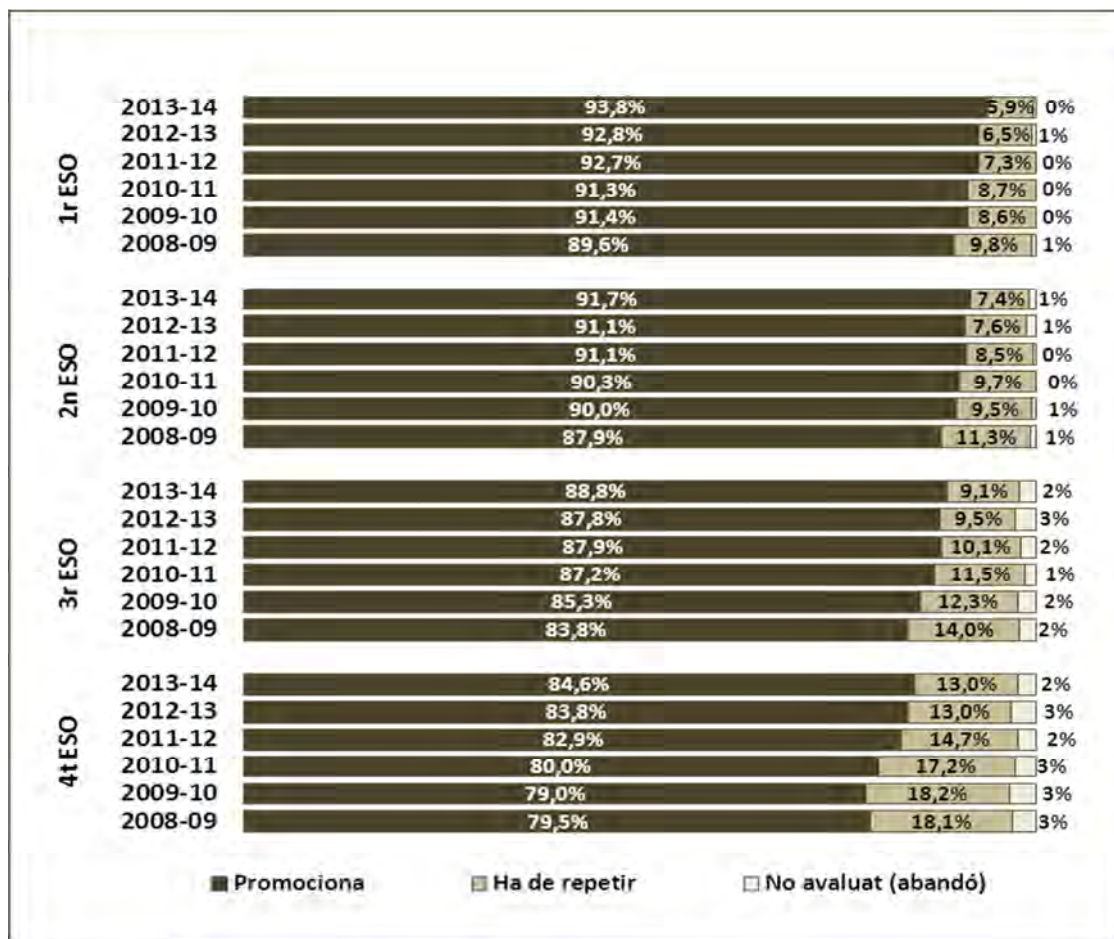
L'increment en els percentatges de promoció s'ha fet exclusivament amb la reducció de l'alumnat que ha de repetir. Els percentatges de no avaluació romanen constants, i són gairebé

El percentatge d'alumnat repetidor a l'ESO disminueix entre el 2009 i el 2014. El percentatge més elevat de repetició es troba a quart d'ESO

imperceptibles a primer i a segon curs. A tercer, els alumnes que han tingut alguna dificultat al llarg de la seva trajectòria escolar poden tenir 16 anys: el percentatge d'alumnes no avaluats comença a ser significatiu i se situa al voltant del 2,1%, mentre que, a quart curs, aquest percentatge s'incrementa fins al 2,8%. Aquestes taxes d'alumnes no avaluats són un primer indicador de l'abandonament dels estudis abans d'acabar l'escolarització obligatòria.

Gràfic 9. Resultats a l'ESO: percentatges de promoció, repetició i abandó sobre la matrícula. Període 2008-2014

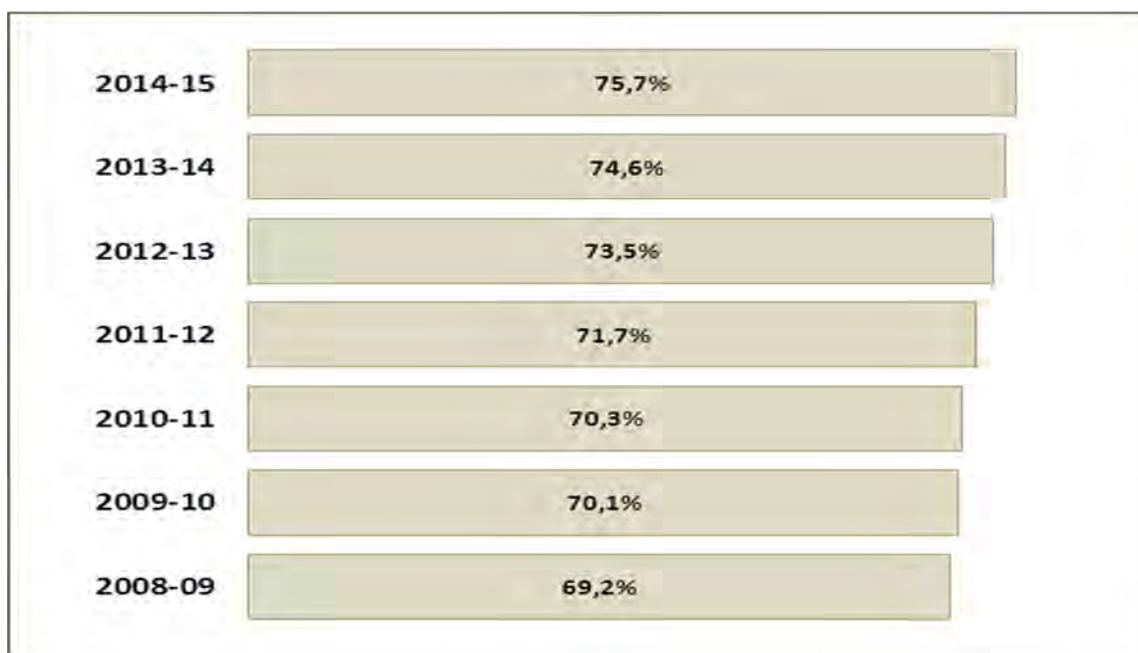

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu

4.2. TAXA D'IDONEÏTAT

La taxa d'idoneïtat a l'edat teòrica d'acabar l'ESO (15 anys), corresponent al curs 2014-2015 és del 75,7%. Tenint en compte que la taxa d'idoneïtat als 11 anys d'aquests mateixos alumnes — quatre anys abans, al curs 2010-2011— era del 91,9%, s'observa que al llarg de l'ESO la idoneïtat ha perdut 16,2 punts percentuals. És a dir, que un 16,2% dels alumnes ha tingut dificultats significatives al llarg de la seva escolarització a l'educació secundària obligatòria, que els han provocat romandre més temps del previst en aquesta etapa educativa.

La comparació d'aquesta taxa d'idoneïtat als 15 anys amb els percentatges de repetició permet concloure que la repetició es dona sovint en alumnes que ja han tingut alguna repetició prèvia, altrament la taxa d'idoneïtat s'hauria reduït en més de 30 punts.

Gràfic 10. Taxa d'idoneïtat als 15 anys. Període 2008-2015

Font: Càlculs propis a partir de dades del Departament d'Ensenyament.

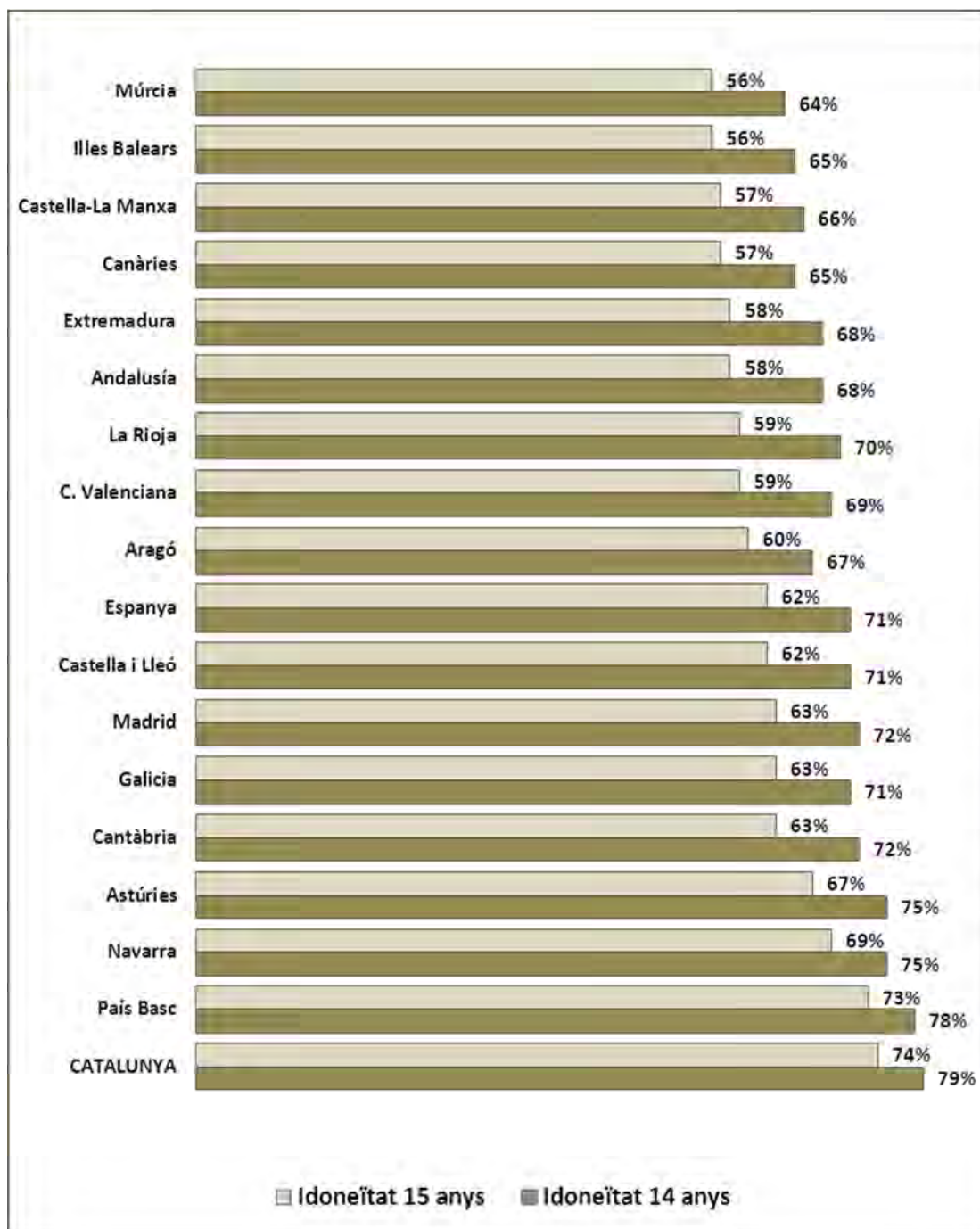
Al llarg dels set anys analitzats, l'increment en les taxes de promoció/graduació a l'ESO i la consegüent reducció en les taxes de repetició han comportat una millora en la taxa d'idoneïtat, que ha evolucionat amb un augment de 6,5 punts.

Les dades de les comunitats autònomes revelen que Catalunya és la comunitat amb majors taxes d'idoneïtat als 14 i als 15 anys, ja que supera en 12 i 8 punts, respectivament, les mitjanes de les taxes d'idoneïtat d'Espanya.

En síntesi, Catalunya presenta els millors resultats de promoció de totes les comunitats autònomes, amb una tendència a la millora contínua. Aquests bons resultats s'han de contrastar amb els resultats de les proves externes de caràcter competencial que duu a terme el Consell Superior d'Avaluació i les proves PISA de l'OCDE

Als 14 i 15 anys,
Catalunya també és
la comunitat
autònoma amb
majors taxes
d'idoneïtat

Gràfic 11. Taxa d'idoneïtat als 14 i als 15 anys. Per comunitats autònomes. Curs 2012-2013

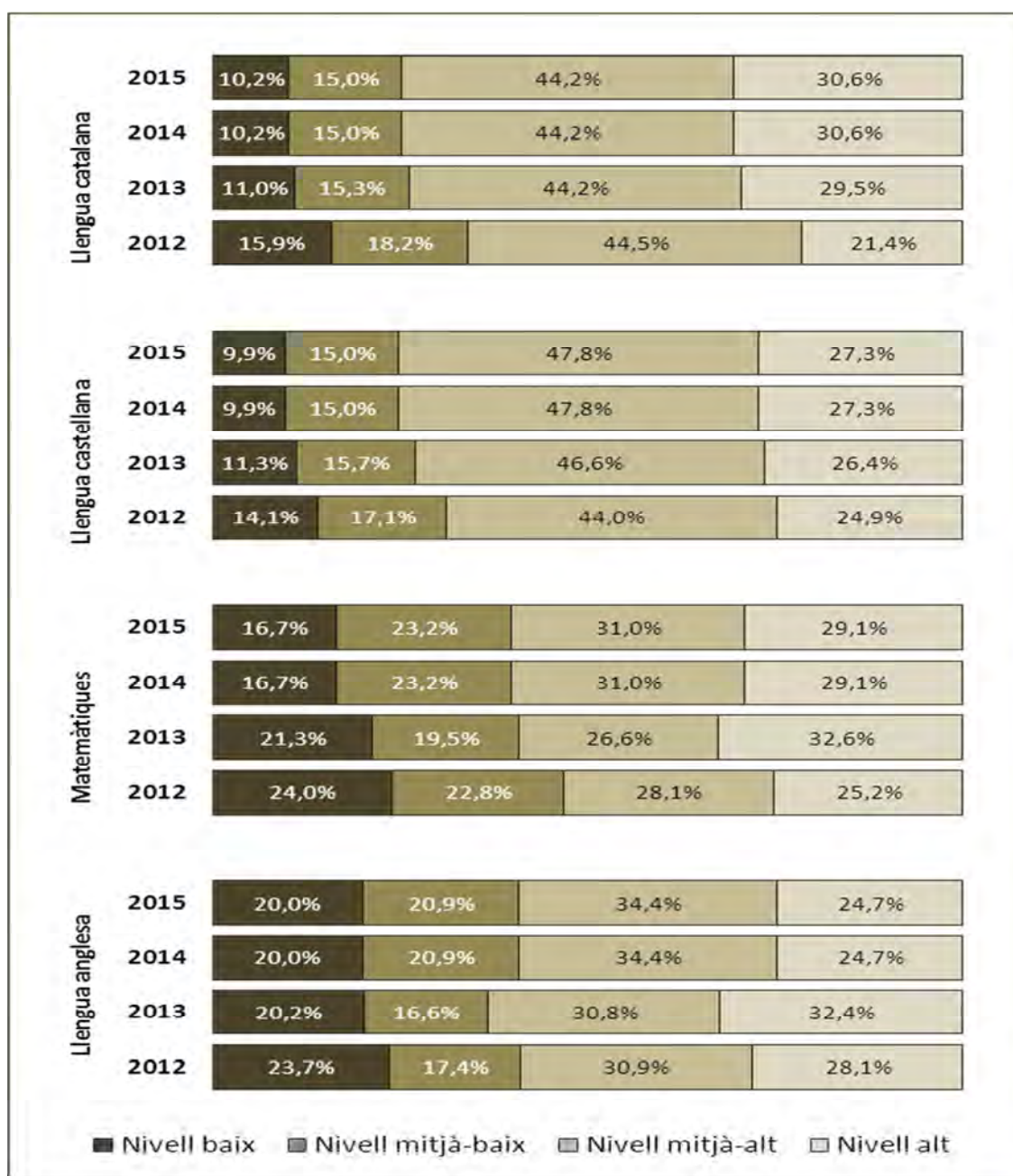

Font: Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015 (INEE).

4.3. L'AVALUACIÓ EXTERNA AL FINAL DE L'ESO

Els resultats de les proves de quart de l'ESO permeten valorar el nivell competencial dels alumnes en finalitzar l'educació obligatòria.

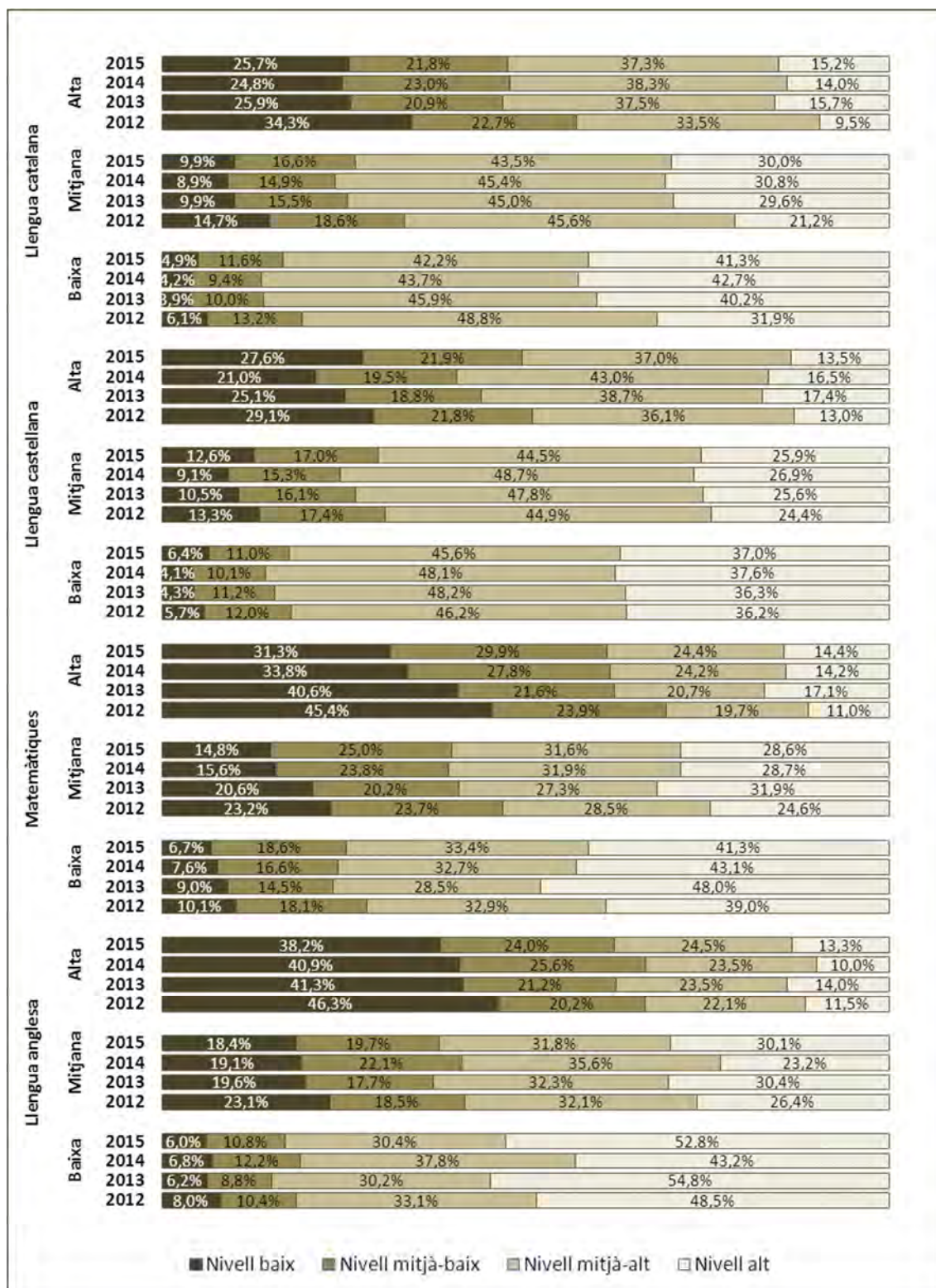
Gràfic 12. Avaluació de quart d'ESO. Període 2012-2015

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

Des de l'any 2012, el percentatge d'alumnes situat en el nivell baix en totes les competències avaluades s'ha anat reduint de manera sistemàtica. En el cas de la llengua catalana i la llengua castellana, el percentatge d'alumnes amb resultats en el nivell baix és d'un 10% el 2015. En matemàtiques, el percentatge és del 16,7% el 2015, amb una reducció de gairebé 8 punts des del 2012. En llengua anglesa, el percentatge és del 20% el 2015, de manera que aquesta és la competència que s'allunya més de l'objectiu marcat per al 2018 de tenir un 15% d'alumnat que no superi les competències.

Gràfic 13. Avaluació de quart d'ESO. Per nivell de complexitat de centres. Període 2012-2015

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

El percentatge d'alumnat situat al nivell alt d'assoliment de la competència és proper al 30% en tots els casos. El Pla per a la reducció del fracàs escolar a Catalunya assenyalava que el percentatge d'alumnat situat al nivell alt de domini de la competència ha de ser igual o superior al 30% l'any 2018.

En acabar el curs 2014-2015 s'observa que un 15% de l'alumnat no obté el graduat en ESO i que els resultats de l'avaluació externa donen uns percentatges d'alumnes que no assoleixen les competències propers al 15%.

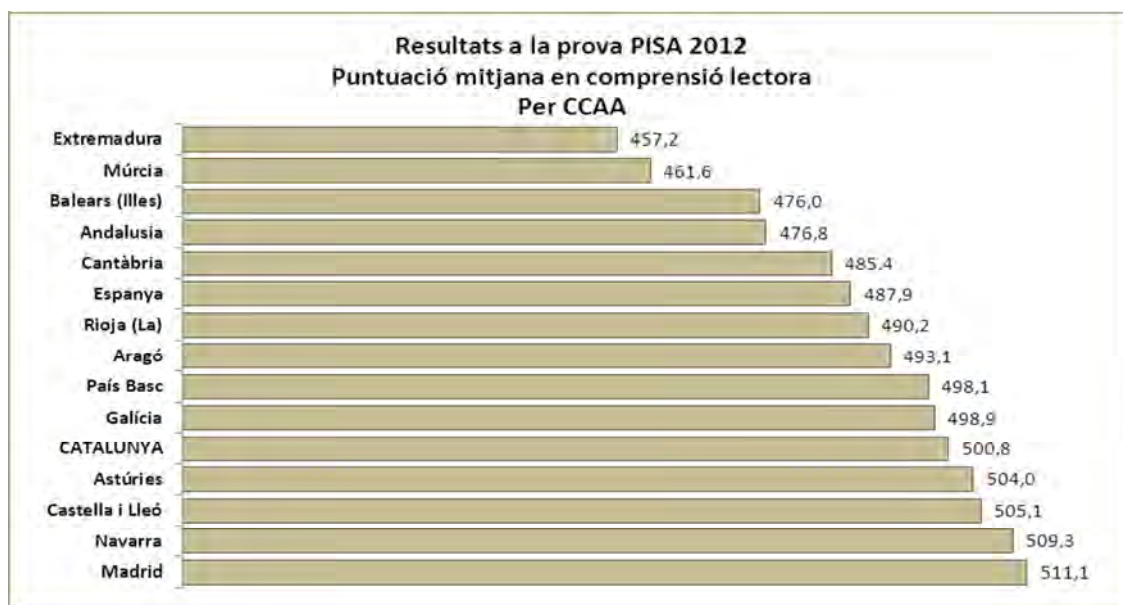
La desagregació dels resultats de la prova de quart d'ESO a partir del nivell de complexitat assignat als centres aporta la mateixa informació que s'observa a l'educació primària. Els percentatges d'alumnat que no superen la competència són molt superiors als centres de complexitat alta que no pas als centres de complexitat mitjana o baixa. Així, tot i que s'observa una disminució d'aquests percentatges, el 2015 són del 25,7% en llengua catalana, del 27,6% en llengua castellana, del 31,3% en matemàtiques i del 38,2% en llengua anglesa. Els percentatges són gairebé el doble dels marcats per al 2018.

4.4. ELS RESULTATS A LES PROVES PISA: COMPRENSIÓ LECTORA

L'estudi PISA proporciona, cada tres anys, una estimació del nivell competencial dels alumnes de 15 anys de més de trenta països. S'avalua la comprensió lectora, la competència matemàtica i la competència científica. Es tenen en compte aquí els últims resultats publicats de PISA, que són els del 2012.

La informació que PISA proporciona per a cada àmbit avaluat són la puntuació mitjana i la dispersió dels resultats obtinguts, així com la distribució percentual dels alumnes, d'acord amb els seus resultats, en els nivells competencials següents: <1, 1, 2, 3, 4, 5 i 6.

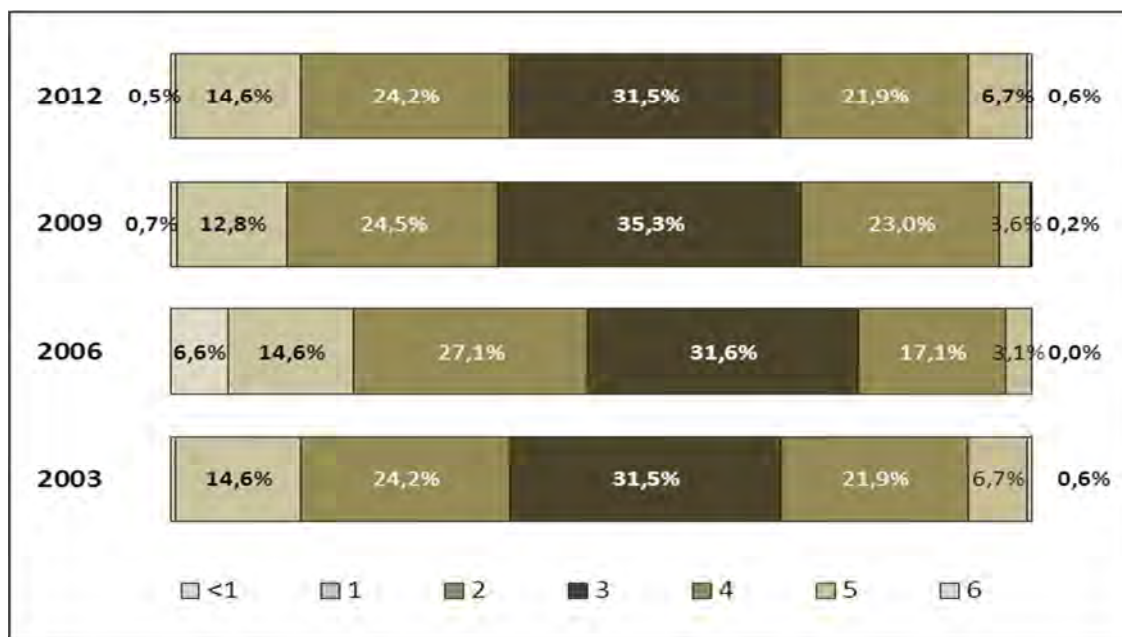
Gràfic 14. Puntuació mitjana en comprensió lectora a PISA 2012. Per comunitats autònomes

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

La puntuació mitjana de la prova de comprensió lectora de l'any 2012 situa Catalunya a la franja alta de les comunitats autònomes. L'alumnat de Catalunya (500,8 punts) supera la mitjana espanyola (487,9) en més de 12 punts i només té per sobre la puntuació mitjana de les comunitats de Madrid, Navarra, Castella i Lleó i Astúries. Catalunya se situa immediatament per sobre de Galícia i el País Basc, comunitats que també tenen dues llengües oficials.

Gràfic 15. Distribució de l'alumnat per nivells de competència en comprensió lectora a PISA. Període 2003-2012

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

La distribució dels resultats per nivells competencials revela que, l'any 2012, un 15,1% dels alumnes catalans de 15 anys obté uns resultats que corresponen als nivells competencials més baixos (nivells <1 i 1) i que, per tant, no ha assolit la competència lectora.

Per contra, el percentatge d'alumnes situats als nivells 5 i 6, que poden ser considerats nivells d'excel·lència, només representa un 7,3%.

L'anàlisi de l'evolució produïda entre l'any 2003 i el 2012 apunta una certa estabilització del percentatge d'alumnes situats en els dos nivells inferiors, mentre que els percentatges corresponents als nivells més alts han evolucionat positivament, amb un increment de tres punts percentuals que proporciona l'any 2012, amb un 7,3% dels alumnes situats en els nivells 5 i 6 de comprensió lectora.

El percentatge d'alumnat de Catalunya situat al nivell baix en comprensió lectora a PISA 2012 és del 15,1%

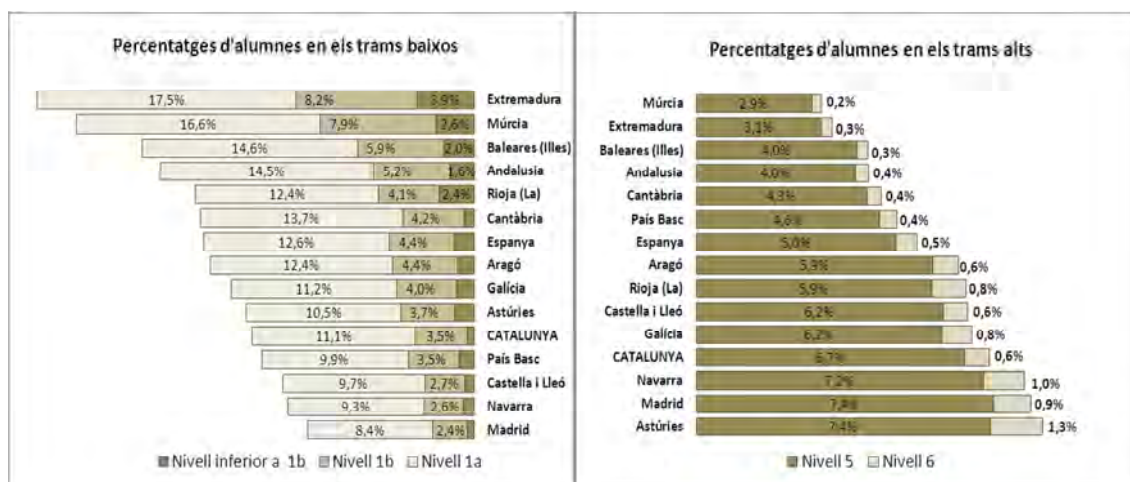
Comparats els resultats de l'alumnat de 15 anys de Catalunya amb els obtinguts per la resta de comunitats autònomes, s'observa que el percentatge d'alumnes situats en els trams baixos (nivells <1 i 1) queda 2,4 punts per sota de la mitjana espanyola, mentre que el percentatge d'alumnes distribuïts als trams alts (nivells 5 i 6) se situa 1,8 punts per sobre de la mitjana estatal.

La comparació dels resultats de les proves PISA amb els resultats obtinguts a l'avaluació competencial de quart d'ESO, corresponent a les llengües catalana i castellana del mateix any 2012, reflecteix una forta coincidència entre els resultats d'ambdues proves. En efecte, a la prova de quart d'ESO hi ha un 15,9% d'alumnes situats en el nivell baix de competència en llengua catalana i un 14,1% en llengua castellana. El percentatge que no aconsegueix la competència és equivalent, doncs, a PISA i a la prova de quart d'ESO.

La coincidència de resultats no es dona, però, en els nivells alts de competència. A la prova de quart d'ESO del 2012 hi ha un 21,4% de l'alumnat situat en el nivell alt en llengua catalana i un

24,9% en llengua castellana. A PISA 2012, en canvi, el percentatge d'alumnat situat als nivells 5 i 6 de competència és del 7,3 %.

Gràfic 16. Percentatge d'alumnat situat als nivells baixos i alts de competència en comprensió lectora a PISA 2012. Per comunitats autònomes

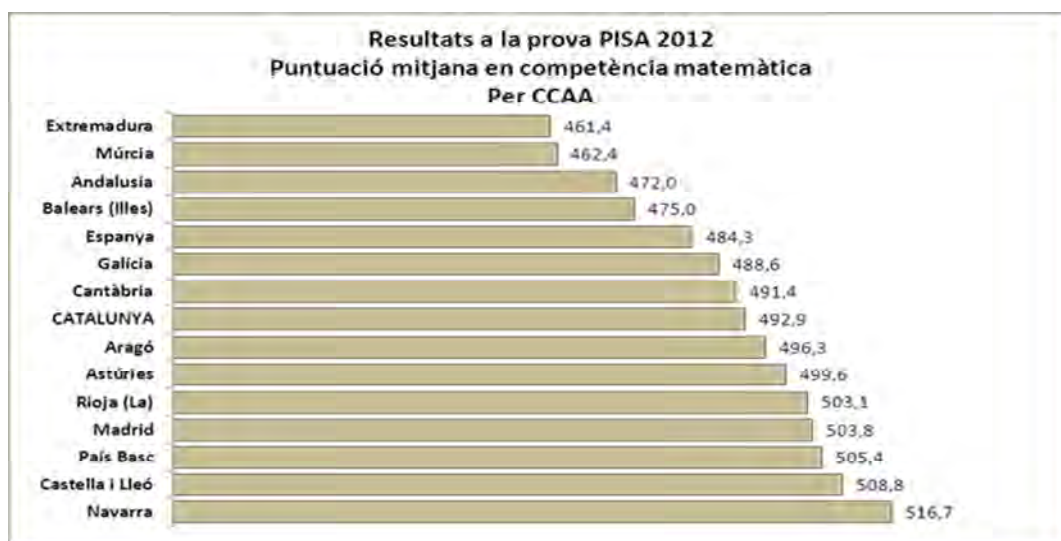

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

4.5. ELS RESULTATS A LES PROVES PISA: COMPETÈNCIA MATEMÀTICA

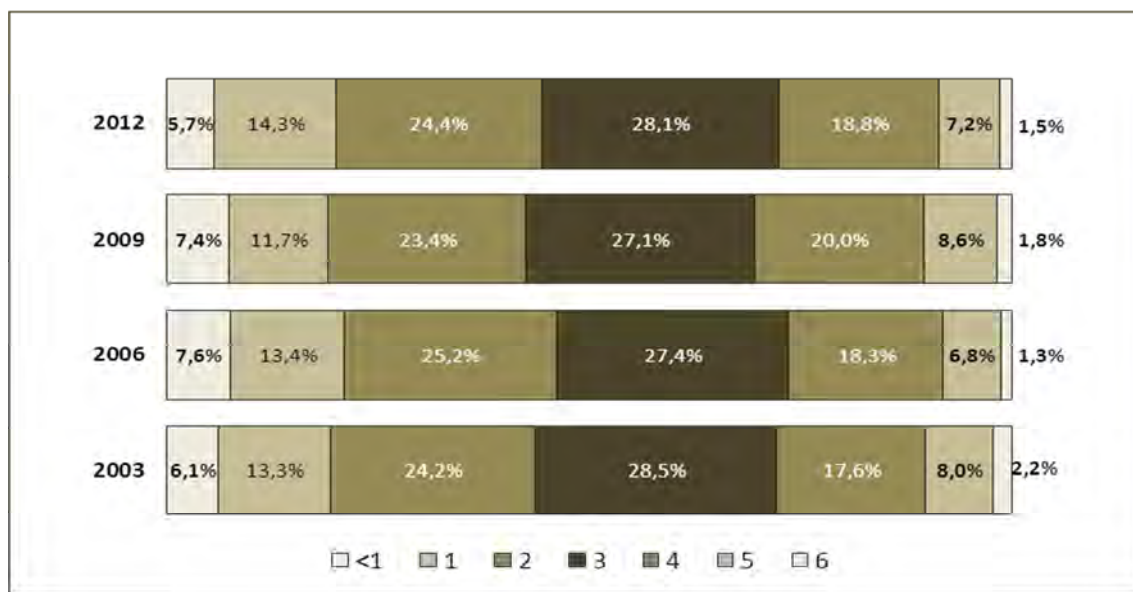
Els resultats de les proves PISA 2012 de competència matemàtica indiquen que la mitjana de Catalunya (492,9 punts) supera en 8,6 punts la mitjana espanyola (484,3), però que se situa 23,8 punts per sota de la mitjana obtinguda per Navarra (516,7), que és la comunitat que obté el millor resultat. Catalunya està situada a la zona central de la distribució dels resultats del conjunt de les comunitats autònomes.

Gràfic 17. Puntuació mitjana en competència matemàtica a PISA 2012. Per comunitats autònomes

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

Gràfic 18. Distribució de l'alumnat per nivells de competència matemàtica a PISA. Període 2003- 2012

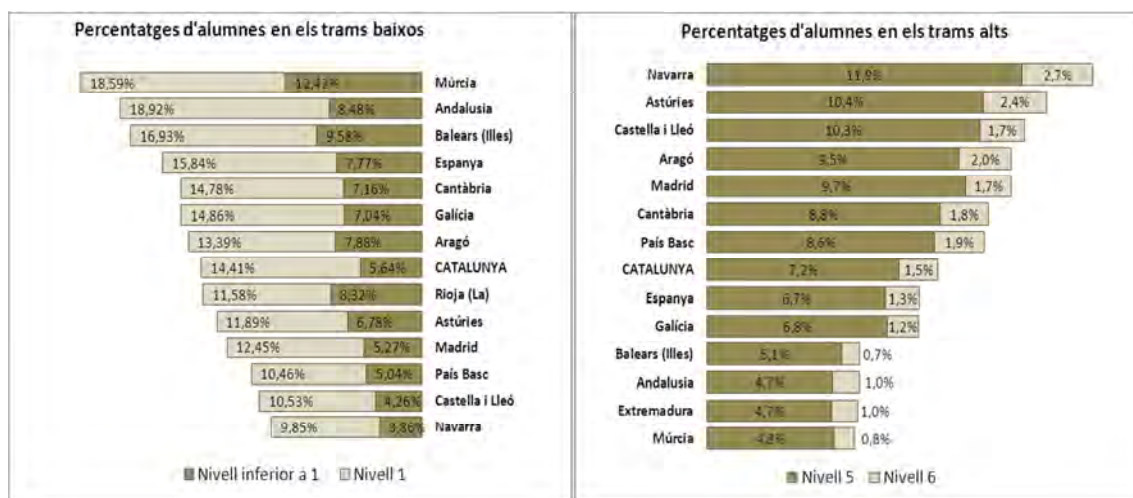

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

La distribució de l'alumnat en els sis nivells de competència matemàtica de la prova PISA 2012 situa un 20% de l'alumnat de Catalunya en els nivells més baixos (<1 i 1) i un 8,7% en el nivell de l'excel·lència (nivells 5 i 6). El 70% restant no es distribueix de manera uniforme entre els nivells 2, 3 i 4 sinó que adquireixen més importància el nivell 2 (24,4%) i el nivell 3 (28,1%) que el nivell 4 (18,8%).

L'evolució d'aquesta distribució de resultats entre els anys 2003 i 2012 mostra pocs canvis, amb una proporció de resultats baixos que supera el 15% i uns percentatges en els nivells d'excel·lència que fluctuen entre el 8,1% i el 10,4%, sense mostrar una tendència definida.

Gràfic 19. Percentatge d'alumnat situat als nivells baixos i alts de competència matemàtica a PISA 2012. Per comunitats autònomes

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

La comparació de les distribucions de resultats de PISA 2012 entre les comunitats autònomes posa de manifest que el percentatge d'alumnes de Catalunya situats als nivells més baixos de competència matemàtica (20,0%) està a una distància de tres punts per sota de la mitjana

espanyola (23,6%) i se situa a la banda mitjana de la graella. Per als nivells d'excel·lència (nivells 5 i 6), Catalunya (8,7%) supera lleugerament la mitjana espanyola (8%).

La comparació dels resultats de les proves PISA amb els resultats obtinguts a l'avaluació competencial de quart d'ESO, corresponent a la competència matemàtica del mateix any 2012, reflecteix una forta coincidència entre els resultats d'ambdues proves. En efecte, a la prova de quart d'ESO hi ha un 24% d'alumnes situats en el nivell baix de competència, mentre que el percentatge a PISA és del 20%.

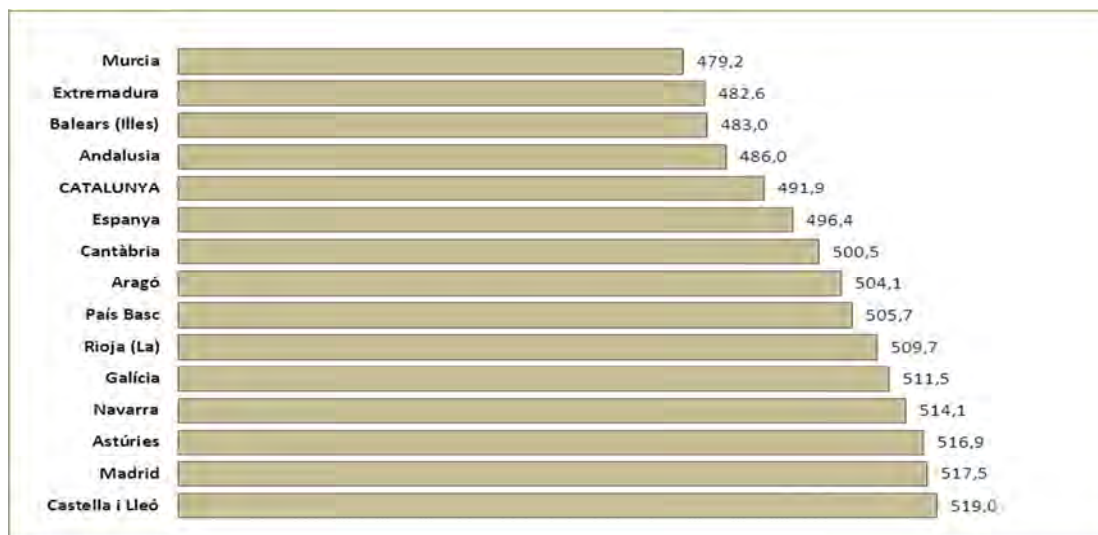
El percentatge d'alumnat de Catalunya situat al nivell baix en matemàtiques a PISA 2012 és del 20%

Com passa amb la comprensió lectora, la coincidència de resultats no es dona en els nivells alts de competència. A la prova de quart d'ESO del 2012 hi ha un 24,9% de l'alumnat situat en el nivell alt en competència matemàtica, mentre que a PISA 2012 el percentatge d'alumnat situat als nivells 5 i 6 és només del 8,7 %. Una vegada més, tal com passa amb la competència lectora, les diferències en el sistema d'escalament d'ambdues proves és la causa probable d'aquesta discrepància en els valors alts.

4.6. ELS RESULTATS A LES PROVES PISA: COMPETÈNCIA CIENTÍFICA

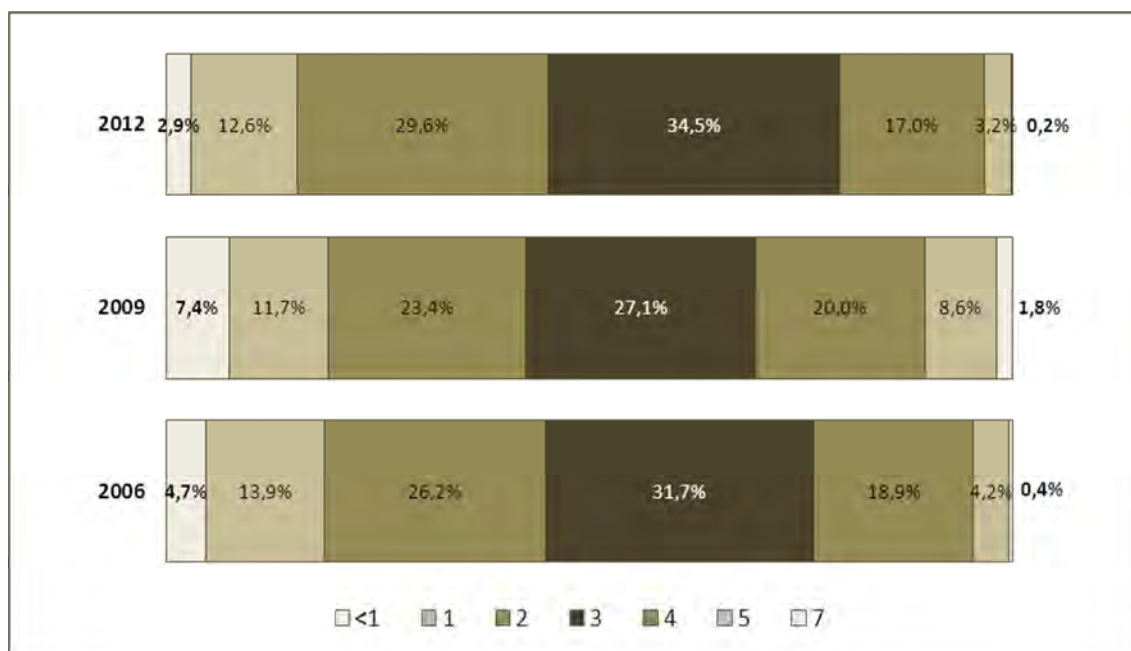
Malgrat que la competència científica no s'avaluarà a quart d'ESO fins al curs 2015-2016 i, per tant, no es poden establir les comparacions pertinents amb PISA, els resultats de les proves PISA s'inclouen aquí per aportar una visió més completa de l'assoliment de competències dels alumnes catalans de 15 anys. L'any 2006, la competència científica va ser per primera vegada l'àrea d'avaluació principal de l'estudi PISA.

Gràfic 20. Puntuació mitjana en competència científica a PISA 2012. Per comunitats autònomes

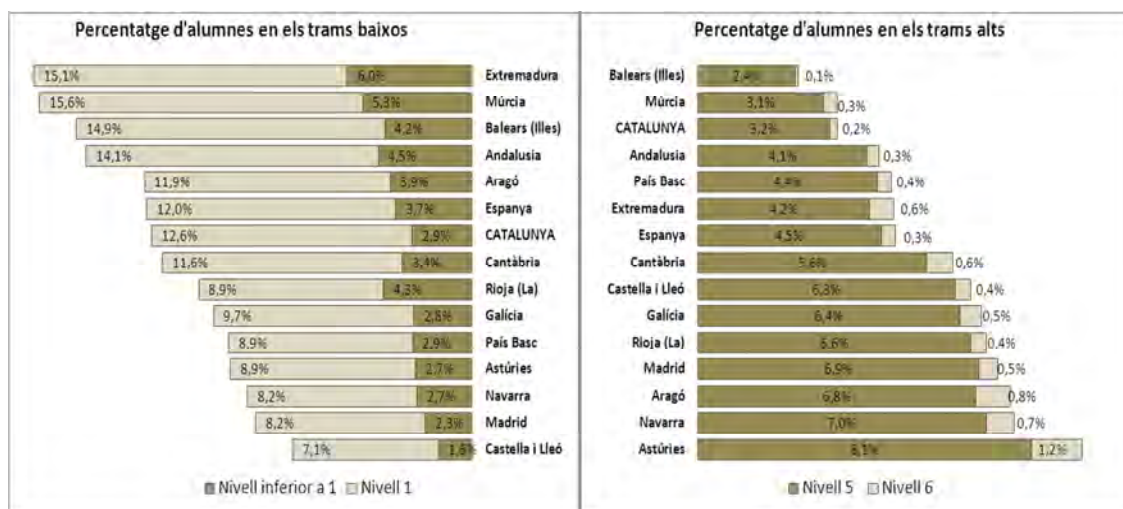
Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

Els resultats situen Catalunya (491,9) per sota de la mitjana espanyola (496,4) i gairebé 27 punts per sota del valor màxim, que correspon a Castella i Lleó (519,0). L'alumnat de 15 anys de Catalunya supera en 13 punts el valor mínim, que correspon a la comunitat de Múrcia (479,2).

Gràfic 21. Distribució de l'alumnat per nivells de competència científica a PISA. Període 2006- 2012

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

La distribució dels resultats per percentatges d'alumnes situats en els diferents nivells competencials revela que més d'un 70% de l'alumnat se situa sistemàticament en un nivell 3 o inferior i que un 15% no supera el nivell 1. Es tracta d'una distribució àmpliament desplaçada cap als valors baixos d'assoliment, la qual cosa resulta més evident en comparar les cues superiors i inferiors de les distribucions en les diferents comunitats autònomes.

Gràfic 22. Percentatge d'alumnat situat als nivells baixos i alts de competència científica a PISA 2012. Per comunitats autònomes

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

Catalunya presenta un 15,5% d'alumnes situats al nivell 1 o inferior a 1 de competència científica, percentatge que és lleugerament inferior a la mitjana espanyola (15,7%), mentre que en els nivells d'excel·lència (nivells 5 i 6) només hi ha el 3,4% de l'alumnat, percentatge que és 1,4 punts inferior a la mitjana espanyola (4,8%).

5. L'ACCÉS A L'EDUCACIÓ POSTOBLIGATÒRIA

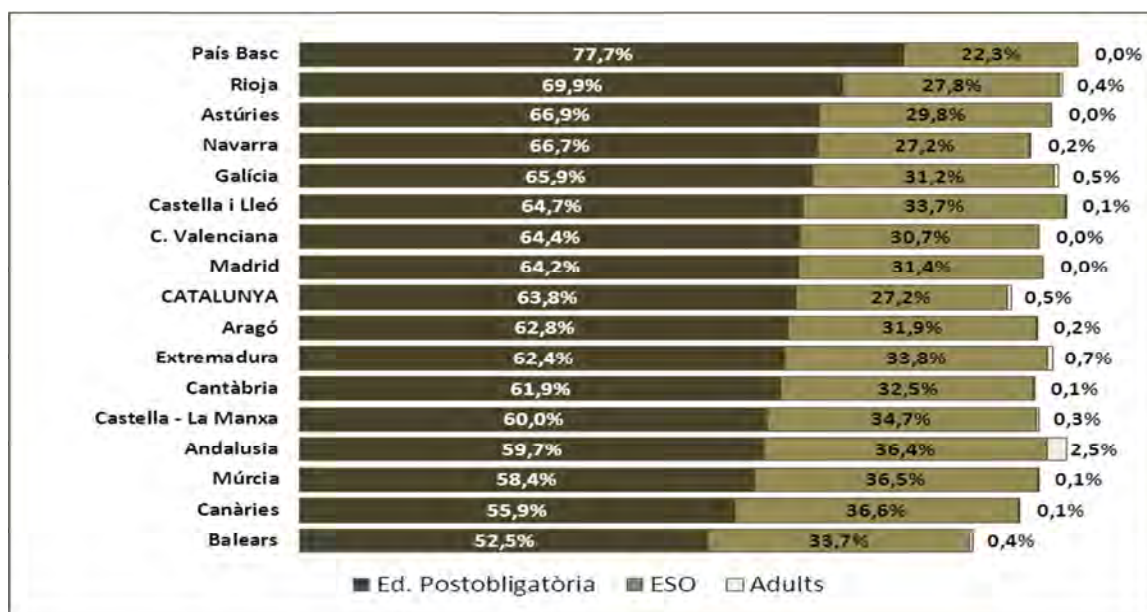
L'estructura actual del sistema educatiu preveu la finalització de la formació obligatòria a l'edat de 16 anys, moment a partir del qual els joves han de prendre la decisió d'accedir al mercat laboral o de continuar el seu procés formatiu amb uns estudis postobligatoris de caràcter professionalitzador o acadèmic. Així doncs, per als alumnes que han superat l'ESO s'obren dues opcions formatives: el batxillerat o els cicles formatius de grau mitjà, ja siguin professionals, artístics o esportius. Aquests estudis constitueixen el que s'anomena secundària superior no universitària que, ens els estàndards internacionals correspon a l'ISCED 4.

Per a aquells estudiants que no se'n surten i que no obtenen el graduat en ESO, el sistema té previst una oferta de noves oportunitats amb l'objectiu de garantir una formació que impedeixi la seva incorporació al món laboral en condicions de precarietat. Aquesta oferta formativa consisteix en programes de caràcter pre-professionalitzador (programes de formació i inserció i d'altres programes similars) o bé programes de caràcter més acadèmic orientats a l'assoliment del graduat en ESO i a l'accés als cicles formatius professionals (educació de les persones adultes).

Abans d'analitzar els resultats de l'educació secundària postobligatòria, interessa conèixer com es produeix l'accés als ensenyaments postobligatoris. Les dades s'obtenen de les taxes netes d'escolarització per edats.

Les taxes netes d'escolarització es calculen com el percentatge d'alumnes d'una determinada edat matriculats en un cert tipus d'estudi amb relació al total de la població d'aquesta mateixa edat, segons el cens de la població. En el seu càlcul, l'INE només recull aquesta taxa de manera global per a tota l'educació secundària postobligatòria, sense diferenciar el batxillerat i els cicles formatius.

Gràfic 23. Taxa neta d'escolarització als 16 anys: ESO, secundària postobligatòria i formació d'adults. Per comunitats autònomes. Curs 2012-2013

Font: Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015 (INEE).

El gràfic anterior posa de manifest que el País Basc (77,7%), La Rioja (69,9%), Astúries (69,9%) i Navarra (66,7%) són les comunitats amb una major escolarització a l'educació secundària postobligatòria. El percentatge de Catalunya (63,8%) és inferior.

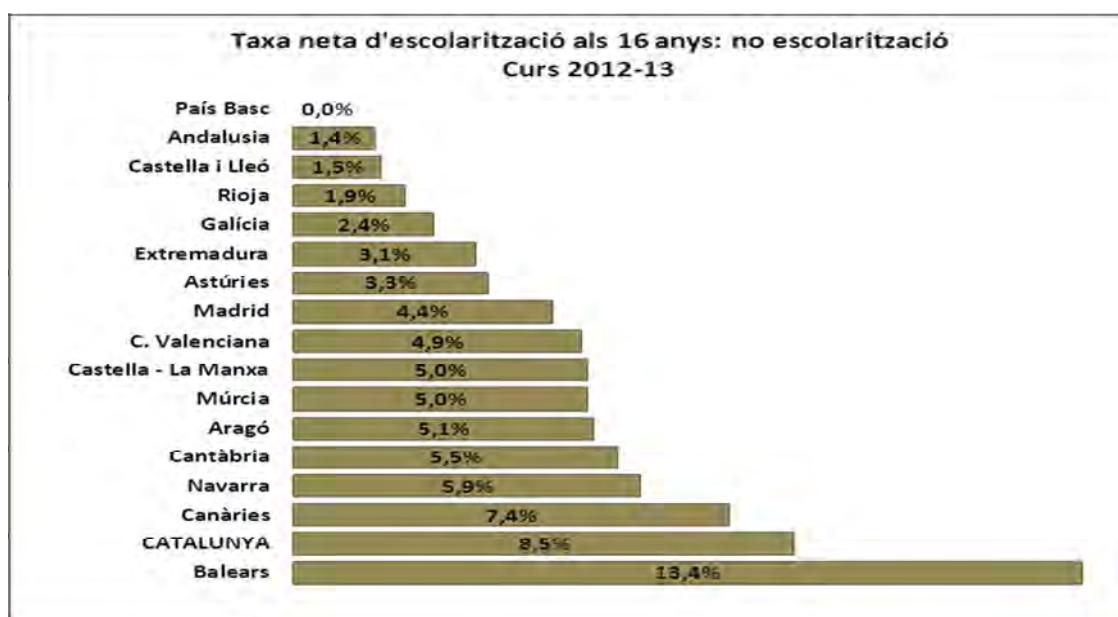
En canvi, com ja hem vist, la taxa d'idadeïtat als 15 anys a Catalunya és del 74%, molt superior a la d'aquestes comunitats autònomes. Sembla, doncs, que un percentatge significatiu d'alumnes catalans no té interès a continuar la seva formació un cop superada l'ESO.

Es pot dir que la probabilitat que un jove de 16 anys estigui fent estudis postobligatoris a Catalunya és del 63,8%, un 14% inferior de les probabilitats que té un jove del País Basc.

Sembla que un percentatge significatiu d'alumnes de Catalunya (un 10%) no té interès a continuar la seva formació, acabada l'ESO

La suma de les taxes d'escolarització als 16 anys per a cada ensenyament —postobligatoris, ESO i adults— permet calcular el percentatge d'alumnes que no pren part en la formació, és a dir, quin és el percentatge d'alumnes de 16 anys no escolaritzats.

Gràfic 24. Taxa neta d'escolarització als 16 anys: no escolarització. Per comunitats autònomes. Curs 2012-2013

Font: Càlculs propis a partir de dades Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015. INEE.

A Catalunya, el curs 2012-2013 hi havia un 8,5% de la població de 16 anys no escolaritzada. Certament, aquesta dada podria contenir algun tipus de component derivat de la definició de referència, el cens o padró, però és un percentatge prou elevat com per evidenciar la importància del volum de joves de 16 anys que hi ha fora del sistema educatiu a Catalunya. De fet, aquest valor aproxima la diferència entre el 15% d'alumnat que no obté la graduació de l'ESO el curs 2013-2014 (**gràfic núm. 9**) i el 6% de repetició efectiva publicat pel Departament d'Ensenyament.

La comparació amb altres comunitats autònomes fa palesa la rellevància d'aquest fet: el valor de Catalunya (8,5%) només es veu superat pel de les Illes Balears (13,4%). En el País Basc no hi ha cap jove sense escolaritzar, mentre que a comunitats autònomes com Andalusia (1,4%), Castella i Lleó (1,5%) i La Rioja (1,9%) aquest percentatge se situa per sota del 2%. En efecte,

mentre que al País Basc el 100% dels joves de 16 anys romanen dins del sistema educatiu, a Catalunya només ho fan el 91,5%.

En síntesi, la trajectòria escolar d'un alumne català en les etapes obligatòries del sistema educatiu sembla transcórrer sense massa complicacions, especialment a l'educació primària, però en finalitzar l'ensenyament obligatori un 8,5% decideix no prosseguir la seva formació, posant en risc el seu futur personal i professional per aquest abandonament prematur del sistema educatiu.

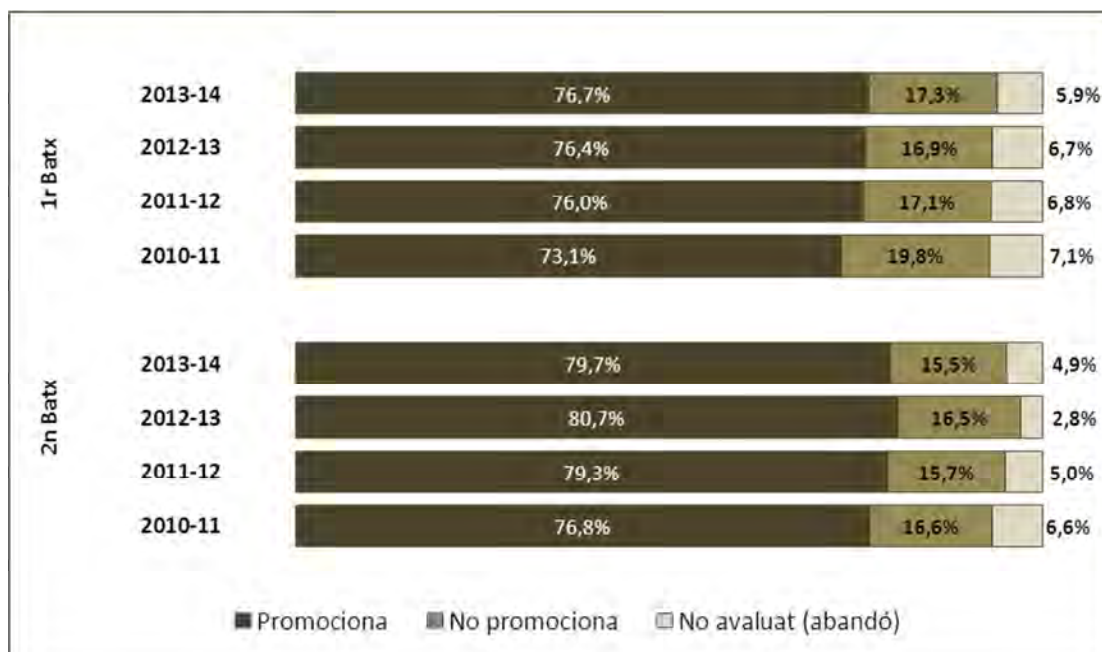
6. ELS RESULTATS AL BATXILLERAT

L'anàlisi dels resultats del batxillerat s'ha plantejat a partir de la disponibilitat de les dades de matrícula i d'avaluació. Aquesta informació està disponible per al batxillerat diürn, però no per al batxillerat en règim nocturn, degut a les seves característiques singulars. Del batxillerat nocturn només s'ha obtingut la informació referida al nombre d'alumnes en disposició de sol·licitar el títol, però no de la matrícula ni dels resultats de l'avaluació de primer curs de batxillerat. Pel que fa al estudis de batxillerat no presencials, es disposa de les dades relatives al nombre de graduats de batxillerat a través de l'IOC, però no de la matrícula, ja que és gestionada de manera trimestral.

6.1. RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL BATXILLERAT

La comparació de les dades de l'avaluació amb les de la matrícula proporciona la distribució de resultats en l'avaluació interna del batxillerat.

Gràfic 25. Resultats al batxillerat sobre la matrícula. Període 2010-2015

Font: Càlculs propis a partir de dades publicades pel Servei d'Indicadors i Estadística del Departament d'Ensenyament.

Els resultats de l'avaluació del primer curs de batxillerat del curs 2013-2014 mostren un percentatge d'èxit del 76,7%, xifra que suposa un increment de 3,6 punts percentuals respecte del curs 2010-2011. Aquest creixement va acompanyat d'una disminució de 2,5 punts del percentatge d'alumnes que no promocionen i d'1,2 punts del percentatge d'alumnes que abandonen abans de ser avaluats.

A segon de batxillerat, gairebé el 80% dels alumnes matriculats aconseguix el títol de batxillerat el curs 2013-2014, la qual cosa representa un increment de pràcticament tres punts del percentatge de graduació del curs 2010-2011. Aquest resultat comporta una reducció d'1,1 punts en el percentatge d'alumnes que no promocionen i d'1,7 punts en el percentatge de no avaluats.

Si bé els alumnes poden perllongar la seva estada en aquesta etapa educativa o obtenir el títol seguint alternatives diferents a la presencial en règim diürn, les dades indiquen que aproximadament un 20% dels alumnes que comencen els estudis de batxillerat troben serioses dificultats per seguir-los i que en molts casos acaben abandonant els estudis.

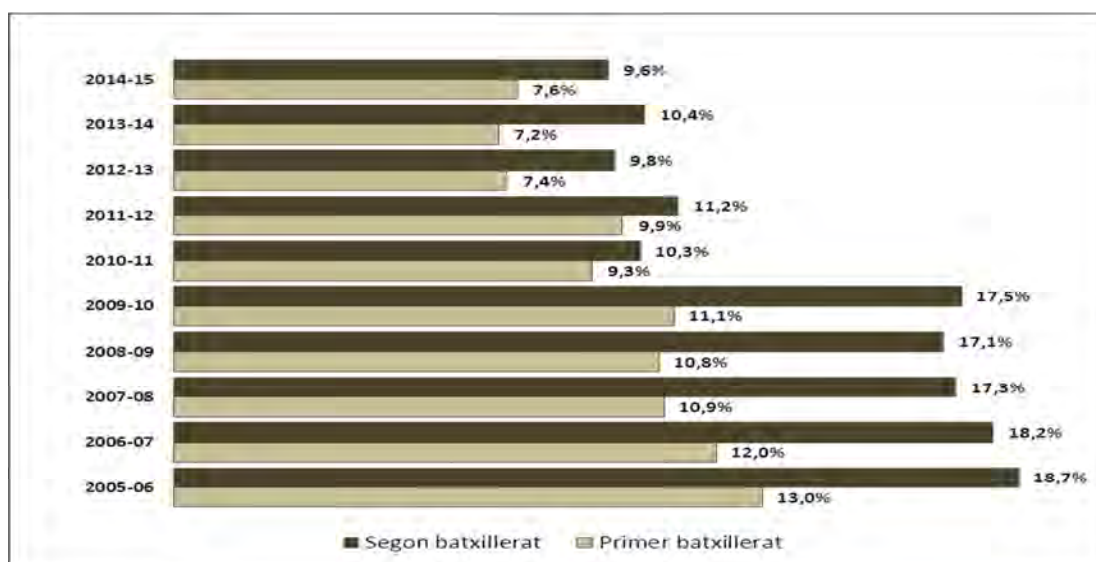
L'increment de 3,6 punts experimentat entre els cursos 2010-2011 i 2013-2014 de les taxes de promoció de primer de batxillerat ve precedida per l'increment de 5,1 punts percentuals de la taxa de graduació a l'ESO entre el període 2009-2010 i 2012-2013.

Aquesta mateixa tendència positiva s'observa a segon de batxillerat, amb un creixement de gairebé tres punts percentuals (2,9) de la taxa de titulació.

6.2. REPETICIÓ DE CURS

L'avaluació acadèmica emesa per l'equip docent representa en realitat una proposta per part del centre. La repetició efectiva o no de curs és una decisió individual que ha d'adoptar l'alumne en qüestió.

Gràfic 26. Alumnat repetidor al batxillerat. Període 2005-2015

Font: Càlculs propis a partir de dades publicades pel Servei d'Indicadors i Estadística del Departament d'Ensenyament.

La repetició té un comportament diferent als dos cursos del batxillerat, amb valors sempre superiors per al segon. L'evolució de la taxa de repetició al llarg dels deu darrers cursos ha

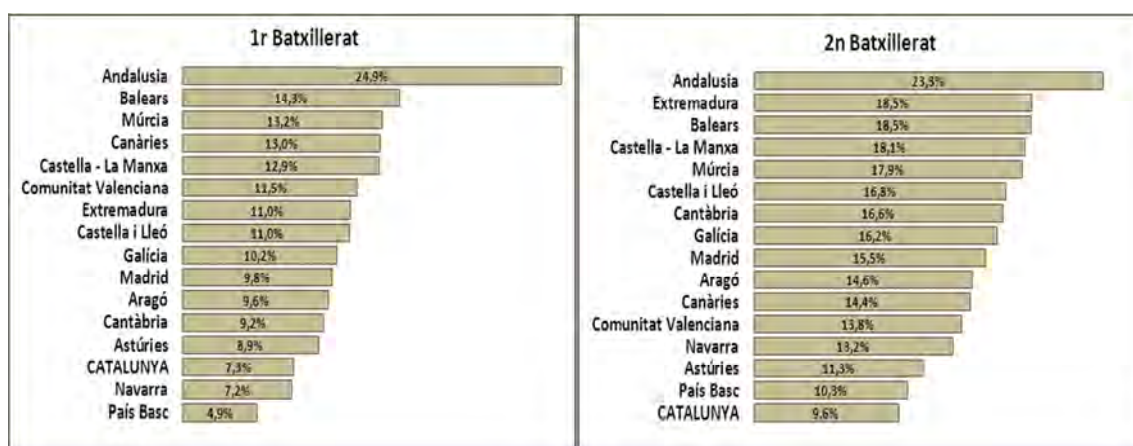
estat en ambdós casos positiva, de manera que al primer de batxillerat la presència d'alumnat repetidor s'ha reduït en més de 5 punts percentuals, mentre que la reducció experimentada a segon curs supera lleugerament els 9 punts percentuals.

Al llarg d'aquest període s'observa un canvi important entre els primers cinc anys acadèmics analitzats i els altres cinc. En els primers cinc, el percentatge de repetidors supera sempre el 10%, mentre que en els darrers, els valors queden majoritàriament per sota.

La comparació de la taxa de repetició al batxillerat de l'alumnat de Catalunya amb la de la resta de les comunitats autònomes dona els resultats que mostra el gràfic següent.

La taxa de repetició a primer i segon de batxillerat no supera el 10% a Catalunya

Gràfic 27. Alumnat repetidor. Per comunitats autònomes. Curs 2012-2013

Font: Càlculs propis a partir dades del l'INE.

La repetició a primer de batxillerat presenta un comportament molt desigual entre les comunitats autònomes, ja que els percentatges van des del valor mínim del 4,9% al País Basc a gairebé el 25% d'Andalusia. Entre aquest ampli ventall, Catalunya (7,3%) queda situada a la franja inferior, superada només per Navarra (7,2%) i pel País Basc (4,9%).

La presència d'alumnat repetidor a les aules de segon de batxillerat redueix la seva variabilitat, amb valors que es mouen entre el 9,6% de Catalunya i el 23,3% d'Andalusia. Aquí la taxa de repetició de Catalunya, que és uns dos punts superior a la de primer curs, és la més baixa de totes les comunitats autònomes. El País Basc dobla la taxa de repetició a segon de batxillerat.

6.3. PROMOCIÓ I GRADUACIÓ

A través de les dades de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) es pot comparar l'èxit del batxillerat a les diverses comunitats autònomes si es calcula la taxa de promoció i graduació dels dos cursos de batxillerat amb la seva matrícula inicial.

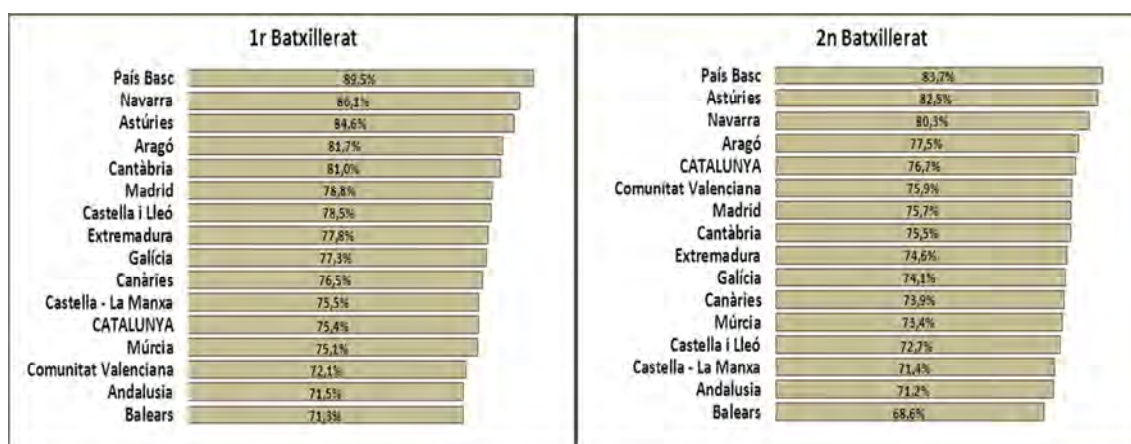
La promoció de primer curs de batxillerat pot fer-se amb matèries suspeses, no així a segon curs, la superació del qual comporta haver aprovat totes les assignatures de primer i de segon curs.

La promoció a primer de batxillerat és efectiva per a gairebé el 90% de la matrícula dels alumnes del País Basc (89,5%). Amb un percentatge de promoció superior al 80% es troben les comunitats de Navarra (86,1%), Astúries (84,6%), Aragó (81,7%) i Cantàbria (81,0%). A l'altre

extrem es troben les Balears (71,3%), Andalusia (71,5%) i la Comunitat Valenciana (72,1%), on el fracàs al primer curs de batxillerat afecta a més de la quarta part de la matrícula.

A Catalunya (75,4%), un de cada quatre alumnes matriculats a primer de batxillerat no promociiona, de manera que la probabilitat que un alumne matriculat a primer de batxillerat a Catalunya passi a segon curs és 14 punts inferior a la d'un alumne del País Basc.

Gràfic 28. Promoció al batxillerat: percentatge sobre la matrícula. Per comunitats autònomes. Curs 2012-2013

Font: Càlculs propis a partir de dades de l'INE. Nota: Les dades aportades per l'INE discrepen lleugerament de les del Servei d'Indicadors i Estadística del Departament d'Ensenyament.

La taxa de promoció de Catalunya en aquest primer curs de batxillerat queda situada lleugerament per sobre de la de Múrcia (75,1%) i gairebé al mateix nivell que la de Castella - La Manxa (75,5%), superant només en quatre punts percentuals el nivell de promoció de les Balears (71,3%), que és la comunitat pitjor situada.

Al nivell de promoció del primer curs de batxillerat de Catalunya (75,4%) li segueix un millor nivell de graduació al final d'aquesta etapa educativa (76,7%). La taxa de graduació a segon de batxillerat de Catalunya es troba a set punts percentuals de distància de la comunitat capdavantera, el País Basc (83,7%) i per sota d'Astúries (82,5%), Navarra (80,3%) i Aragó (77,5%). El pitjor nivell de graduació correspon també a les Balears (68,6%), que està precedida per Andalusia (71,2%) i Castella - La Manxa (71,4%).

En síntesi, a Catalunya el percentatge de titulació a segon de batxillerat (r/ matrícula) es troba a la part superior del rànquing de comunitats autònomes, però la taxa de promoció de primer de batxillerat la situa a la franja baixa. Sembla que, d'alguna manera, el primer de batxillerat actua com a filtre per aconseguir un segon de batxillerat amb bons nivells de graduació.

El curs 2012-2013 i a Catalunya, la taxa de promoció de primer de batxillerat és del 75,4%, mentre que la taxa de graduació a segon és del 76,7%

Finalment, una mirada transversal d'aquestes dades porta a una constatació sobre la informació de la repetició de curs: salvant les distàncies que suposen els anys considerats, a primer de batxillerat hi ha un 25% d'alumnat que no promociiona, però només un 7% d'alumnat repetidor. Així mateix, a segon de batxillerat hi ha al voltant del 23% d'alumnat que no es gradua, però en la seva matrícula es registra un 10% d'alumnat repetidor.

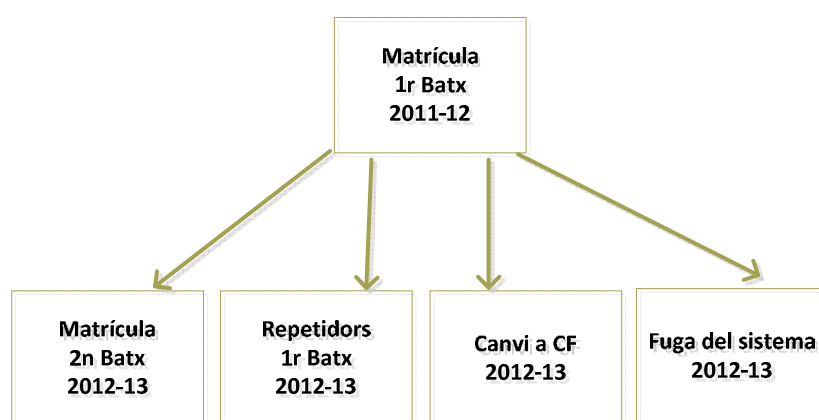
6.4. TRANSICIÓ ENTRE PRIMER I SEGON CURS DE BATXILLERAT

A Catalunya, les diferències significatives entre les dades de promoció de primer curs i les corresponents a titulacions en finalitzar el segon de batxillerat, suggereixen l'existència d'una dificultat afegida en aquest pas de curs, que pot condicionar la permanència dels alumnes en aquests ensenyaments postobligatoris.

L'anàlisi d'aquesta transició es fa a partir de les dades publicades per l'INE referides a la matrícula i la promoció entre el primer i segon de batxillerat dels cursos 2011-2012 i 2012-2013. Es tracta d'identificar la pèrdua d'alumnes que es produeix en acabar el primer de batxillerat.

La matrícula de primer de batxillerat corresponent al curs 2011-2012 pot evolucionar l'any següent cap a una matrícula a segon curs, una repetició de primer curs, un canvi d'opció formativa —formació professional de grau mitjà— o la sortida del sistema.

Figura 1. Evolució de la matrícula de primer de batxillerat. Curs 2011-2012

La matrícula nova de segon curs de batxillerat del curs següent, el 2012-2013, es pot calcular de dues maneres. Una és la diferència següent:

Figura 2. Càlcul de la matrícula nova de segon de batxillerat. Curs 2012-2013. Primera opció

$$\boxed{\text{Matrícula nova 2n Batx 2012-13}} = \boxed{\text{Matrícula 2n Batx 2012-13}} - \boxed{\text{Repetidors 2n Batx 2012-13}}$$

Aquesta matrícula nova de segon de batxillerat també pot ser el resultat de la matrícula de primer de batxillerat del curs anterior, descomptant-hi els alumnes que queden com a repetidors al mateix primer curs, aquells que han canviat d'opció i aquells que, senzillament, han abandonat els estudis.

Figura 3. Càlcul de la matrícula nova de segon de batxillerat. Curs 2012-2013. Segona opció

$$\boxed{\text{Matrícula nova 2n Batx 2012-13}} = \boxed{\text{Matrícula 1r Batx 2011-12}} - \boxed{\text{Repetidors 1r Batx 2012-13}} - \boxed{\text{Pèrdua a 1r Batxillerat entre 2011-12 i 2012-13}}$$

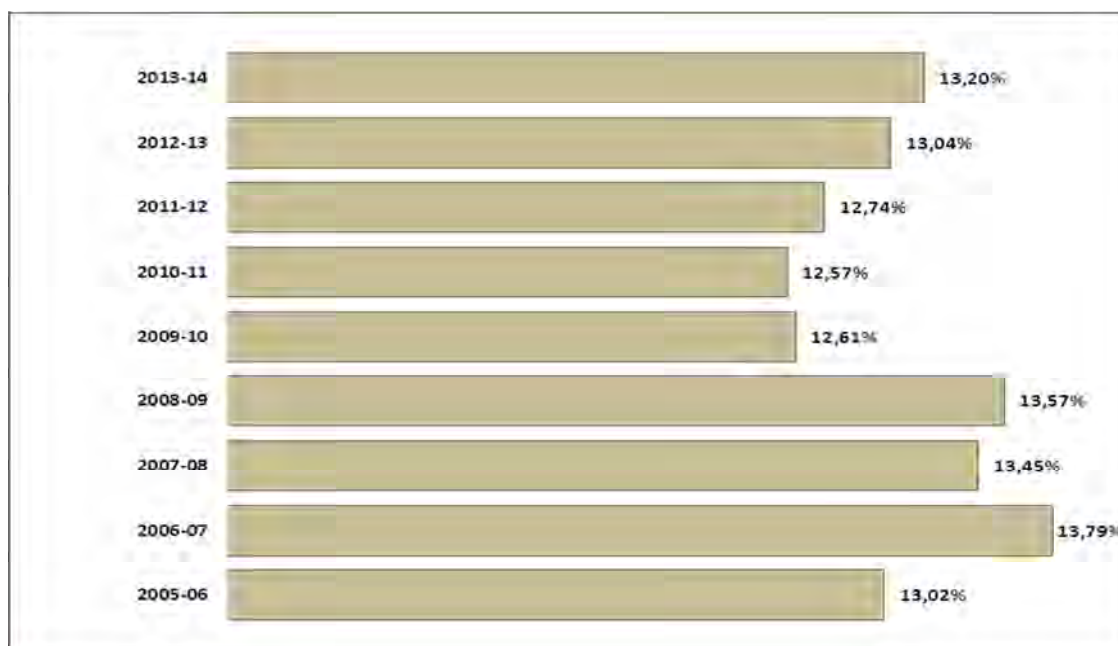
A partir d'ambdues relacions, es pot calcular la pèrdua que es produeix durant la transició entre el primer i el segon curs de batxillerat.

Figura 4. Càlcul de la pèrdua de matrícula entre primer i segon de batxillerat. Curs 2012-2013

Si el valor obtingut es relaciona amb el volum de matrícula de primer de batxillerat, aquesta comparació proporciona el percentatge de pèrdua de matrícula entre primer i segon curs.

Gràfic 29. Pèrdua d'alumnes entre primer i segon de batxillerat. Període 2005-2014

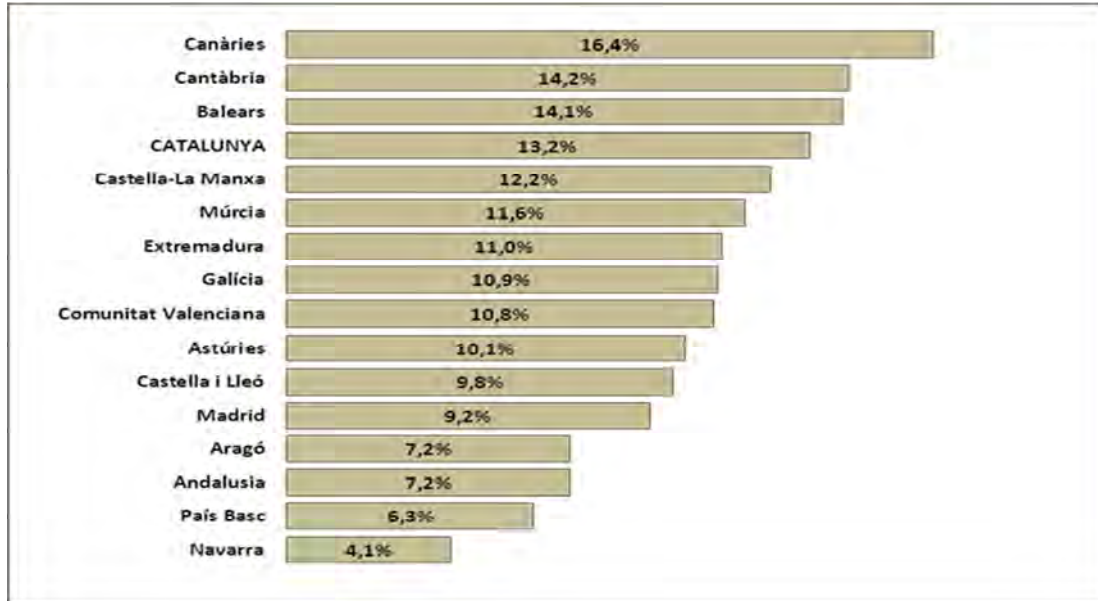
Font: Càlculs propis a partir de dades publicades pel Servei d'Indicadors i Estadística del Departament d'Ensenyament.

La representació gràfica d'aquestes dades permet observar com al llarg dels darrers nou cursos el percentatge de pèrdua d'alumnes entre primer i segon de batxillerat es mou entre valors compresos entre el 12,5% i el 13,8%. El comportament d'aquest indicador, durant els cinc primers anys en estudi, és erràtic, però a partir del curs 2010-2011 s'observa una tendència al creixement. Aquesta tendència coincideix amb la que presenten la taxa d'adoneïtat als 15 anys —del 70,3% al curs 2010-2011 fins al 75,7% al 2014-2015— i amb l'evolució del percentatge de graduats en ESO sobre la matrícula —del 80,0% al curs 2010-2011 fins al 85,4% al curs 2014-2015. Sembla que la millora dels resultats aconseguida a l'ESO no s'ha traslladat al batxillerat, la qual cosa és possible que sigui deguda al diferent plantejament dels processos d'ensenyament i aprenentatge que regeixen l'ESO, amb un major èmfasi en l'assoliment de les competències bàsiques, i el batxillerat, on es prioritzen els continguts curriculars de cara a l'accés als estudis universitaris. Aquesta situació aconsella una revisió en profunditat dels processos d'orientació educativa, fonamentals per a l'èxit en les transicions entre etapes educatives.

Catalunya perd
un 13%
d'alumnes entre
el primer i el
segon curs de
batxillerat

El mateix càlcul es pot aplicar per a les diferents comunitats autònomes a partir de les dades de matrícula i repetició que publica l'INE. Els percentatges d'aquest indicador es mostren al gràfic següent.

Gràfic 30. Pèrdua d'alumnes entre primer (2011-2012) i segon de batxillerat (2012-2013). Per comunitats autònomes

Font: Càlculs propis a partir de dades de l'INE.

De l'observació del gràfic es desprèn que les Canàries (16,4%) és la comunitat autònoma amb major pèrdua d'alumnes entre el primer i el segon curs de batxillerat, seguida de Cantàbria (14,2%) i les Balears (14,1%). Aquestes són les úniques comunitats que superen la pèrdua que registra Catalunya, que en aquest procés extravia el 13,2% de la matrícula. La pèrdua d'alumnes de Catalunya és més de tres vegades superior de la que experimenta Navarra (4,1%) i més del doble de la que s'observa al País Basc (6,3%).

6.5. LES PAU COM A AVALUACIÓ EXTERNA DEL BATXILLERAT

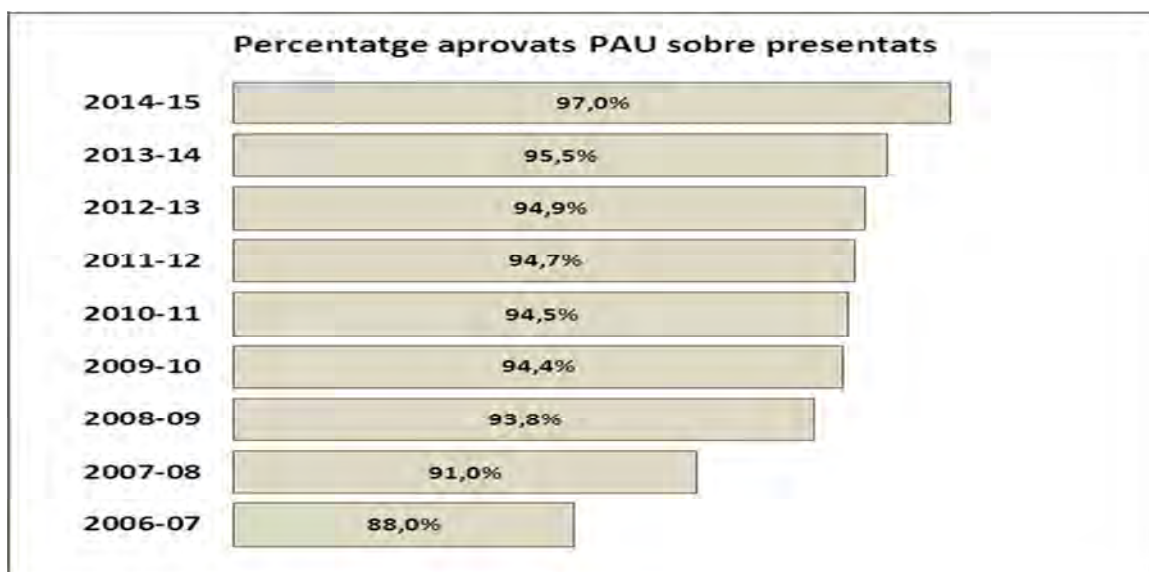
En finalitzar els estudis de batxillerat, un elevat percentatge d'alumnes opta per realitzar les proves d'accés a la universitat (PAU) i, per aquesta raó, sovint aquestes proves es prenen com una avaluació externa de final d'etapa.

Els resultats de les PAU s'analitzen amb relació als alumnes inscrits a les proves, a la matrícula de segon curs de batxillerat i a la matrícula del primer curs de l'any anterior.

L'anàlisi dels resultats de les PAU tenint en compte els alumnes presentats a les proves posa de manifest una evolució positiva dels resultats, que passen del 88% d'aprovat el curs 2006-2007 al 97% el curs 2014-2015 (**gràfic núm. 31**).

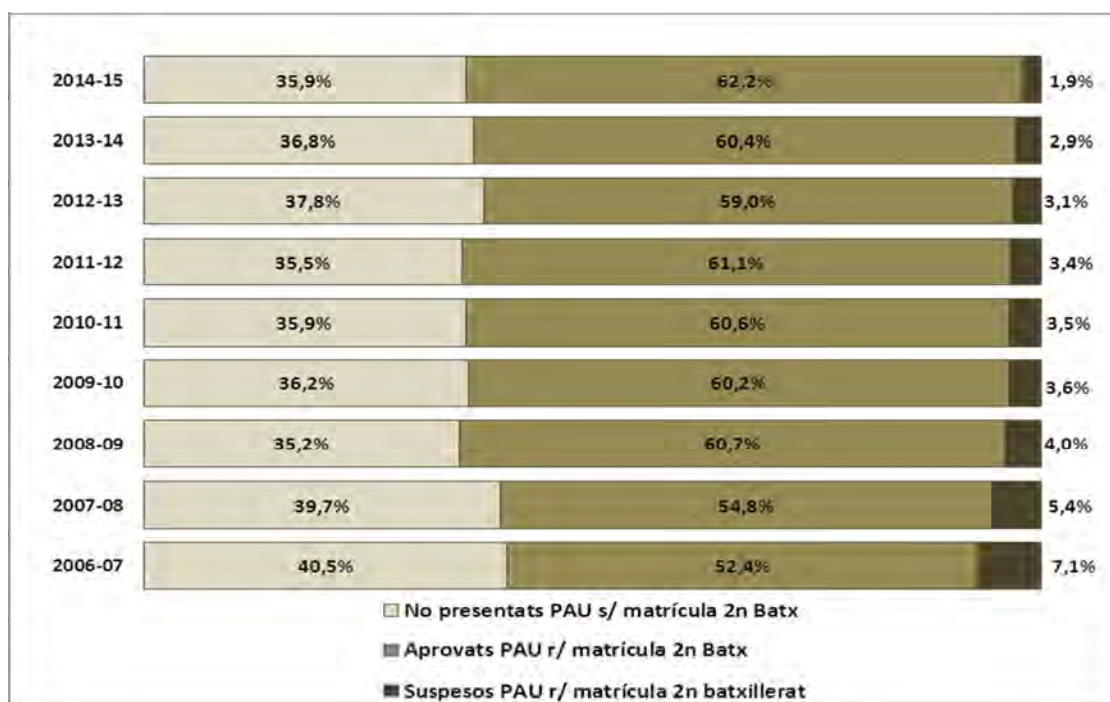
Tanmateix, resulta il·lustratiu comparar el nombre d'alumnes que supera les PAU amb la matrícula de segon de batxillerat. Hi ha un percentatge proper al 35% d'alumnes matriculats que opta per no presentar-se a la selectivitat (**gràfic núm. 32**). L'opció dels que no es presenten a les PAU té dos orígens ben diferenciats: hi ha els que no han superat el batxillerat i els que, havent-lo superat, opten per seguir altres estudis que no són els universitaris.

Gràfic 31. Percentatge d'alumnes aprovats a les PAU. Període 2006-2015

Font: Càlculs propis a partir de dades de la Secretaria d'Universitats i Recerca i del Departament d'Economia i Recerca.

Gràfic 32. Percentatge d'alumnes aprovats a les PAU respecte de la matrícula de segon de batxillerat. Període 2006-2015

Font: Càlculs propis a partir de dades de la Secretaria d'Universitats i Recerca, Departament d'Economia i Recerca i Departament d'Ensenyament.

Al curs 2014-2015, el 62,2% dels alumnes matriculats a segon de batxillerat supera les PAU, només les suspèn l'1,9%, però el 35,9% dels alumnes de segon de batxillerat no s'hi presenta.

Com hem vist, el nivell de suspensos de les proves manifesta una contínua tendència a disminuir, de manera que des del curs 2006-2007 fins al 2014-2015 la seva reducció ha estat de 5,2 punts percentuals.

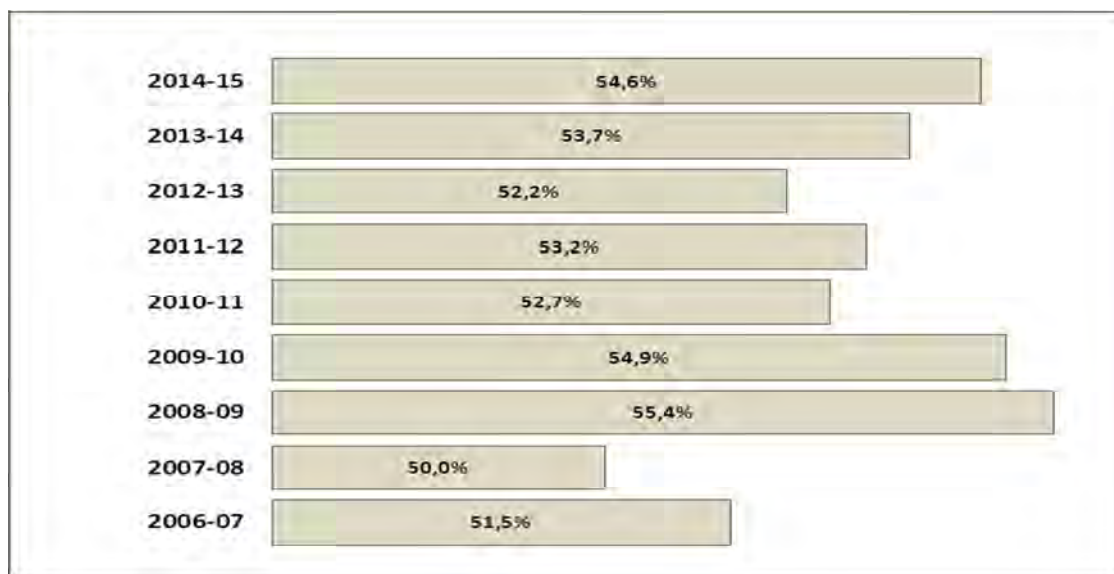
Simultàniament, també hi ha una reducció significativa en el volum d'alumnes que no es presenten a les proves, si bé aquesta disminució no mostra un comportament tan sistemàtic. En els nou anys considerats, la reducció ha estat de 4,6 punts percentuals. Ambdós factors comporten un increment en el nivell d'aprovats de les PAU de gairebé 10 punts percentuals entre els cursos 2006-2007 i 2014-2015. En definitiva, podem afirmar que actualment 6 de cada 10 alumnes matriculats a segon de batxillerat superen satisfactòriament les PAU.

El 2014-2015, el 35,9% d'alumnes matriculats a segon de batxillerat no es presenta a les PAU

Fins aquí s'ha analitzat l'èxit en les proves PAU mitjançant el nombre d'aprovats respecte del nombre d'alumnes que s'hi ha presentat i respecte del nombre d'alumnes matriculats a segon de batxillerat. Tanmateix, pot resultar també il·lustratiu referenciar el nombre d'alumnes que supera les PAU a la matrícula del primer de batxillerat del curs anterior. D'aquesta manera, es pot copsar indirectament l'èxit acadèmic en els estudis de batxillerat, ja que generalment la finalitat de la majoria dels alumnes que cursen batxillerat és l'accés a la universitat.

L'anàlisi dels resultats de les PAU de costat amb la matrícula d'inici del batxillerat, és a dir, la matrícula de primer curs de la mateixa promoció d'alumnes, apunta l'existència de problemes o dificultats derivades d'una combinació de diversos factors possibles: l'orientació dels alumnes en finalitzar l'ESO, el nivell acadèmic dels alumnes, els processos d'ensenyament i aprenentatge, etc. S'ha de tenir present que els alumnes que es matriculen al batxillerat disposen de diversos mecanismes per obtenir el títol de batxiller amb més temps que l'establert a la normativa com a estàndard. En efecte, existeix la possibilitat de repetició de curs, tant a primer com a segon i, per tant, de reeixir de manera diferent a l'ordinària, la qual cosa pot desdibuixar el valor d'aquest indicador.

Gràfic 33. Percentatge d'alumnes aprovats a les PAU respecte de la matrícula de primer de batxillerat del curs anterior. Període 2006-2015

Font: Càlculs propis a partir de dades de la Secretaria d'Universitats i Recerca, Departament d'Economia i Recerca i Departament d'Ensenyament.

Entre els cursos 2006-2007 i 2014-2015, l'evolució del percentatge d'alumnes que supera les PAU sobre la matrícula de primer de batxillerat del curs anterior és discontinua i fluctua en un ventall d'entre el 50% i el 55%. Si considerem aquest indicador com una mesura de l'eficàcia del sistema, tenim que gairebé un 45% dels alumnes que comencen batxillerat tenen dificultats per accedir a la universitat en dos cursos.

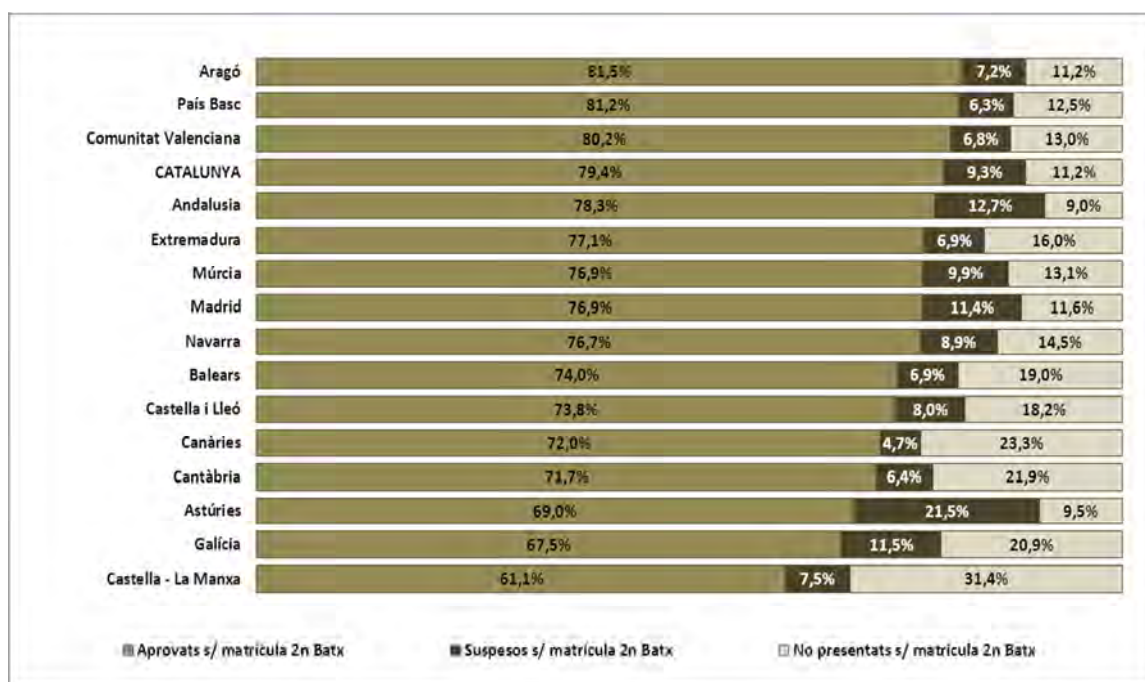
La comparació dels resultats de Catalunya amb la resta de comunitats autònomes es pot fer amb la informació publicada per l'INE, tot i que, aquestes dades no coincideixen amb les publicades per la Secretaria d'Universitats i Recerca a Catalunya. Malgrat això, tenint en compte que el tractament estadístic de les dades és uniforme per a totes les comunitats autònomes, sembla pertinent considerar aquesta informació per comparar els resultats entre les diferents autonomies.

El curs 2011-2012, les comunitats autònomes amb millors resultats a les PAU són Aragó (81,5%) i el País Basc (81,2%), amb més d'un 80% d'alumnes de segon de batxillerat que les supera. A l'altre extrem, hi ha Castella - La Manxa (61,1%), que és la comunitat amb un menor percentatge d'alumnes de segon de batxillerat que supera les PAU.

Catalunya (79,4%) se situa entre les comunitats amb un major nivell d'alumnes de segon de batxillerat que supera les PAU. El volum d'alumnes no presentats és del 11,2%, valor igual al de l'Aragó. Aquest nivell de no presentats només és inferior a Andalusia (9,0%) i Astúries (9,54%).

Astúries és l'única comunitat autònoma on la no superació de les PAU (31,0%) està dominada pel component del suspens (21,5%), amb un mínim volum de no presentats (9,5%), valor només millorat per Andalusia (9,0%). En sentit contrari, a les Illes Canàries el volum d'alumnes no presentats (23,3%) quintuplica el percentatge d'alumnes suspesos (4,7%) mentre que a Madrid el percentatge d'alumnes no presentats pràcticament iguala el percentatge d'alumnes suspesos.

Gràfic 34. Resultats de les PAU respecte de la matrícula de segon de batxillerat. Per comunitats autònomes. Curs 2011-2012

Font: Càlculs propis a partir de dades de l'INE. Nota: Les dades aportades per l'INE discrepen de les publicades per la Secretaria d'Universitats i Recerca de Catalunya.

En definitiva, es pot concloure que Catalunya té un batxillerat molt selectiu, especialment a primer curs, de manera que un 13% dels alumnes l'abandonen entre el primer i el segon curs, però que finalment proporciona una excel·lent preparació de cara als estudis universitaris.

El batxillerat de Catalunya, selectiu, proporciona una excel·lent preparació per als estudis universitaris

7. ELS RESULTATS ALS CICLES FORMATIUS DE FORMACIÓ PROFESSIONAL

La formació professional capacita per a l'exercici qualificat de diverses professions i proporciona la formació necessària per adquirir la competència professional i el coneixement propis de cada sector. S'organitza en cicles formatius de grau mitjà i de grau superior.

Els cicles s'agrupen en famílies professionals i tenen una durada variable: n'hi ha de 2.000, 1.700, 1.400 i 1.300 hores. Una part d'aquestes hores es destina a la formació en un centre educatiu i una altra part, a la formació pràctica en centres de treball. Un cicle formatiu de 1.300 o de 1.400 hores correspon a un curs acadèmic, mentre que un cicle de 1.700 o de 2.000 hores correspon a dos cursos acadèmics.

Amb la superació d'un cicle formatiu de grau mitjà s'obté el títol de tècnic i amb la superació d'un de grau superior, el de tècnic superior.

L'accés a la formació professional de grau mitjà requereix una de les opcions següents: el títol de graduat en educació secundària obligatòria, haver superat el curs específic per a l'accés als cicles formatius de grau mitjà (CAM), haver superat els mòduls obligatoris d'un programa de qualificació professional inicial (PQPI) o haver superat la prova d'accés específica d'un cicle concret.

L'accés als cicles de grau superior es pot fer mitjançant una de les opcions següents: el títol de batxillerat, el de tècnic o tècnica superior o especialista, haver superat el curs específic per a l'accés als cicles formatius de grau superior (CAS), tenir qualsevol titulació universitària o una d'equivalent o haver superat una prova d'accés específica.

L'alumnat que supera un cicle formatiu de grau mitjà pot accedir als estudis de batxillerat, a un cicle de grau superior (cal superar-ne la prova d'accés) o bé al mercat laboral. La superació d'un cicle formatiu de grau superior permet el pas als estudis universitaris o la incorporació al món laboral.

Els cicles formatius constitueixen una àmplia oferta per a les famílies professionals representades. Tot i l'existència de cicles formatius artístics i d'esports, els cicles formatius professionals acaparen el gruix de la matrícula en cicles formatius i és per això que es tindran en compte aquests per a l'anàlisi de dades.

Els cicles formatius professionals s'organitzen de manera flexible a través de crèdits, que estan associats a primer o a segon curs. Així, un alumne pot seguir simultàniament crèdits de primer i de segon curs: a nivell registral es comptabilitza l'alumne en el curs superior al que correspon el crèdit.

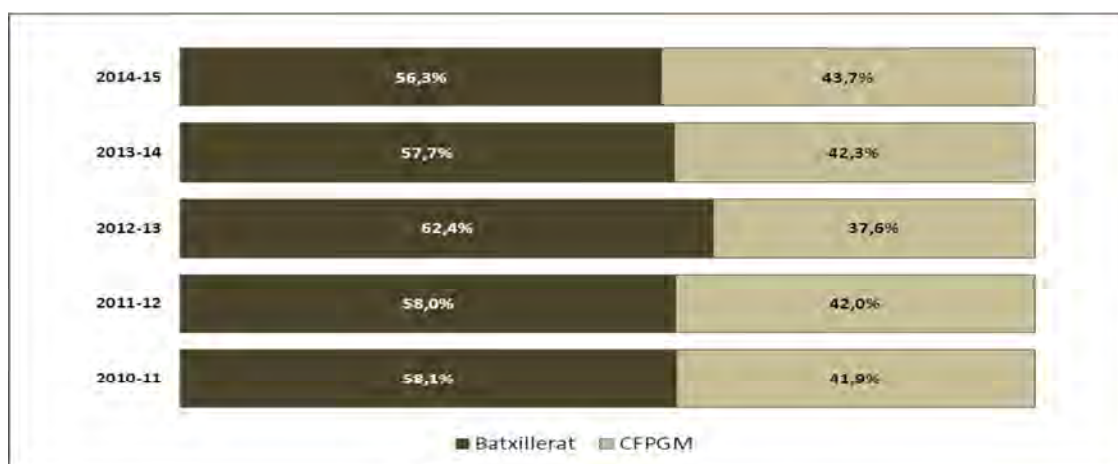
Aquesta organització flexible dificulta l'obtenció i la gestió de la informació d'aquests estudis, especialment la referida a l'avaluació: ni a nivell de Catalunya ni a nivell estatal es disposa de resultats d'avaluació en termes de nombre d'alumnes avaluats i aprovats. Es disposa, això sí, del nombre d'alumnes que es graduen en cicles de grau mitjà i de grau superior.

D'altra banda, cal tenir en compte que l'anàlisi de les dades referides als cicles formatius està àmpliament condicionada pels canvis legislatius en matèria educativa esdevinguts en els darrers 20 anys. Així, actualment s'imparteixen simultàniament cicles formatius d'acord amb la LOGSE i amb la LOE.

7.1. LA MATRÍCULA ALS CICLES FORMATIUS DE FORMACIÓ PROFESSIONAL DE GRAU MITJÀ

Les habilitats, interessos i capacitats de cadascun dels, aproximadament, 70.000 alumnes que acaben l'ESO cada any s'han de conjugar per encaminar-los cap a uns estudis postobligatoris que siguin satisfactoris, evitant el fracàs escolar i l'abandonament dels estudis.

Gràfic 35. Distribució de la matrícula entre primer de batxillerat i primer de CFPGM. Període 2010-2015

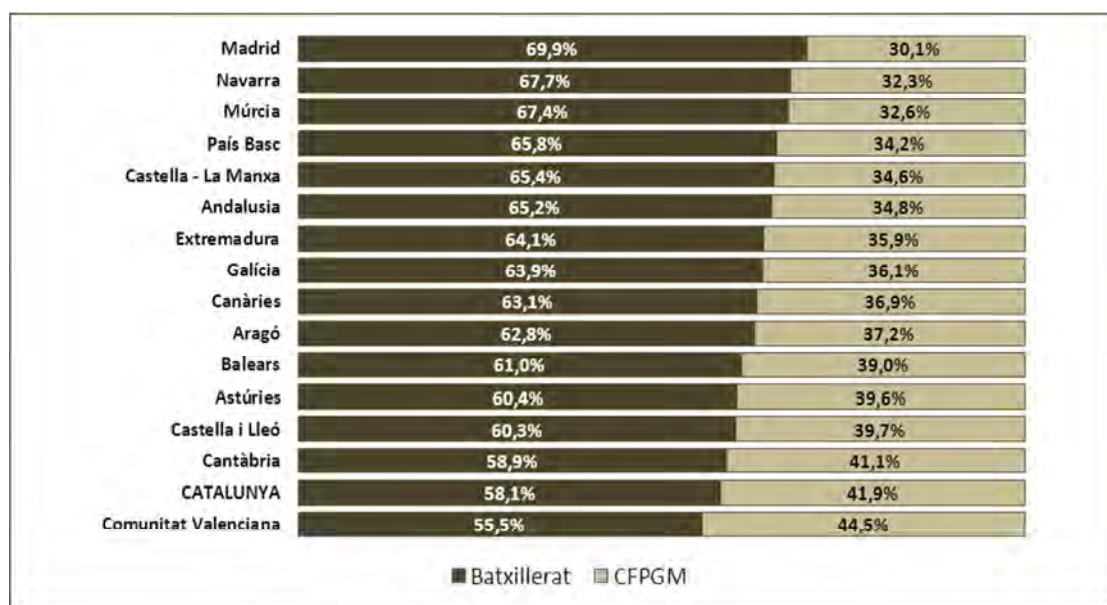
Font: Càlculs propis a partir de dades publicades pel Servei d'Indicadors i Estadística del Departament d'Ensenyament.

Entre el període 2010-2011 i 2014-2015, la distribució de la matrícula en el primer curs de l'educació postobligatòria es manté relativament constant, amb uns percentatges propers al 56% d'alumnat matriculat a batxillerat i de 44% a cicles formatius professionals.

Si es comparen les dades del curs 2013-2014 amb les de la resta de les comunitats autònomes, es pot veure que el percentatge d'alumnes matriculats a primer de batxillerat a Catalunya (58,1%) és el segon més baix, només per sobre del de la Comunitat Valenciana (55,5%). Cantàbria (58,9%) precedeix immediatament Catalunya. Per contra, Madrid (69,9%) és la comunitat amb una major inclinació cap al batxillerat, seguida de Navarra (67,7%).

El percentatge d'alumnat de Catalunya matriculat a primer de batxillerat i a CFPGM tendeix a equilibrar-se

Gràfic 36. Distribució de la matrícula entre primer de batxillerat i primer de CFPGM. Per comunitats autònomes. Curs 2013-2014

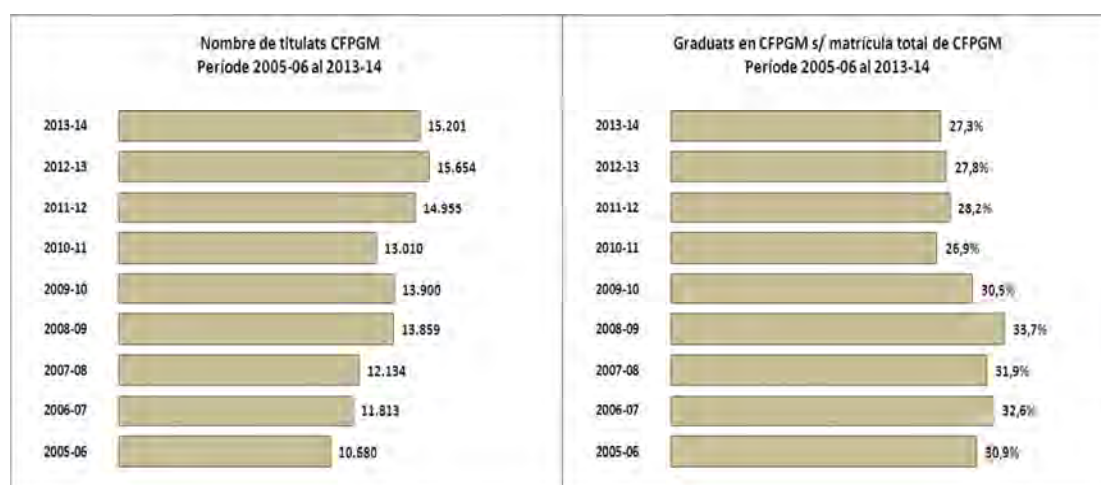
Font: Càlculs propis a partir de dades de l'INE.

7.2. LA GRADUACIÓ ALS CICLES FORMATIUS DE FORMACIÓ PROFESSIONAL DE GRAU MITJÀ

Tal com ja s'ha apuntat, l'oferta de cicles formatius professionals de grau mitjà contempla una gran flexibilitat, especialment per a la durada d'aquests estudis, la qual cosa impedeix comparar el nombre de graduats amb la matrícula de segon curs.

Per aquesta raó, l'anàlisi del resultat dels cicles formatius professionals es planteja a través de la comparació del nombre de graduats amb la matrícula total dels cicles professionals de grau mitjà.

Gràfic 37. Graduats en CFPGM en nombres absoluts i respecte de la matrícula total de CFPGM. Període 2005-2015

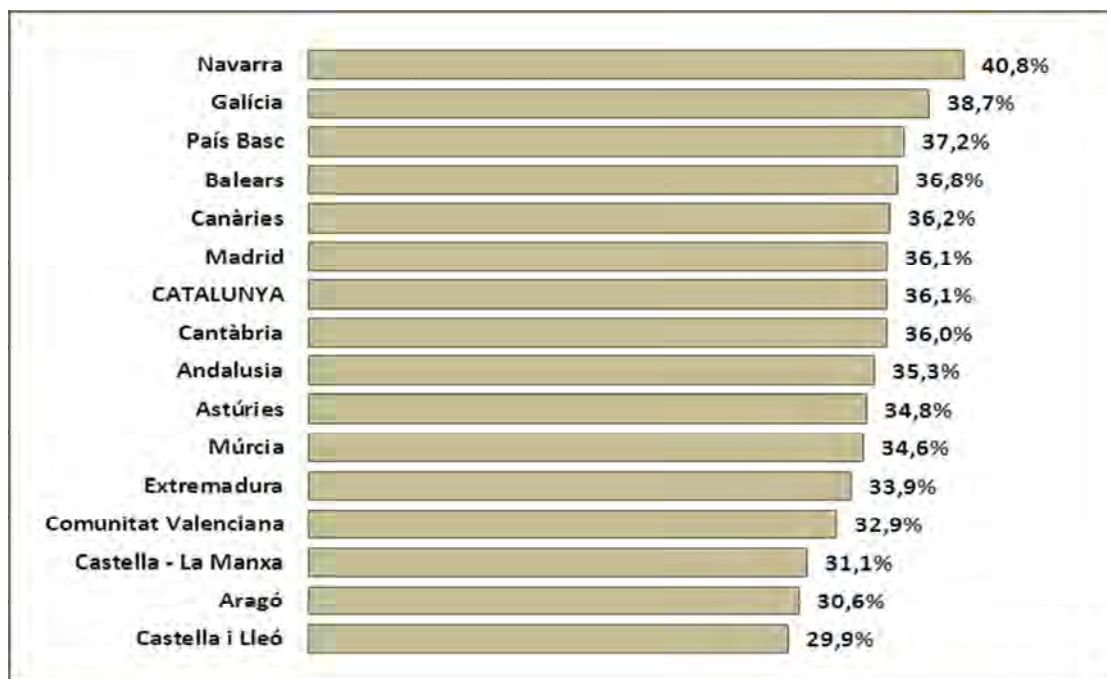
Font: Càlculs propis a partir de dades publicades pel Servei d'Indicadors i Estadística del Departament d'Ensenyament.

Entre els cursos 2010-2011 i 2013-2014, el percentatge d'alumnes que es graduen en relació amb el nombre total de matrícules oscil·la al voltant del 27,5%. Entre els cursos 2005-2006 i 2009-2010, el volum de graduació ha estat superior, ja que se situa al voltant de gairebé el 32%. L'entrada en vigor de les mesures flexibilitzadores de la formació professional ha permès que un major nombre de persones optin per aquests estudis i, alhora, pot explicar que el nombre de títols expedits cada any sigui inferior en dilatar-se el temps per finalitzar els estudis.

Tal com ja s'ha apuntat amb anterioritat, la comptabilitat de l'INE en termes de matrícules i titulacions difereix dels valors enregistrats al Departament d'Ensenyament. No és agosarat suposar que aquestes diferències registrals són degudes al tractament sistemàtic de les dades per part de l'INE i, per tant, aquest desajust serà constant per a totes les comunitats autònomes, la qual cosa permet ignorar-lo i procedir a l'anàlisi comparativa.

Tanmateix, la comparació entre el nombre total de graduats i la matrícula total dels cicles formatius presenta un inconvenient important: la possibilitat que diferents comunitats autònomes ofereixin opcions d'aquests cicles amb estructura d'un únic curs.

Gràfic 38. Graduats en CFPGM respecte de la matrícula total en CFPGM. Per comunitats autònomes. Curs 2012-2013

Font: Càlculs propis a partir de dades de l'INE.

Els nivells de graduació en cicles formatius professionals de grau mitjà de Catalunya (36,1%) se situen a la mitjana dels percentatges de graduació de totes les comunitats autònomes, on destaca Navarra (40,8%) a la part superior del gràfic, seguida de Galícia (38,7%) i del País Basc (37,2%). A la part inferior, se situen Castella i Lleó (29,9%) i Aragó (30,6%).

En definitiva, malgrat tenir una matrícula de cicles formatius de grau mitjà superior a la resta de comunitats autònomes, les taxes de titulats de Catalunya no destaquen en el conjunt de l'Estat.

Naturalment, l'estructura dels cicles que s'ofereixen pot condicionar la lectura d'aquests resultats. Així mateix, la diferent organització dels estudis professionals a l'entorn internacional impedeix fer servir aquesta taxa de graduació per comparar els resultats de Catalunya amb els resultats d'altres països de l'escena europea. Tot plegat, ens aboca a haver de considerar

indicadors de resultats susceptibles de ser emprats a nivell internacional, com són les taxes brutes de graduació.

8. ANÀLISI DELS RESULTATS A PARTIR DE LES TAXES BRUTES DE GRADUACIÓ

L'anàlisi de resultats fet fins aquí es fonamenta en una informació força exhaustiva del procés d'escolarització i avaluació de l'alumnat i del seu nivell competencial.

Ja sigui per condicionants organitzatius o tècnics, en determinades situacions aquesta informació no existeix o és de difícil obtenció, la qual cosa provoca que l'anàlisi no es pugui dur a terme en les dimensions que serien desitjables.

En el cas de Catalunya, aquesta dificultat es presenta principalment en els cicles formatius de grau mitjà i de grau superior organitzats a partir de crèdits que permeten un seguiment flexible.

L'OCDE ha definit instruments alternatius per mesurar l'eficàcia d'un sistema educatiu, aplicable en la majoria de situacions i que permet superar les dificultats abans esmentades.

Per mesurar l'èxit dels diferents tipus d'estudis, es considera el volum de títols expedits en cadascun d'ells. Observi's que no és possible considerar aquest indicador per a l'educació primària, ja que al final d'aquests estudis no hi ha cap graduació ni titulació. Atès que la xifra de titulacions està condicionada per factors demogràfics de la població, que és variable en els diferents països o comunitats autònomes, el nombre de graduats s'estandarditza a partir d'una magnitud censal.

Així, la **taxa bruta de graduació** es defineix com el nombre de titulats per a cada tipus d'estudi —ESO, batxillerat i cicles formatius de grau mitjà i de grau superior— amb relació a la població en edat típica de graduació corresponent a cadascun dels estudis, determinada per cada sistema educatiu.

L'expressió matemàtica d'aquest càlcul és:

$$\text{Taxa bruta de graduació en els estudis } x = \frac{\text{nombre de títols expedits dels estudis } x}{\text{nombre total de població en edat de graduació}}$$

Normalment aquest valor es multiplica per cent, operació que proporciona el resultat en percentatge.

La taxa bruta de graduació compta el nombre de títols expedits, independentment de l'edat de la persona que l'obté. En definitiva, per a aquest indicador no importa quin hagi estat el procés seguit per assolir el títol, el que compta és el nombre de persones titulades.

Un segon indicador és la **taxa neta de graduació**, que representa el percentatge d'un grup d'edat que completa els

La taxa bruta de graduació compta el nombre de títols expedits, independentment de l'edat de la persona que l'obté

seus estudis en diferents anys, però degut a la dificultat del càlcul, el seu ús és força més reduït. En particular, l'INE no proporciona aquesta dada i, per tant, no es pot considerar en aquest estudi.

8.1. TAXA BRUTA DE GRADUACIÓ A L'ESO

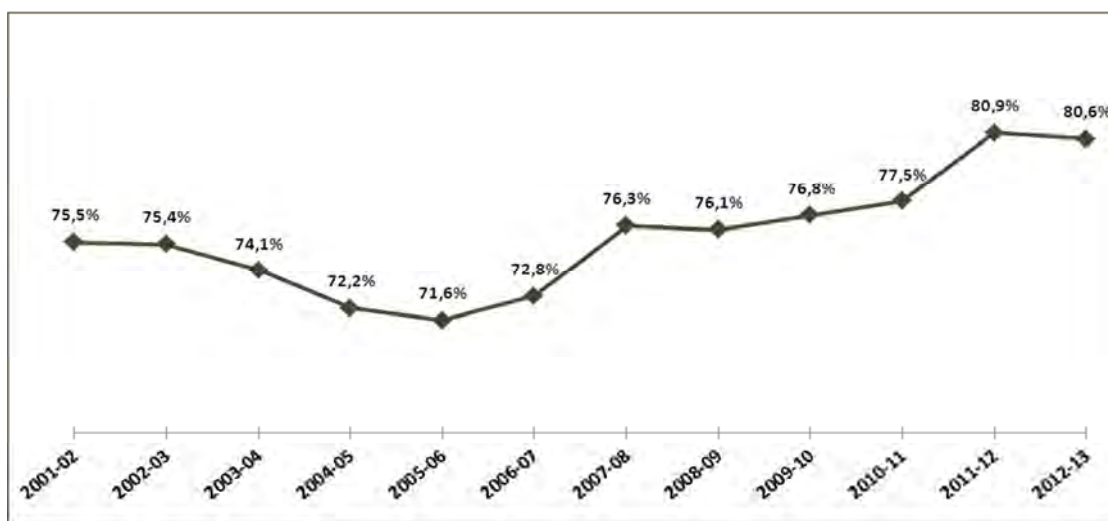
El nostre sistema educatiu preveu que la primera titulació s'expedeixi en acabar l'ESO. Disposem de les dades publicades per l'INEE de la taxa bruta de graduació a l'ESO a Catalunya per al període que va del curs 2001-2002 al 2012-2013.

Aquesta taxa de graduació evoluciona des del 75,5% al curs 2001-2002 fins al 80,6% corresponent al curs 2012-2013.

Durant els primers cinc cursos (2001-2002 al 2005-2006), la taxa mostra una tendència descendent, que passa del 75,5% al 71,6%. A partir d'aquest moment i fins al curs 2011-2012, s'observa una tendència ascendent, amb el resultat final d'un creixement de més de nou punts percentuals.

El valor del curs 2012-2013 mostra una lleugera reducció (0,3 punts percentuals), que coincideix amb la disminució en el percentatge de graduació a l'ESO. Caldrà veure si es tracta d'una fluctuació puntual o d'un canvi de tendència a la baixa.

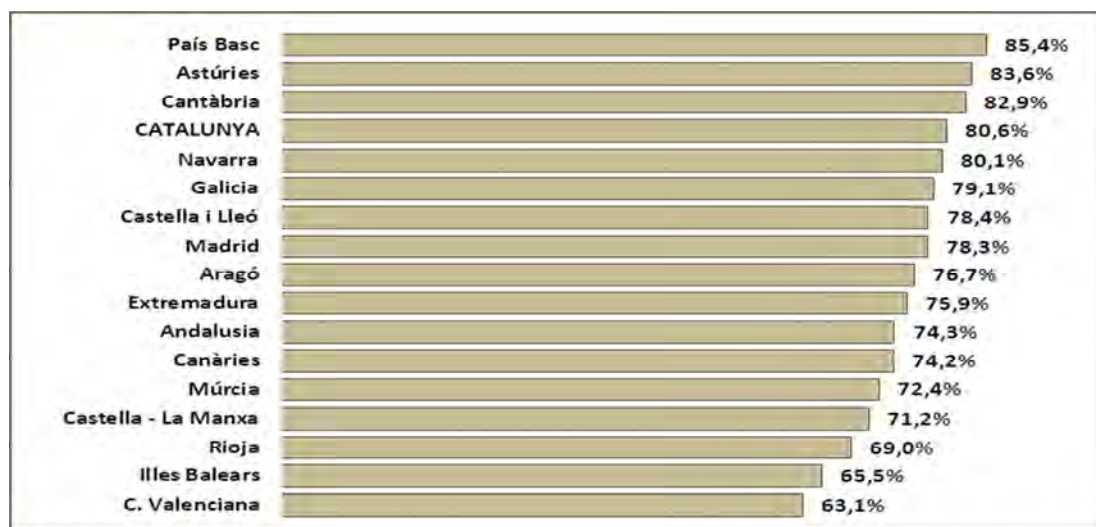
Gràfic 39. Taxa bruta de graduació a l'ESO. Període 2001-2013

Font: Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015. INEE.

El valor d'un indicador pren força quan es compara amb altres resultats que parteixen de situacions similars. En aquest cas, la comparació dels diferents valors de la taxa bruta de graduació a l'ESO amb els valors de les diferents comunitats autònomes permet una valoració del resultat de Catalunya.

La taxa bruta de graduació de Catalunya a l'ESO és del 80,6% el curs 2012-2013

Gràfic 40. Taxa bruta de graduació a l'ESO. Per comunitats autònomes. Curs 2012-2013

Font: *Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015*. INEE.

La taxa bruta de graduació a l'ESO de Catalunya (80,6%) per al curs 2012-2013, se situa a la part superior dels valors corresponents a totes les comunitats autònomes, a cinc punts percentuals de la capçalera, que lidera el País Basc (85,4%).

Les comunitats amb una major taxa bruta de graduats a l'ESO se situen geogràficament a l'arc nord de la península, amb el País Basc (85,4%), Astúries (83,6%) i Cantàbria (82,9%) —que superen el nivell de graduació de Catalunya (80,6%)— i Navarra (80,1%) i Galícia (79,1%), amb valors lleugerament inferiors al català.

A l'extrem inferior del gràfic hi ha la Comunitat Valenciana (63,1%) i les Illes Balears (65,5%), amb taxes de graduació a l'ESO més de 20 punts inferiors als valors màxims.

Els resultats de graduació contrasten amb les dades d'idoneïtat i repetició de l'ESO: malgrat que Catalunya és la comunitat amb una major taxa d'idoneïtat als 15 anys, el seu nivell de graduació queda per sota del d'altres comunitats amb nivells d'idoneïtat inferiors.

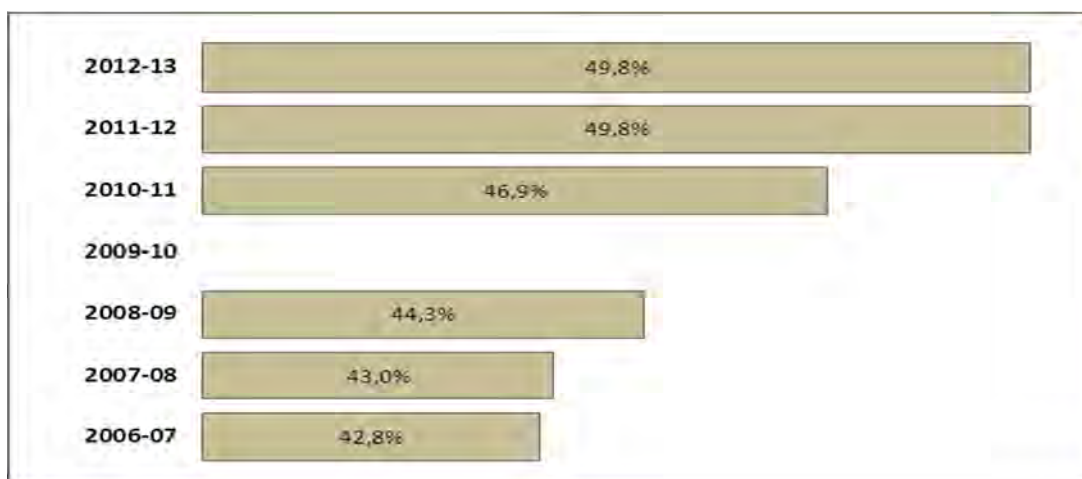
Es dedueix, per tant, que una major idoneïtat no implica un millor nivell de graduació: hi ha comunitats amb nivells de repetició superiors que aconsegueixen un major nivell de graduació.

8.2. TAXA BRUTA DE GRADUACIÓ AL BATXILLERAT

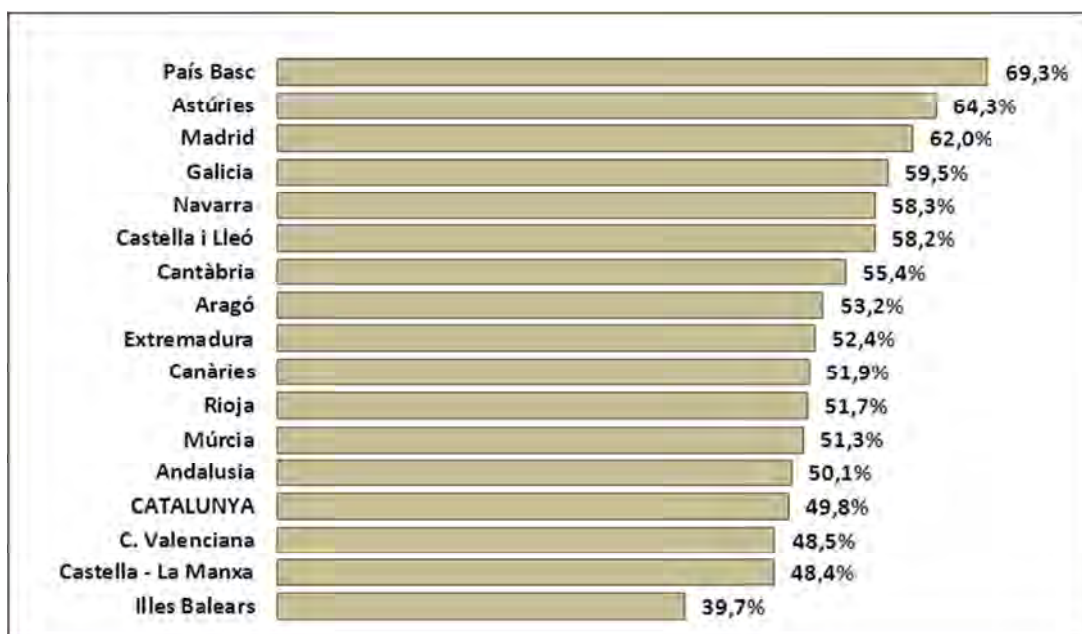
L'anàlisi per a Catalunya de la taxa bruta de graduació al batxillerat i als cicles formatius professionals presenta la dificultat de no disposar del valor corresponent al curs 2009-2010. Malgrat això, es pot procedir a la seva anàlisi.

El valor de la taxa bruta de graduació al batxillerat, corresponent al curs 2012-2013, per Catalunya és de 49,8%, valor exactament igual al del curs anterior. L'evolució d'aquest indicador al llarg de set anys mostra una tendència positiva quantificada en set punts d'increment, si bé els dos darrers valors podrien indicar una situació d'estancament (**gràfic núm. 41**).

El **gràfic núm. 42** mostra la taxa bruta de graduació del curs 2012-2013 de totes les comunitats autònomes.

Gràfic 41. Taxa bruta de graduació al batxillerat. Període 2006-2013

Font: Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015 (INEE).

Gràfic 42. Taxa bruta de graduació al batxillerat. Per comunitats autònomes. Curs 2012-2013

Font: Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015 (INEE).

Quan es compara la taxa de titulació al batxillerat de Catalunya amb els valors de les altres comunitats autònomes, s'observa que la taxa de Catalunya (49,8%) està situada a la franja baixa del conjunt i que només és superada per la de les Illes Balears (39,7%), Castella - La Manxa (48,4%) i la Comunitat Valenciana (48,5%). Es troba a una distància de gairebé 20 punts percentuals del valor màxim, corresponent al País Basc (69,3%), i a 14,5 punts del valor d'Astúries (64,3%).

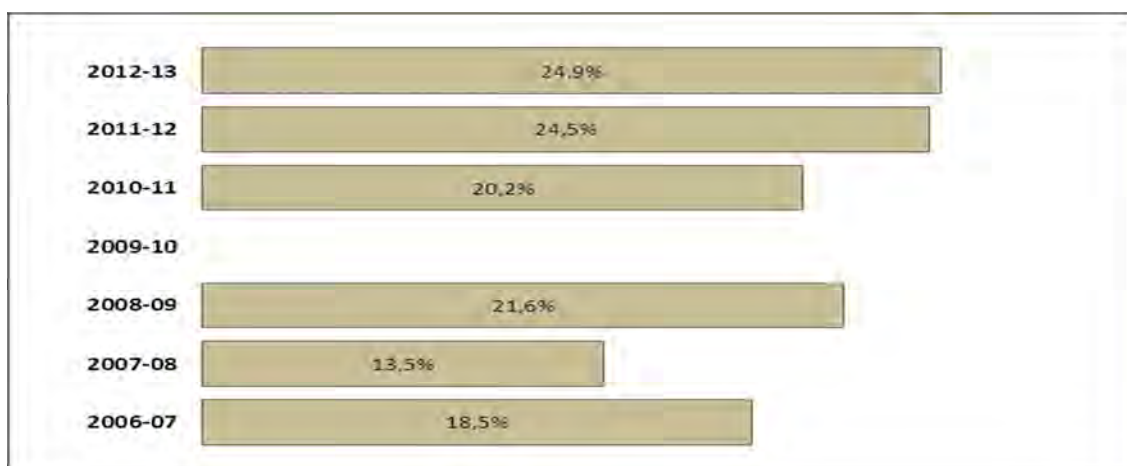
Resulta significatiu el canvi en la posició relativa de Catalunya envers les altres comunitats quan s'analitza la taxa bruta de graduació a l'ESO: Catalunya queda situada a la banda alta de la graella, mentre que la taxa bruta de graduació al batxillerat es desplaça a la part inferior del gràfic.

8.3. TAXA BRUTA DE GRADUACIÓ ALS CICLES DE FORMACIÓ PROFESSIONAL DE GRAU MITJÀ

La taxa bruta de graduació dels cicles formatius professionals de grau mitjà complementa el valor de l'anterior anàlisi sobre el batxillerat per a obtenir la taxa de graduació en secundària postobligatòria no universitària.

El **gràfic núm. 43** mostra l'evolució dels valors d'aquesta taxa de graduació de l'alumnat de Catalunya per al període que va des del curs 2006-2007 al 2012-2013, amb l'excepció del 2009-2010, les dades del qual no s'han pogut localitzar.

Gràfic 43. Taxa bruta de graduació als cicles de formació professional de grau mitjà. Període 2006-2013

Font: *Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015* (INEE).

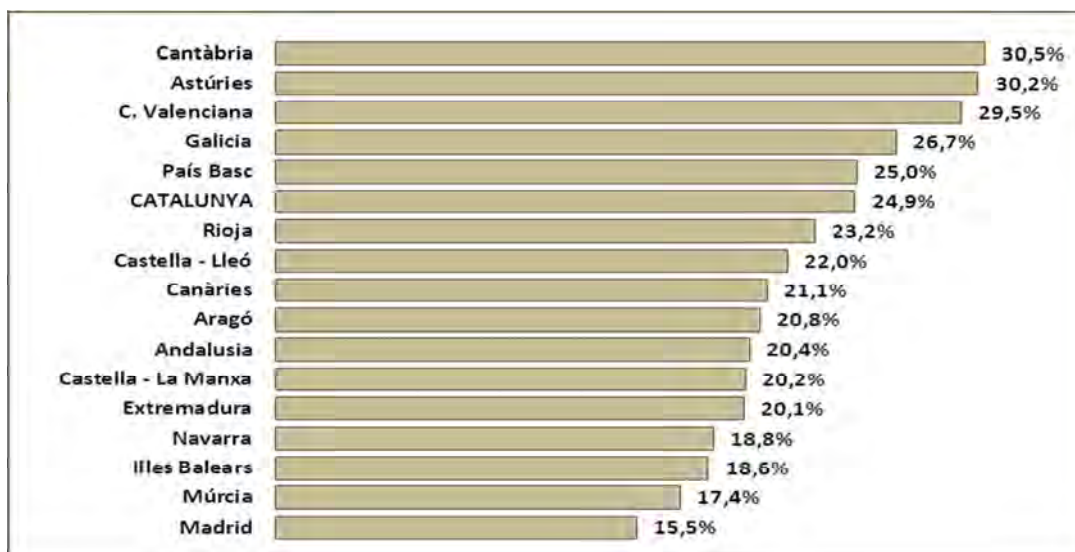
Amb una taxa de graduació en CFPGM del 24,9% el curs 2012-2013, la taxa bruta de graduació als cicles professionals mostra un comportament irregular, però amb tendència clara al creixement. Entre el període considerat, aquesta taxa ha experimentat un increment de 6,4 punts percentuals i els seus darrers valors no qüestionen un futur comportament a l'alça.

Aquest valor de graduació en cicles formatius de grau mitjà també reflecteix la importància relativa d'aquests estudis enfront del batxillerat: el valor del nivell de graduació als cicles formatius és la meitat del de la taxa de graduació al batxillerat.

Si s'analitzen els resultats de les comunitats autònomes, s'observa que en els valors de la taxa bruta de graduació als cicles formatius de grau mitjà sobresurten Cantàbria (30,5%), Astúries (30,2%) i la comunitat Valenciana (29,5%), totes elles amb valors al voltant del 30%. Lleugerament per sota d'aquestes comunitats, hi ha Catalunya (24,9%), que està precedida pel País Basc (25,0%) i Galícia (26,7%). Finalment, Madrid (15,5%) i Múrcia (17,4%) són les comunitats que presenten taxes de graduació en CFGM menors (**gràfic núm. 44**).

La taxa bruta de graduació a CFGM de Catalunya és del 24,9% el curs 2012-2013

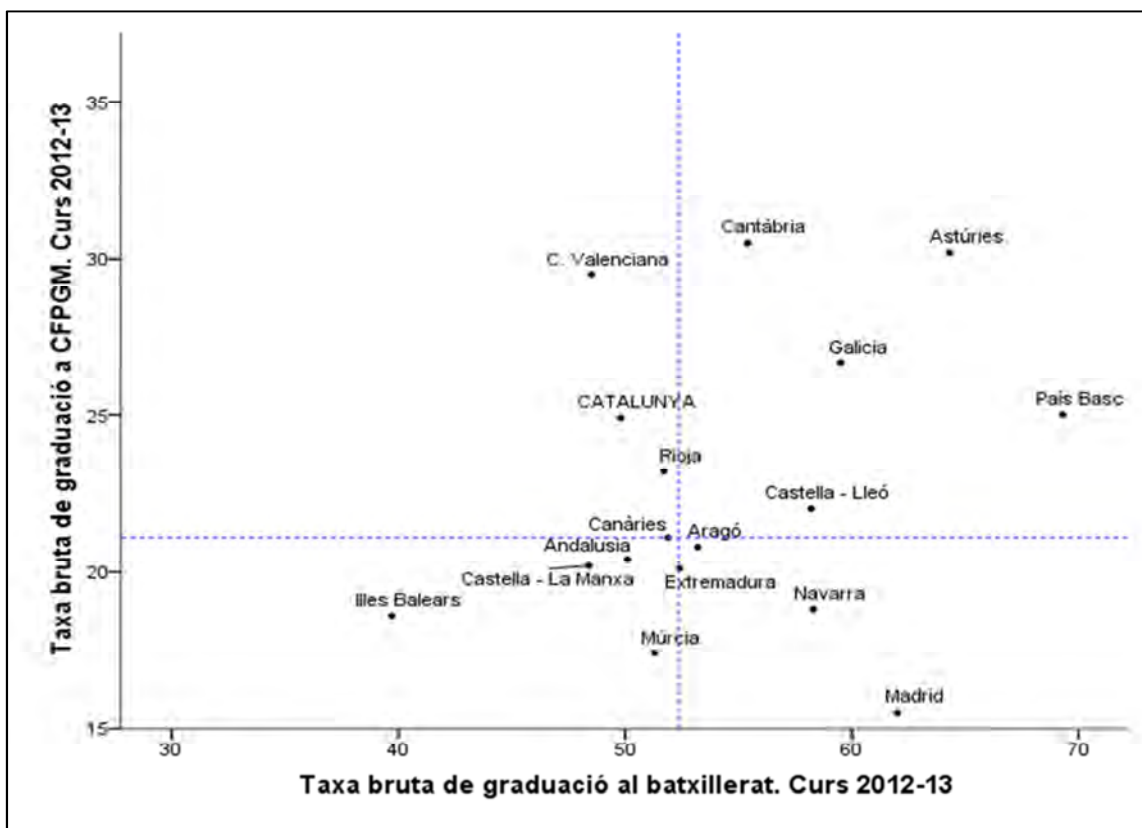
Gràfic 44. Taxa bruta de graduació als cicles de formació professional de grau mitjà. Per comunitats autònomes. Curs 2012-2013

Font: Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015 (INEE).

L'estudi simultani de les taxes de graduació al batxillerat i als cicles formatius professionals per comunitats autònomes es mostra en el **gràfic núm. 45**, amb les línies medianes com a referència.

Gràfic 45. Taxes brutes de graduació al batxillerat i CFPGM per comunitats autònomes. Curs 2012-2013

Font: Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015 (INEE).

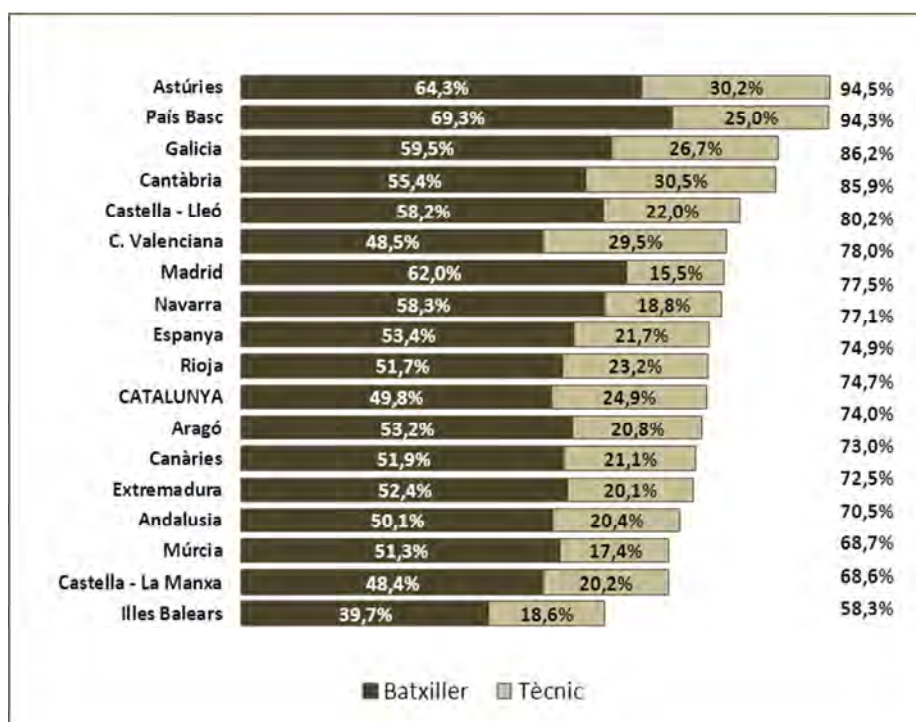
Astúries és l'autonomia que sobresurt pel seus nivells de graduació, tant de batxillerat com de cicles formatius professionals. També Cantàbria, Galícia i el País Basc presenten elevats nivells de graduació.

En sentit diametralment oposat se situen aquelles comunitats amb poca graduació en les dues opcions de l'educació postobligatòria: les Illes Balears són la comunitat que menys gradua en batxillerat i també gradua molt poc en cicles formatius. Madrid és la comunitat amb la menor taxa de graduació en cicles formatius de grau mitjà, però la seva graduació al batxillerat és superior a la mitjana. A Catalunya, el nivell de graduació en cicles formatius de grau mitjà supera la mitjana, però en el batxillerat el nivell de la graduació és inferior.

La combinació dels dos factors de graduació, al batxillerat i als cicles formatius professionals, sintetitza de manera global la informació sobre el nivell de graduació a l'educació postobligatòria no universitària.

Estrictament parlant, per tenir la imatge completa del que succeeix, caldria disposar de les taxes de graduació en altres tipus de cicles formatius, encara que la imatge difícilment quedaria modificada ja que, per a Catalunya, les xifres de matrícula en aquests cursos representa al voltant del 5% d'entre tota la matrícula de cicles formatius de grau mitjà.

Gràfic 46. Taxes brutes de graduació a la secundària postobligatòria. Per comunitats autònomes. Curs 2012-2013

Font: Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015 (INEE).

Aquest gràfic proporciona la imatge d'una cornisa cantàbrica que destaca pels seus elevats nivells de graduació en l'educació postobligatòria: Astúries (94,5%) és la comunitat autònoma que més gradua, seguida del País Basc (94,3%). Galícia (86,2%) i Cantàbria (85,9%) també superen el 85% en la taxa de graduació conjunta. Es tracta, però, de

La taxa bruta de graduació total a l'educació postobligatòria de Catalunya és del 74% el curs 2012-2013

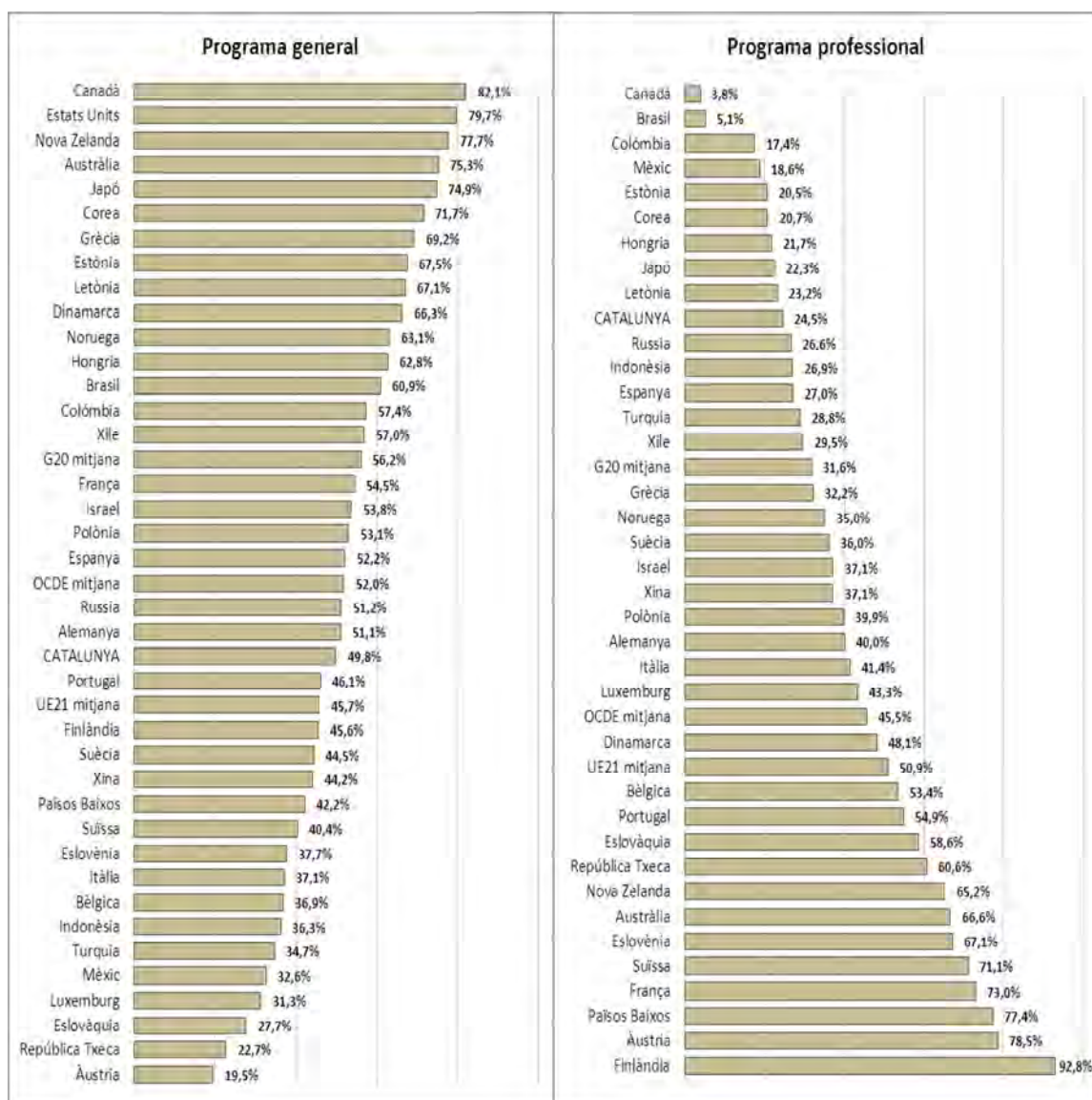
dos models diferents: Cantàbria i Astúries eleven la taxa de graduació en la postobligatòria no universitària a partir de la seva component professional mentre que el País Basc i Galícia ho fan a partir del batxillerat. Catalunya té una taxa bruta de graduació total del 74%.

8.4. TAXES BRUTES DE GRADUACIÓ A L'ENTORN INTERNACIONAL

La comparació de les xifres de diferents sistemes educatius és molt delicada i requereix el coneixement exhaustiu de la seva realitat, tant educativa com de condicions d'inserció al mercat laboral. En particular, la diferent denominació internacional dels programes d'educació secundària postobligatòria obliga a una denominació genèrica: l'OCDE diferencia entre estudis generals i estudis professionals. A Catalunya els estudis generals fan referència al batxillerat.

La representació gràfica de les taxes brutes de graduació dels diferents països permet situar la realitat de Catalunya a l'entorn internacional. Les dades disponibles corresponen a l'any 2012, és a dir, al curs 2011-2012.

Gràfic 47. Taxes brutes de graduació. Per països. Any 2012

Font: *Education at a Glance 2015* (OCDE) i *Sistema estatal de Indicadores de la Educación 2015* (INEE).

Les taxes brutes de graduació al batxillerat mostren un ampli espectre, que va des del valor més baix del 19,5% a Àustria fins al valor màxim del 82,1% al Canadà.

La taxa de Catalunya (49,8%) està situada entre els valors de la mitjana de la Unió Europea (45,7%) i la mitjana de l'OCDE (52,0%), a una distància de més de sis punts percentuals de la mitjana dels països que integren el G20⁶ (56,2%).

Si es compara la taxa bruta de graduació al batxillerat de Catalunya (49,8%) amb la dels països del sud d'Europa, s'observa un nivell de graduació al batxillerat superior a Portugal (46,1%) i Itàlia (37,1%), però inferior a Espanya (52,2%), França (54,5%) i Grècia (69,2%). Si es compara amb la taxa dels països de dimensions similars, el nivell de graduació en el batxillerat de Catalunya supera els valors d'Àustria (19,5%), Bèlgica (36,9%), Suïssa (40,4%) i Finlàndia (45,6%), però queda per sota de la taxa de graduació de Dinamarca (66,3%).

El 2012, la taxa bruta de graduació al batxillerat de Catalunya (49,8%) supera la mitjana de la Unió Europea (45,7%)

En la taxa de graduació en estudis professionals, Catalunya (24,5%) se situa per sota de tots els països del sud d'Europa: Portugal (54,9%), França (54,5%), Itàlia (41,4%), Grècia (32,2%) i Espanya (27,0%). De fet, Catalunya gradua en cicles formatius menys de la meitat del que ho fa la Unió Europea (50,9%).

També els països de dimensions semblants a les de Catalunya graduen més en cicles formatius. Així, tenim un valor per a Dinamarca (48,1%) que dobla el valor de la taxa de graduació de Catalunya (24,5%), però que se situa lleugerament per sota del valor de la mitjana de la Unió Europea (50,9%). Tots els altres països superen aquesta mitjana: Bèlgica (53,4%), Suïssa (71,1%), Països Baixos (77,4%), Àustria (78,5%) i Finlàndia (92,8%).

En definitiva, si bé comparada amb la taxa de graduació al batxillerat de les comunitats autònomes, la taxa de graduació de Catalunya (49,8%) presenta un nivell baix, aquesta taxa supera la mitjana de la Unió Europea (45,7%), encara que aquesta mitjana és sensiblement inferior a la dels països de l'OCDE (52,0%) i del G20 (56,2%).

Per contra, malgrat que a l'àmbit de les comunitats autònomes Catalunya (24,9%) presenta una taxa de graduació en estudis professionals relativament elevat, a l'entorn internacional aquest valor se situa per sota de totes les mitjanes internacionals: G20 (31,6%), OCDE (45,5%) i UE21 (50,9%). I és que, en general, a Espanya (27,0%) el nivell de graduació en estudis professionals és escàs en relació amb l'escena internacional.

El 2012, la taxa bruta de graduació en estudis professionals de Catalunya (24,9%) se situa per sota de la mitjana de la Unió Europea (50,9%)

9. ABANDONAMENT PREMATUR DELS ESTUDIS

L'abandonament prematur dels estudis és un indicador definit per la Unió Europea per mesurar la capacitat dels sistemes educatius europeus de mantenir la població, amb edats compreses

⁶ Alemanya, Canadà, Estats Units, França, Itàlia, Japó, Regne Unit, Rússia, Unió Europea, Aràbia Saudita, Argentina, Austràlia, Brasil, Xina, Corea del Sud, Índia, Indonèsia, Mèxic, Sudàfrica i Turquia.

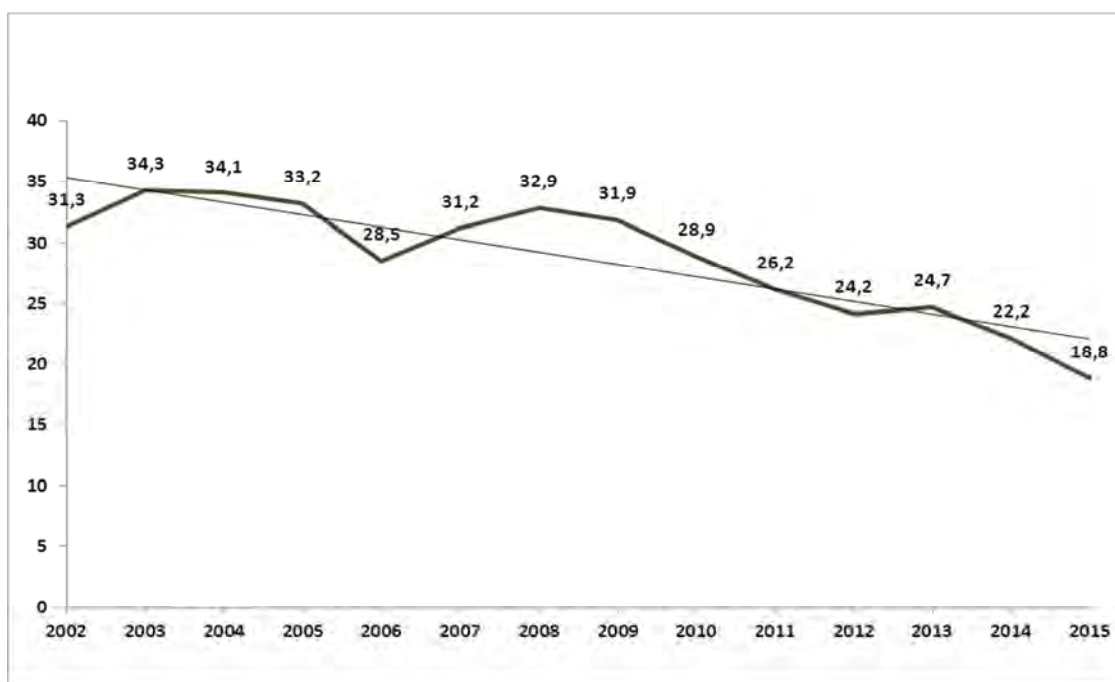
entre els 18 i els 24 anys, dins del circuit formatiu. A Catalunya, aquesta dada s'obté trimestralment de l'Enquesta de la Població Activa (EPA).

Aquest indicador fa referència al percentatge de persones d'entre 18 i 24 anys amb un nivell d'estudis no superior a l'ESO (corresponent al codis 0, 1, 2 i 3c de la classificació internacional ISCED) i que han declarat que no han rebut cap tipus d'educació o formació en les quatre setmanes precedents a l'entrevista feta per elaborar l'enquesta, excloent-ne les que no responen a les qüestions "de nivell més alt de formació assolit" i "participació en estudis".

A Catalunya, l'any 2015 l'abandonament prematur dels estudis és del 18,8%, percentatge que supera en gairebé nou punts l'objectiu europeu del 10% per a l'any 2020. El Govern de la Generalitat de Catalunya ha establert com a objectiu reduir la taxa d'abandonament escolar per sota del 15% al final del 2018 (*Ofensiva de país a favor de l'èxit escolar*), d'acord amb la recomanació de la UE que contempla per a Espanya arribar a l'objectiu del 15% l'any 2020.

Malgrat aquest diferencial, la trajectòria històrica dels valors d'abandonament prematur dels estudis de Catalunya permeten identificar una tendència que, en cas de mantenir-se, ha de permetre assolir aquests objectius.

Gràfic 48. Abandonament prematur dels estudis a Catalunya. Període 2002-2015

Font: IDESCAT.

L'evolució de les mitjanes anuals d'aquest indicador, en el període 2002-2015, presenta dues fases clarament diferenciades, que semblen repetir-se de manera cíclica.

La primera fase, entre els anys 2002-2006, mostra una evolució ascendent, que va des del 30,3% al 34,3% de l'any 2003, per després caure fins al 28,5% al final d'aquest cicle.

La segona fase, que comprèn el període 2006-2012, presenta un creixement fins al 2008 (32,9%), per tornar a decreixer fins al 18,8,2% al 2015.

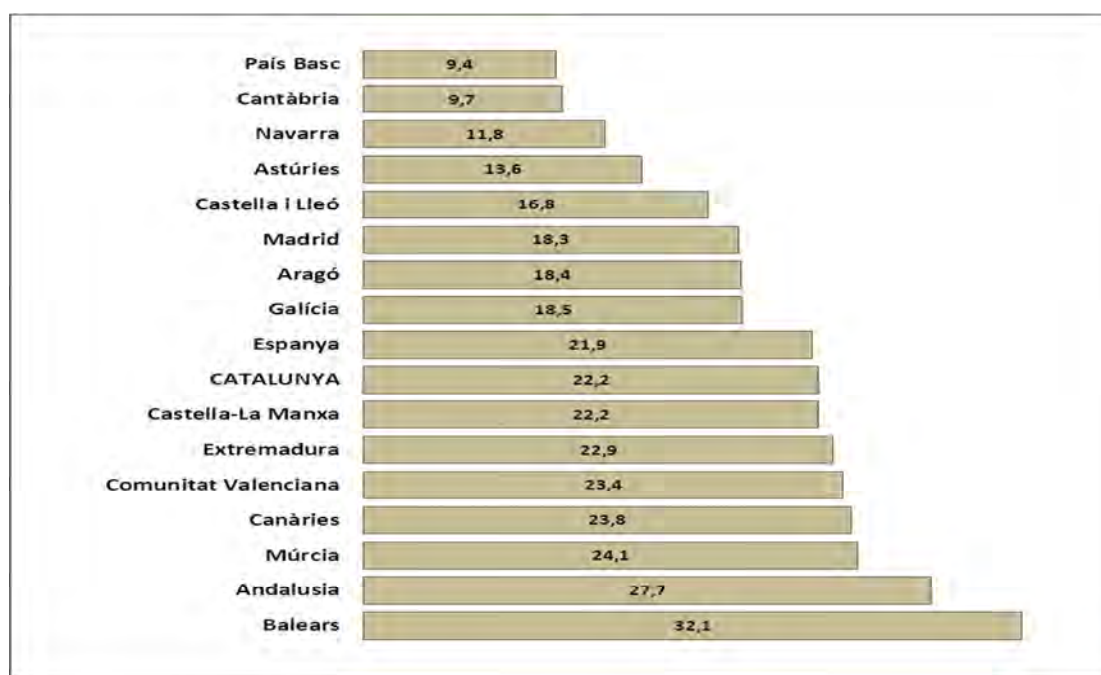
Des de l'any 2008, l'abandonament dels estudis disminueix en més d'un punt percentual de mitjana. Si es continua seguint aquesta pauta, l'any 2018 Catalunya podria haver assolit el límit desitjable del 15%.

L'observació del que passa amb l'abandonament prematur dels estudis a les altres comunitats autònomes pot contribuir en la detecció d'aquells elements que permetin mantenir aquesta tendència.

Per fer aquesta anàlisi, es disposa de les dades de l'any 2014. No es consideren les comunitats de La Rioja, Ceuta ni Melilla, ja que la seva població no representa l'1% de la població total d'Espanya i els seus valors poden distorsionar la interpretació dels resultats.

La taxa d'abandonament prematur dels estudis a Catalunya presenta una tendència a la disminució. El 2015, el valor és del 18,8%

Gràfic 49. Abandonament prematur dels estudis. Per comunitats autònomes. Any 2014

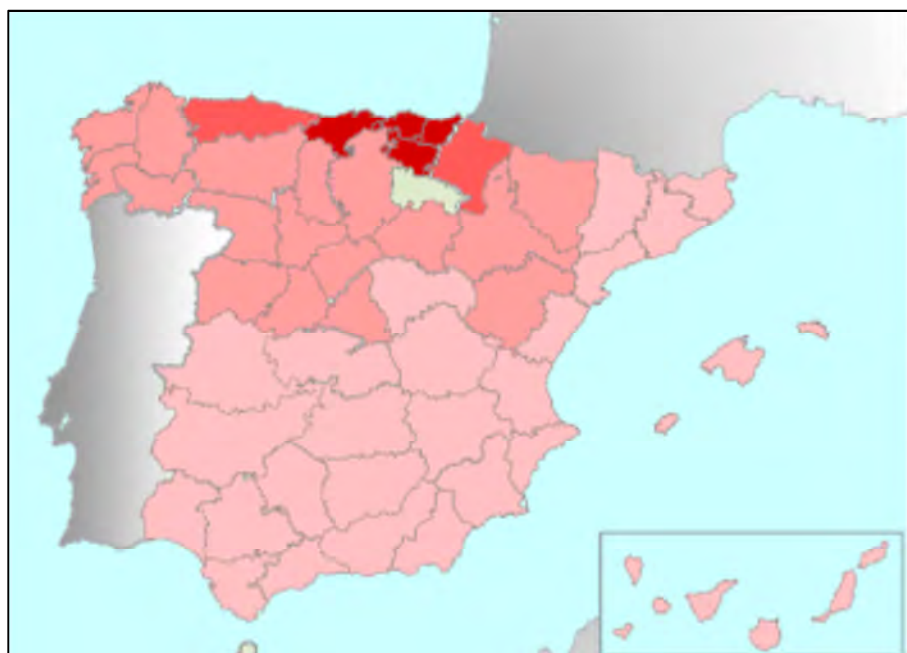

Font: Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015 (INEE).

El resultat d'abandonament escolar entre totes les comunitats autònomes presenten una gran disparitat, ja que es mouen entre el valor mínim del 9,4% corresponent al País Basc i el valor màxim del 32,1% de les Balears. Hi ha dues comunitats que assoleixen l'objectiu fixat per la Unió Europea de no superar el 10%: el País Basc (9,4%) i Cantàbria (9,7%). Amb valors entre el 10 i el 15% se situen Navarra (11,8%) i Astúries (13,6%). Totes les altres comunitats superen el 15%, amb uns valors màxims que corresponen a les Illes Balears (32,1,8%) i a Andalusia (27,7%). Per a l'any 2014, la taxa de Catalunya (22,2%) se situa lleugerament per sobre de la mitjana espanyola (21,9%).

L'any 2014, només dues comunitats autònomes assoleixen l'objectiu marcat per la UE de no tenir més del 10% de persones que han abandonat prematurament els estudis: el País Basc (9,4%) i Cantàbria (9,7%)

Mapa 1. Distribució geogràfica de l'abandonament prematur dels estudis. Any 2014

La distribució geogràfica d'aquests resultats situa la franja cantàbrica i la meitat superior no mediterrània amb valors inferiors a la mitjana espanyola, mentre que a la resta d'Espanya, formada per la meitat sud, l'arc oriental i els dos arxipèlags, l'abandonament és superior a aquesta mitjana.

És interessant analitzar l'evolució que aquest indicador europeu experimenta per a les diferents autonomies entre els anys 2010 i 2014.

Exceptuant les Illes Balears i la Comunitat Valenciana, on el comportament de la taxa és oscil·lant, la tendència de l'abandonament prematur dels estudis ha estat cap a la reducció sistemàtica en totes les comunitats.

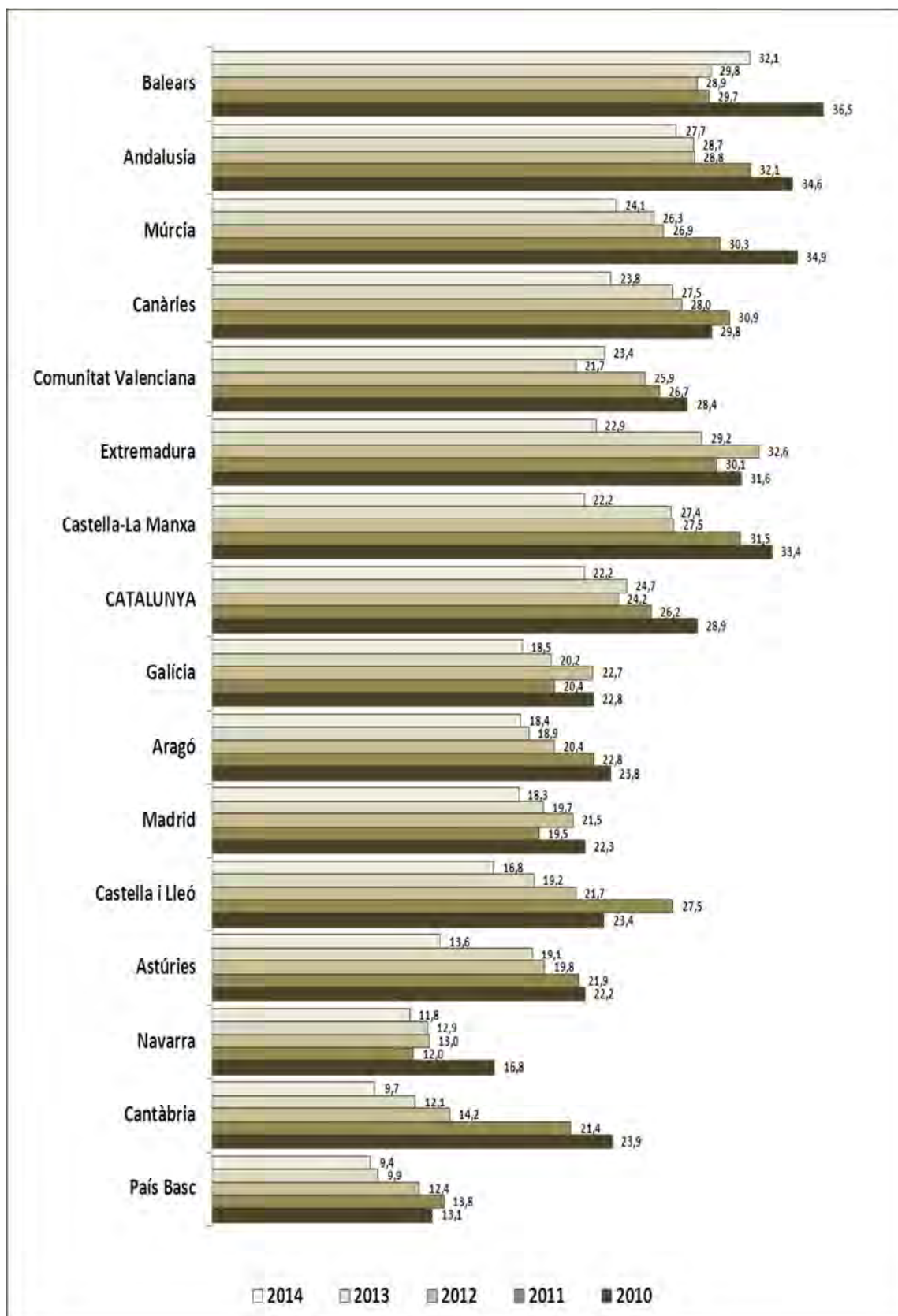
L'evolució més rellevant correspon a la comunitat autònoma de Cantàbria, que en cinc anys passa d'un valor proper al 24% a assolir l'objectiu europeu amb un 9,7%. L'abandonament dels estudis també ha disminuït, de manera considerable, a la Comunitat de Castella - La Manxa, que partia del 33,4% i se situa al mateix nivell de Catalunya (22,2%), amb una davallada d'11,2 punts percentuals.

La menor reducció del percentatge d'abandonament correspon al País Basc (3,7 punts percentuals), cosa que s'explica pel seu reduït valor de partida de l'any 2010: el 13,1%.

A Catalunya la reducció de l'abandonament prematur dels estudis ha estat de 6,6 punts percentuals, lleugerament inferior a la mitjana espanyola, que és de 6,7 punts.

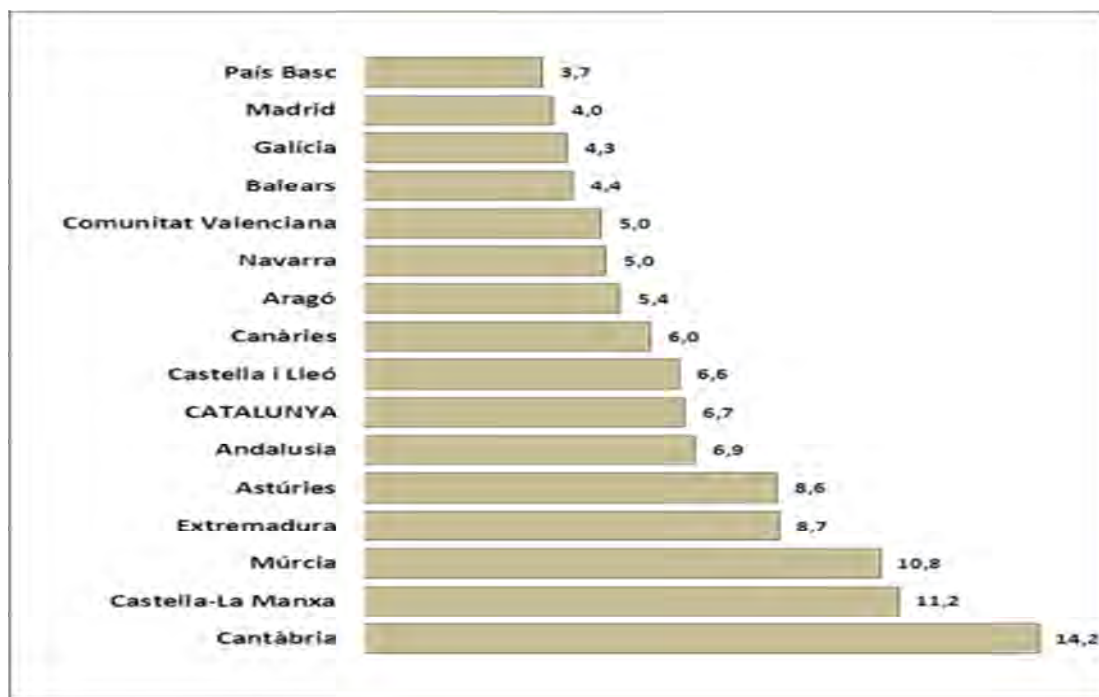
En el període 2010-2014,
la tendència observada a
la majoria de comunitats
autònomes és la reducció
de la taxa
d'abandonament
prematut dels estudis

Gràfic 50. Abandonament prematur dels estudis. Per comunitats autònomes. Període 2010-2014

Font: Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015 (INEE).

Gràfic 51. Reducció de la taxa d'abandonament prematur dels estudis. Per comunitats autònomes. Període 2010-2014

Font: Càlculs propis a partir del *Sistema Estatal de Indicadores de la Educación 2015* (INEE).

Arribats en aquest punt, sembla pertinent preguntar-se quin és el fet diferencial —en el cas que existeixi— que fa que Catalunya tingui un nivell d'abandonament prematur dels estudis tan elevat.

Una lectura simultània dels diferents indicadors considerats en aquest estudi, per a les quatre comunitats amb els valors d'abandonament dels estudis més baixos —País Basc, Cantàbria, Navarra i Astúries— i l'anàlisi dels seus elements diferencials poden proporcionar la clau per explicar l'abandonament prematur dels estudis de Catalunya i orientar la política a seguir per aconseguir-ne la disminució (**taula núm. 1**).

La situació del País Basc i de Navarra es caracteritza per l'existència d'un reduït percentatge d'alumnes situats en el nivell baix de competència matemàtica a la prova PISA 2012. De fet, Navarra i el País Basc, juntament amb Castella i Lleó, encapçalen la relació de comunitats amb un percentatge menor d'alumnes situat en aquest nivell baix. Aquesta bona situació queda confirmada per una puntuació mitjana en competència matemàtica que supera, en tots dos casos, els 500 punts.

El País Basc i Navarra mostren un reduït percentatge d'alumnes situats en el nivell baix de competència matemàtica a PISA 2012

Aquesta característica permet dibuixar el perfil d'un alumnat amb un bon nivell competencial, que podria explicar el menor nivell de repetició i el major percentatge de promoció a primer de batxillerat de les dues comunitats, així com l'escassa pèrdua d'alumnes en la transició entre el primer i el segon curs de batxillerat, amb valors inferiors a la meitat del valor de Catalunya.

Per contra, Cantàbria i Astúries mostren un nivell competencial en matemàtiques menys favorable, amb valors del percentatge d'alumnes situats en el nivell baix comparables al de Catalunya. La promoció a primer de batxillerat presenta valors més reduïts que al País Basc i

Navarra, mentre que la pèrdua d'alumnes entre el primer i el segon curs de batxillerat és superior al 10% tant a Cantàbria com a Astúries i Catalunya.

Aquestes característiques de nivell competencial baix en matemàtiques a PISA 2012, poca promoció a primer de batxillerat i pèrdua important d'alumnes entre el primer i el segon curs de batxillerat de Cantàbria i Astúries no s'allunyen pas massa del que s'esdevé a Catalunya. La diferència rau en la taxa bruta de graduació en CFPM: mentre que per a Catalunya aquesta taxa no supera el 25%, Astúries i Cantàbria presenten valors més elevats: del 30,2% i 30,5% respectivament.

Taula 1. Diversos indicadors en quatre comunitats autònomes

Indicadors	Comunitats autònomes				
	País Basc	Cantàbria	Navarra	Astúries	Catalunya
Taxa d'idoneïtat als 12 anys	91,0%	92,0%	90,0%	91,0%	94,0%
Taxa d'idoneïtat 15 anys	78,0%	72,0%	75,0%	75,0%	79,0%
PISA 2012. Comprensió lectora. Puntuació mitjana	498,1	485,4	509,3	504	500,8
PISA 2012. Comprensió lectora. Nivell alt	4,8%	6,2%	7,7%	9,3%	3,4%
PISA 2012. Comprensió lectora. Nivell baix	13,4%	17,9%	14,2%	11,9%	14,6%
PISA 2012. Matemàtiques. Puntuació mitjana	505,4	491,4	516,7	499,6	492,9
PISA 2012. Matemàtiques. Nivell alt	10,1%	10,6%	24,6%	12,8%	8,7%
PISA 2012. Matemàtiques. Nivell baix	15,5%	22,0%	13,8%	18,7%	20,0%
Repetició 1r batxillerat	4,9%	9,2%	7,2%	8,9%	7,3%
Repetició 2n batxillerat	10,3%	16,6%	13,2%	11,3%	9,6%
Promoció 1r batxillerat	88,1%	81,0%	86,1%	84,6%	75,4%
Graduació 2n batxillerat (r/ matrícula)	83,7%	75,5%	80,3%	82,5%	76,7%
Pèrdua entre 1r i 2n batxillerat	6,3%	14,2%	4,1%	10,1%	13,2%
Resultats PAU (r/ matrícula 2n batxillerat)	81,2%	71,7%	76,7%	69,0%	79,4%
Taxa bruta de graduació a l'ESO	85,4%	82,9%	80,1%	83,6%	82,6%
Taxa bruta de graduació al batxillerat	69,3%	55,4%	58,3%	64,3%	49,8%
Taxa bruta de graduació als CFPM	25,0%	30,5%	18,8%	30,2%	24,9%
Abandonament prematur dels estudis	9,4%	9,7%	11,8%	13,6%	22,2%
Variació de l'abandonament en 5 anys	3,7	14,2	5,0	8,6	6,7

L'any 2014 hi ha tres comunitats autònomes que assoleixen l'objectiu fixat per la UE de tenir, l'any 2020, una taxa d'abandonament prematur dels estudis igual o inferior al 10%. Són Astúries (8,6%), Cantàbria (9,7%) i el País Basc (9,45). N'hi ha una quarta, Navarra, que està a prop d'aconseguir aquesta fita (11,8%). A partir de la informació estadística a l'abast s'intueixen dos models o tendències, diferents però no incompatibles.

El primer seria un model que aconseguix un alt nivell competencial per al seu alumnat a l'ESO i que obté uns bons resultats al batxillerat, evitant, d'aquesta manera, l'abandonament prematur dels estudis. És la situació del País Basc i de Navarra.

El segon model gestionaria la dificultat que representa el batxillerat per a molts alumnes amb un nivell de preparació insuficient oferint-los una oferta de formació professional prou atractiva com per generar expectatives d'èxit, de manera que evitaria, també, l'abandonament prematur dels estudis. És el cas de Cantàbria i d'Astúries.

Aquests dos models no són incompatibles: es pot incrementar el nivell competencial de l'alumnat a l'ESO, introduir millores de gestió en l'orientació educativa al final de l'ensenyament obligatori i, alhora, millorar l'oferta en cicles formatius i fer-la més atractiva per als alumnes, de manera que s'incrementin les expectatives d'èxit de l'alumnat.

10. EL FENOMEN NEET-NINI I L'ABANDONAMENT PREMATUR DELS ESTUDIS

El fenomen NEET (*Not in Education, Employment or Training*) és objecte de nombrosos estudis que formulen diagnòstic sobre la situació al nostre país a partir de lectures, sovint esbiaixades o errònies, de les dades dels indicadors disponibles. Aquest fet genera una pressió mediàtica que, més enllà de cercar la sensibilitat de la població envers la importància de la formació i l'esforç personal, estigmatitza el col·lectiu de joves.

Certament, la problemàtica és prou complexa i aquesta proliferació d'investigacions amb gran aportació de dades, fa necessari conceptualitzar el problema i establir uns indicadors clars per a la seva mesura, la qual cosa permetrà dissenyar i desenvolupar intervencions més eficaces. La revisió del fenomen NEET s'ha de fer des d'una doble perspectiva:

a) Conceptualment:

La contextualització correcta del fenomen NEET, a partir de l'anàlisi rigorosa dels factors estructurals, institucionals i personals que el condicionen, permet associar la situació NEET a persones amb una actitud de rebuig dels estudis i de l'activitat laboral (inactivitat passiva).

El concepte NEET (l'original) identifica com a tret diferencial d'aquest col·lectiu el “no voler” assumir un rol funcional en el treball, l'estudi o les responsabilitats a la llar i, per tant, quedarien exclosos d'aquesta categoria els desocupats, els malalts i aquells que assumeixen responsabilitats familiars. A més, en parlar de “situació NEET”, s'incorpora una visió dinàmica d'aquest fenomen, puix que s'hi pot entrar, estar, sortir-ne o retornar-hi. El fenomen no afecta, evidentment, de manera exclusiva els joves.

Una aproximació més fina al concepte passa necessàriament per considerar les variables que permeten identificar de manera més nítida la problemàtica NEET:

- L'edat: hom pot qüestionar la limitació de l'edat, puix que persones en situació NEET es troben a qualsevol edat.
- L'atur: una persona desocupada és aquella que no treballa, però que cerca feina de manera activa (segons l'INE-IDESCAT).
- La maternitat i/o dependència: assumir responsabilitats a la llar o tenir cura de persones dependents representa una actitud activa en l'esfera laboral.
- La incapacitat o malaltia: impediments de salut objectius per trobar feina.

Per tant, el concepte NEET està estretament vinculat a l'actitud i a la conducta de les persones, de manera que es pot convenir que *una persona de més de 16 anys que no estudia, no treballa, no busca feina o no té responsabilitats familiars i que no té impediments per desenvolupar aquestes activitats es troba en situació NEET*.

b) Estadísticament:

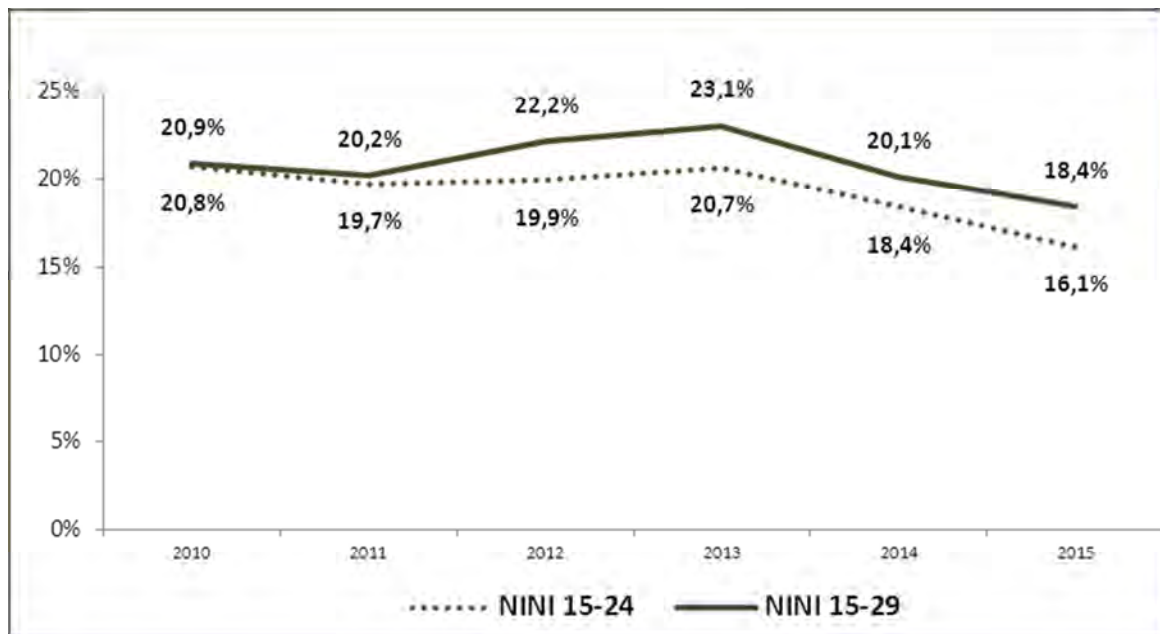
L'adequació dels indicadors actualment existents (EPA), acotant clarament el col·lectiu a identificar, ha d'evitar confusions que transmeten una imatge estereotipada, deformada i estigmatitzada del col·lectiu de joves del nostre país.

Malgrat aquestes consideracions, aquest estudi de resultats limita la consideració de NEET als anomenats NINI, categoria definida com la població jove que ni estudia ni treballa.

Pel que fa al concepte de població jove, a nivell internacional no hi ha un únic interval d'edats: els més habituals són els de 15-24 anys i 15-29 anys. La inclusió dels joves de 15 anys sembla contradictòria amb el fet que la nostra legislació laboral fixa l'edat mínima per accedir a un lloc de treball als 16 anys, però l'interès per comparar les dades de Catalunya amb l'escenari internacional obliga a incloure els 15 anys en l'edat d'anàlisi dels NINI. Com a límit superior de les edats, s'estableixen els 24 i els 29 anys, ja que quan es vol estudiar la població NINI en funció del seu nivell d'estudis, l'interval d'edats 15-24 presenta un problema de significació que impedeix prendre en consideració les dades obtingudes de l'enquesta.

Les dades d'aquest indicador s'obtenen de l'EPA, que a nivell europeu és la *Labour Force Survey (LFS)*. Per a Catalunya, IDESCAT proporciona aquesta informació. Però com que l'INE no publica aquesta dada per a les comunitats autònomes, cal prendre la que calcula EUROSTAT.

Gràfic 52. Població de Catalunya entre 15-24 i 15-29 anys que ni estudia ni treballa

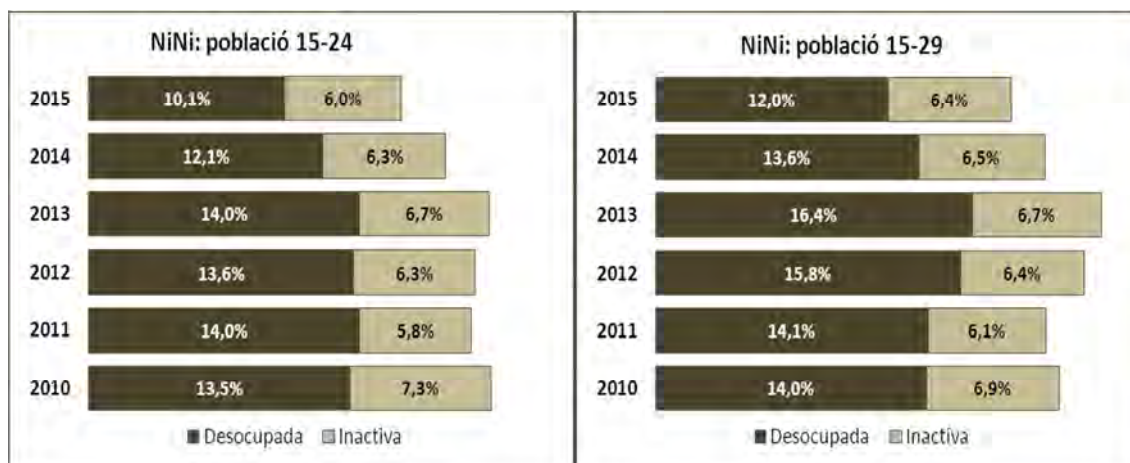
Font: Càlculs propis a partir de dades de l'EPA proporcionades per IDESCAT.

A Catalunya, l'any 2015 hi ha un 18,4% de joves, amb edats compreses entre els 15 i els 29 anys, que ni estudien ni treballen: són al voltant de 202.000 joves d'un total de 1.097.000. Aquest percentatge de NINI és el menor observat en els darrers sis anys, ja que per primera vegada aquest percentatge se situa per sota del 20%, amb una trajectòria que tendeix a la baixa des de l'any 2013.

El mateix any 2015, el percentatge de NINI amb edats compreses entre els 15 i els 24 anys és del 16,1%, dos punts per sota del percentatge de joves NINI d'entre 15-29 anys, però amb una mateixa evolució tendencial des de l'any 2012, de manera que la diferència al voltant dels dos punts entre les dues sèries es manté gairebé constant en els darrers quatre anys analitzats.

La situació laboral dels joves NINI pot ajudar a explicar la raó que fa que un jove no estudiï ni tampoc no treballi; per exemple, pot ser pel fet de no trobar feina o per la manca d'interès en treballar com seria, per exemple, el cas d'inactivitat per maternitat.

Gràfic 53. Percentatge de NINI: poblacions de 15-24 i 15-29 anys que ni estudien ni treballen. Per situació laboral. Període 2010-2015

Font: Càlculs propis a partir de dades de l'EPA proporcionades per IDESCAT.

Entre els anys 2010 i 2015, la proporció de joves NINI d'entre 15 i 29 anys que no participen del mercat laboral es manté pràcticament constant al voltant del 6,5%. El que marca l'evolució al llarg del temps és la població en situació d'atur, que parteix del 14% l'any 2010, s'eleva fins al 16,4% l'any 2013 i presenta, a partir d'aquest moment, un descens gradual fins arribar al 12,0% de l'any 2015.

Entre els joves NINI del segment d'edat entre els 15 i 24 anys, aquest percentatge de població inactiva es redueix lleugerament, ja que se situa al voltant del 6%, amb petites oscil·lacions que poden ser degudes a la mostra. Tanmateix, la proporció de joves NINI entre 15-24 anys en situació d'atur evoluciona des del 13,5% de l'any 2010 fins al 10,1% del 2015, amb oscil·lacions en l'entremig.

En síntesi, per a ambdós segments d'edat, la població NINI registra un volum constant de joves inactius, mentre que la població en atur constitueix el gruix de la població NINI, que dobla gairebé el percentatge d'inactius.

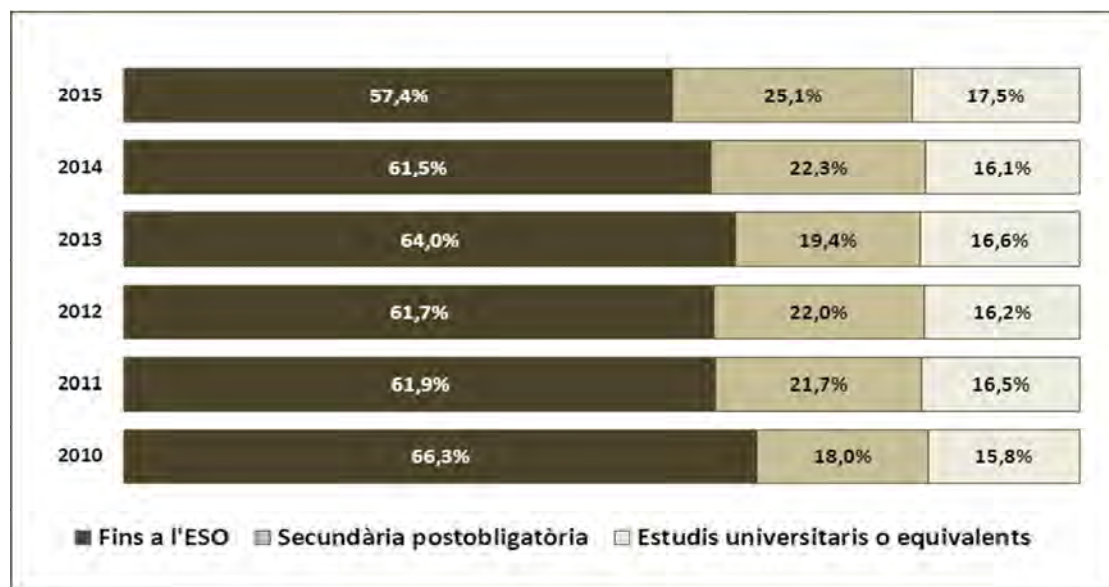
Des del punt de vista del sistema educatiu, és especialment interessant conèixer quin és el perfil d'estudis assolits pels joves NINI. Aquesta característica presenta problemes mostrals quan es considera la població de 15-24 anys, per la qual cosa només s'analitza el nivell d'instrucció dels NINI amb edats compreses entre els 15 i els 29 anys (**gràfic núm. 54**).

La població NINI de Catalunya registra un volum constant de joves inactius (6%), mentre que el percentatge de joves a l'atur és el doble

L'any 2015, el 57% de la població NINI no tenia estudis més enllà de l'ESO: es tracta d'uns 116.000 joves. Aquest percentatge s'ha reduït en nou punts percentuals entre el 2010 i el 2014.

Per contra, el volum de NINI amb estudis d'educació secundària postobligatòria no universitària —batxillerat o cicles formatius de grau mitjà— ha evolucionat del 18% al 25%, mentre que el percentatge de NINI que han assolit estudis universitaris ha augmentat en 1,7 punts percentuals.

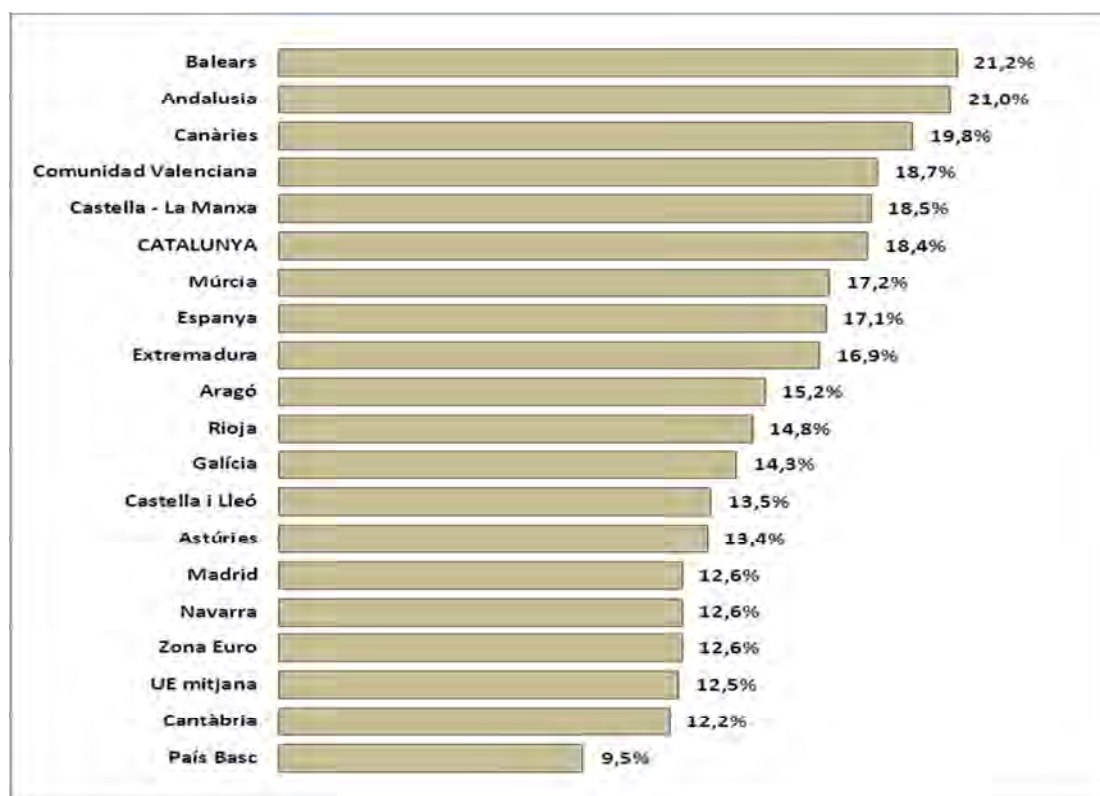
Gràfic 54. NINI: població de 15-29 anys que ni estudia ni treballa. Per nivell d'instrucció. Període 2010-2015

Font: Càlculs propis a partir de dades de l'EPA proporcionades per IDESCAT.

La importància del percentatge de NINI a Catalunya es posa de manifest en comparar aquestes dades amb les d'altres comunitats autònomes. Tal com ja s'ha dit, la informació referida a aquest indicador només està disponible per als joves amb edats compreses entre els 15 i els 24 anys.

Gràfic 55. NINI: població de 15-24 anys que ni estudia ni treballa. Per comunitats autònomes. Any 2014

Font: EUROSTAT.

L'any 2014, el percentatge de població que hi ha a les comunitats autònomes amb edats compreses entre els 15 i els 24 anys que ni estudia ni treballa es mou entre el 9,5% que correspon al País Basc el 21,2% de les Illes Balears.

A Catalunya aquest valor és de 18,4%, que supera de poc la mitjana espanyola (17,1%), però que se situa a més de sis punts percentuals de distància tant de la mitjana europea (12,5%) com del valor corresponent a la Zona Euro (12,6%).

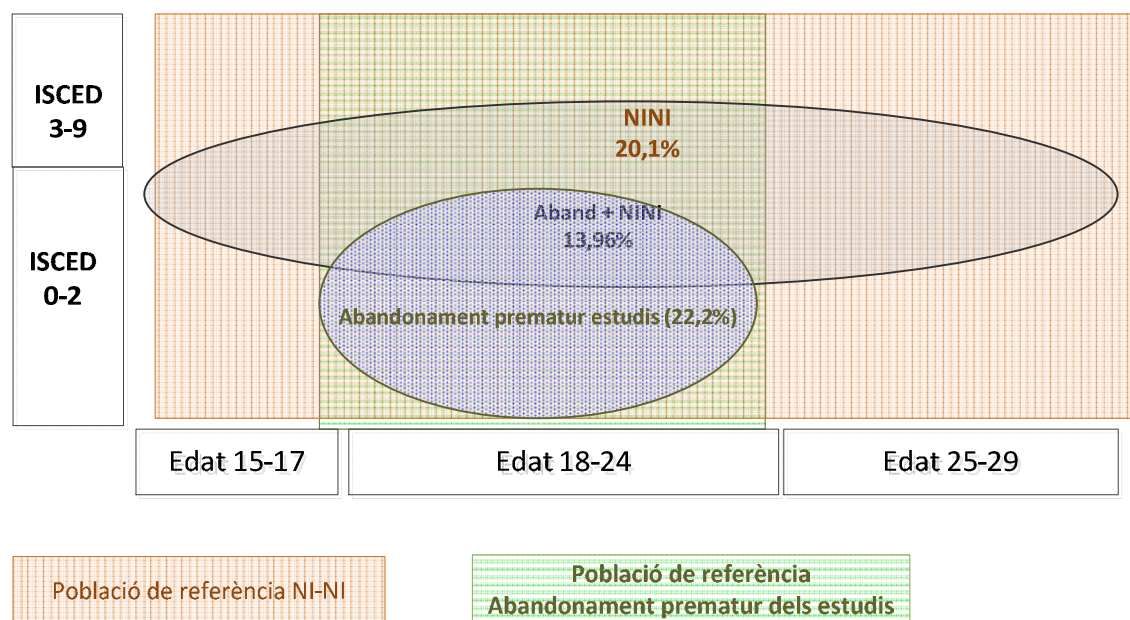
10.1. RELACIÓ ENTRE NEET-NINI: JOVES QUE NI ESTUDIEN NI TREBALLEN

La relació entre els dos indicadors europeus referits a la no participació dels joves en els estudis —l'abandonament prematur dels estudis (població 18-24) i els NINI (població 15-29)— proporciona una certa explicació dels motius per a l'abandonament del sistema educatiu.

Per raons de significació mostral, aquesta comparació només es pot fer amb la població NINI de 15-29 anys. A l'hora de comparar les xifres d'aquests indicadors, cal especificar quin és el nivell d'aplicació conjunt d'ambdós indicadors. Per edats, la població de referència dels NINI és més extensa que la de l'abandonament prematur, ja que amplia l'edat de 18-24 anys dels joves que han abandonat els estudis als 15-29 anys dels joves NINI. A més, per als NINI no es considera cap restricció en relació amb el nivell d'estudis, mentre que l'abandonament escolar limita la població a aquella amb estudis no superiors a l'ESO.

La relació entre les poblacions dels dos indicadors europeus de referència se sintetitza en la **figura núm. 5**, que inclou el valors registrats l'any 2014.

Figura 5. Relació entre els NINI i l'abandonament prematur dels estudis. Any 2014

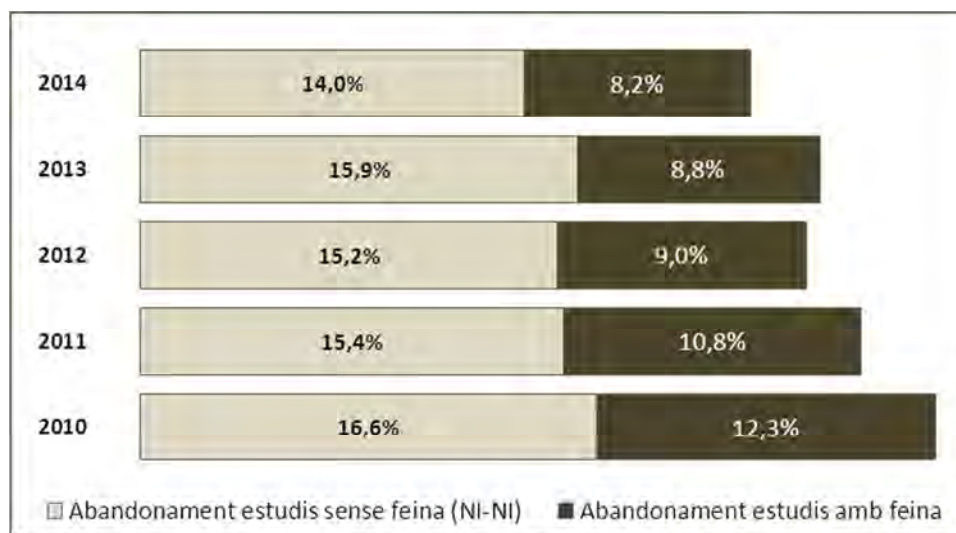
Font: Càlculs propis a partir de dades de l'EPA proporcionades per IDESCAT.

A Catalunya, l'any 2014, d'entre el 22,2% de la població de 18-24 anys que ha abandonat els estudis de manera prematura, hi ha un 13,9% que no treballa (en situació d'atur o d'inactivitat), és a dir, que gairebé el 14,0% d'aquesta població són NINI.

Per tant, més de la meitat de la població amb edats compreses entre els 18 i els 24 anys, amb un baix nivell d'estudis i que ha abandonat la formació de manera precoç, tampoc no treballa. Per a més del 60% dels joves d'entre 18 i 24 anys, amb un nivell d'estudis no superior a l'ESO que no estudia, el fet de tenir feina no és el motiu d'haver abandonat els estudis.

Aquesta situació no és casual, sinó que l'anàlisi històrica de les dades entre el quinquenni 2010 i 2014 confirma la relació sistemàtica.

Gràfic 56. Participació dels NINI (població 15-29 anys) en l'abandonament prematur dels estudis (població 18-24 anys). Període 2010-2014

Font: Càlculs propis a partir de dades de l'EPA proporcionades per IDESCAT.

Històricament, els NINI constitueixen entre el 57% i el 65% de l'abandonament dels estudis. En conseqüència, una millora d'aquest indicador comportarà una millora en l'indicador dels NINI.

A Catalunya, entre els anys 2010 i 2014, sis de cada deu joves que deixen els estudis són joves sense feina. És a dir, que no han abandonat els estudis per posar-se a treballar: han deixat d'estudiar sense que hi hagués cap alternativa.

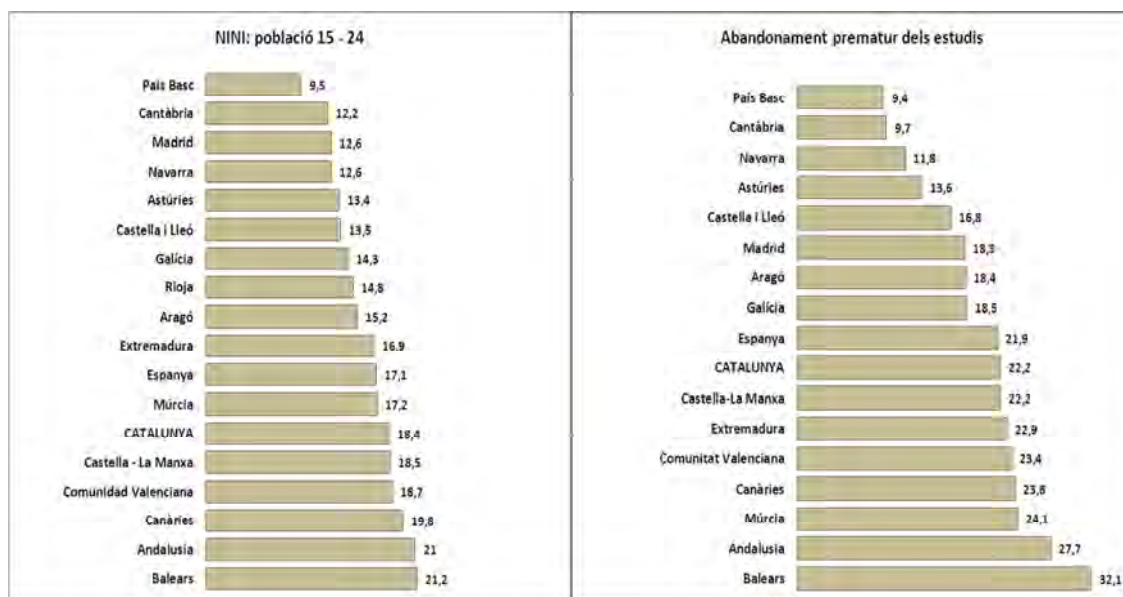
La comparació dels resultats d'aquests dos indicadors per a les diferents comunitats autònomes ens proporciona una informació que concorda plenament amb el que ja s'ha dit (**gràfic núm. 57**).

En termes generals, es pot apuntar que les comunitats autònomes amb un menor abandonament prematur dels estudis són les que presenten un menor volum de joves NINI. Així, el País Basc i Cantàbria encapçalen ambdues relacions, mentre que les Balears i Andalusia són les que presenten un major percentatge de joves NINI i un major abandonament prematur dels estudis.

En definitiva, s'observa que la població jove amb un baix nivell d'estudis que ha deixat la formació està integrada majoritàriament per gent en situació d'atur. L'abandonament prematur dels estudis és el preludi del fenomen NINI. Per tant, totes aquelles mesures encaminades a evitar aquest abandonament comportaran una reducció sistemàtica en la xifra de població NINI.

Les comunitats autònomes amb un menor abandonament prematur dels estudis presenten un menor volum de joves NINI

Gràfic 57. Població NINI (15-24 anys) i abandonament prematur dels estudis. Per comunitats autònomes. Any 2014

Font: Dades NINI: EUROSTAT. Dades abandonament prematur dels estudis: INE.

11. CONCLUSIONS

Els resultats del sistema educatiu de Catalunya evidencien un comportament desigual per a les diferents etapes considerades, independentment de si es tracta d'una etapa educativa obligatòria o postobligatòria.

L'educació primària es caracteritza per unes elevades taxes d'idoneïtat en les diferents edats de referència dels cursos d'aquesta etapa, la qual cosa pot considerar-se una dada positiva per a aquest indicador, si s'entén la repetició de curs com un element disruptiu del procés formatiu dels alumnes i d'una evolució normalitzada durant l'etapa, en línia amb les recomanacions de la Comissió Europea. Aquests valors elevats es mantenen per a la taxa d'idoneïtat als 10 i 12 anys, essent superiors als de la resta de comunitats autònomes.

A més, s'observa que la taxa de repetició a sisè curs d'educació primària s'ha reduït en els darrers anys fins a situar-se per sota de l'1%, és a dir, que gairebé la totalitat dels alumnes promocionen a l'ESO.

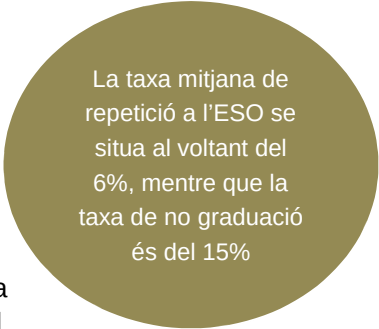
La taxa mitjana de repetició a sisè d'educació primària és de l'1%

D'altra banda, l'anàlisi dels resultats de les proves de competències de sisè curs d'educació primària revela que aproximadament un 15% dels alumnes no assoleixen plenament les competències bàsiques, dada que caldrà reduir, però que està situada dins del llindar establert pel programa europeu "horitzó 2020" i pels objectius marcats pel Departament d'Ensenyament per al 2018.

En qualsevol cas, cal tenir en compte aquests resultats en la transició entre l'educació primària i l'ESO i que caldrà arbitrar mesures d'acompanyament per a aquest alumnat que manifesta més dificultats.

Les dades de matrícula a l'ESO, publicades pel Departament d'Ensenyament, mostren per a tots els cursos un nivell de repetició superior que al de l'educació primària. Tot i això, el percentatge tendeix a reduir-se en els darrers anys, de manera que el volum d'alumnat repetidor se situa al voltant del 6%.

Tanmateix, els resultats de l'avaluació de quart d'ESO indiquen que un 15% dels alumnes no promociona, la qual cosa contrasta amb aquest 6% d'alumnes que repeteixen de manera efectiva. És a dir, que una part dels alumnes que no superen l'ESO marxen del sistema de formació. En efecte, la taxa de no escolarització als 16 anys per a Catalunya supera el 8%, valor superior al de la majoria de comunitats autònomes. Malgrat això, les taxes d'idoneïtat als 14 i 15 anys de Catalunya són les més elevades de totes les comunitats autònomes.

La taxa mitjana de repetició a l'ESO se situa al voltant del 6%, mentre que la taxa de no graduació és del 15%

L'anàlisi dels resultats de les proves de competències de quart d'ESO evidencia que al voltant d'un 10% d'alumnes no assoleix la competència lingüística i un 16%, la matemàtica. Aquesta dada sembla estar en sintonia amb les de repetició de quart curs, on el percentatge d'alumnes que no es graduen és d'un 15%, aproximadament.

La desagregació dels resultats de competències en funció de la complexitat dels centres indica que el 10% de l'alumnat amb un nivell baix en competències lingüístiques es distribueix entre un 5% en els centres de baixa complexitat i un 25% en els d'alta complexitat, mentre que per a la competència matemàtica, el 16% del total es distribueix entre un 7% i un 31% respectivament.

Els resultats de l'educació obligatòria a Catalunya, especialment pel que fa a l'assoliment de les competències bàsiques, semblen fortament condicionats pel context socioeconòmic de l'entorn, que perfila la complexitat dels centres. En efecte, el risc que un alumne presenti un baix nivell competencial en les matèries instrumentals és significativament superior en els centres d'alta complexitat respecte dels centres de baixa complexitat en finalitzar l'ensenyament obligatori.

Les proves PISA són una mesura internacional del nivell competencial dels alumnes de 15 anys. La comparació entre els resultats d'aquestes proves i les del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, corresponents a l'any 2012, per a la comprensió lectora, indiquen que el percentatge d'alumnes situats en els nivells més baixos (<1 i 1) coincideix plenament amb el percentatge d'alumnes en el nivell baix de les proves de competències de quart d'ESO de llengua catalana i castellana. Pel que fa a les matemàtiques, hi ha una diferència de 4 punts percentuals entre ambdues proves en el percentatge d'alumnat situat en els nivells baixos.

L'entrada als ensenyaments postobligatoris es decanta a favor del batxillerat, que representa el 56% del total d'alumnes matriculats a primer curs de l'educació postobligatòria. Aquesta proporció és força equilibrada, si es compara amb les dades de la resta de comunitats autònomes. En qualsevol cas, aquestes dades fan referència a la matrícula, si bé cal tenir en compte el possible impacte de la flexibilitat de la formació professional sobre el registre de la seva matrícula.

Les dades de la trajectòria dels alumnes entre el primer i el segon curs de batxillerat permeten definir un indicador de pèrdua d'alumnat entre primer i segon curs per analitzar els processos al batxillerat i les seves possibles disfuncions. En el cas de Catalunya, aquest indicador assoleix valors al voltant del 13%, superior al 4% de Navarra i al 6% del País Basc, però lleugerament inferior al 14% de Cantàbria, comunitats totes elles amb baixes taxes d'abandonament.

No es pot associar, però, la pèrdua d'alumnes entre el primer i el segon curs de batxillerat amb l'abandó prematur dels estudis, ja que les dades de Cantàbria posen de manifest que una elevada pèrdua d'alumnes en el batxillerat no implica elevats nivells d'abandonament. Per identificar aquestes causes caldria conèixer en profunditat els processos d'orientació a l'ESO i al batxillerat, però tot apunta al fet que el repte rau en oferir recorreguts alternatius i reorientar adequadament els alumnes que hi trobin dificultats.

En finalitzar el batxillerat, l'actual ordenació del sistema educatiu permet diferents opcions, però l'accés a la universitat és l'opció majoritària dels alumnes. Per aquest motiu, és necessari analitzar els resultats de les PAU en el context de tot el batxillerat. Així, el percentatge d'alumnes que superen aquestes proves sobre els presentats és molt elevat (superior al 95%). Una altra cosa és quan el col·lectiu de referència és la matrícula de segon de batxillerat en l'any en curs: en aquest cas, el percentatge d'aprovat a les PAU supera lleugerament el 60%. Quan la referència és la matrícula de primer curs de batxillerat de la promoció corresponent (any anterior), aquest percentatge baixa fins al 55%, segons dades de la Secretaria d'Universitats i Recerca.

En definitiva, es tracta d'un batxillerat amb poca repetició, una elevada pèrdua d'alumnes entre el primer i el segon curs i un èxit considerable en el resultat de les PAU sobre els que superen el batxillerat, que proporciona, doncs, alumnes ben qualificats per accedir a la universitat.

El batxillerat a Catalunya presenta poca repetició, una elevada pèrdua d'alumnes entre el primer i el segon curs i un èxit considerable en els presentats a les PAU

Quant als cicles formatius professionals de grau mitjà, la complexitat de les seves dades obliguen a prendre els resultats amb precaució. En qualsevol cas, les taxes brutes de graduació que proporciona l'INE permeten fer-ne una anàlisi comparativa. Així, el curs 2012-2013 la taxa bruta de graduació en l'educació postobligatòria a Catalunya és inferior a la d'altres comunitats de referència, com és el cas del País Basc.

La repercussió social d'aquesta realitat es tradueix en un nivell d'abandonament prematur dels estudis, que l'any 2014 és encara allunyat de l'objectiu europeu 2020, però que ha anat disminuint de manera significativa en els darrers anys.

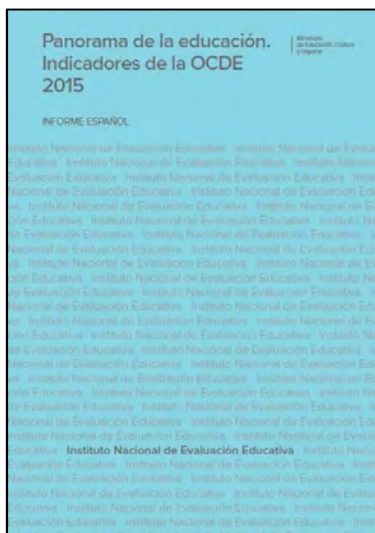
Finalment, a Catalunya existeix un percentatge de NEET-NINI també elevat, del 20,1% l'any 2014, amb el conseqüent risc d'exclusió. L'anàlisi del fenomen NINI permet establir una estreta relació d'aquest fet amb l'abandó, de manera que es pot afirmar que més del 60% dels joves NINI han abandonat els estudis de manera prematura. Per tant, les actuacions adreçades a prevenir i reduir l'abandonament tenen impacte sobre el fenomen NINI.

En síntesi, les causes de l'abandonament escolar són múltiples: algunes intrínseques a la persona, al seu entorn proper: familiar i social. Però és evident que l'arquitectura actual del sistema educatiu té una incidència important en la trajectòria evolutiva i formativa dels joves. També el desenvolupament de processos d'ensenyament i aprenentatge a les etapes obligatòria i postobligatòria són determinants per a l'èxit personal, social i professionals dels joves.

Més del 60% de joves NINI han abandonat prematurament els estudis

Les disfuncions en aquest processos tenen un impacte clar sobre el fenomen de l'abandonament prematur dels estudis. Conseqüentment, totes les actuacions que tinguin com a conseqüència una millora en la funcionalitat global del sistema i de la racionalització dels processos instructius impactaran en la reducció de l'abandó i afavoriran la qualitat del sistema educatiu.

REVISTA DE LLIBRES

*Panorama de la educación.
Indicadores de la OCDE 2015.
Informe español.*
<http://www.mecd.gob.es/dctm/inee/internacional/panorama-de-la-educacion-2015.-informe-espanol.pdf?documentId=0901e72b81ee9fa3>

El volum, publicat per l'Institut Nacional de Evaluación Educativa, és un resum de l'informe internacional que reproduïx les dades dels indicadors més importants per a Espanya, en comparació amb la mitjana dels països de l'OCDE i dels 21 països de la Unió Europea que hi pertanyen.

Està dividit en tres capítols. En el primer, titulat "La expansión de la educación y los resultados educativos", s'hi analitza la formació de la població adulta, les taxes d'escolarització a l'educació obligatòria i la no obligatòria, etc. En el segon, titulat "Educación, mercado laboral y financiación educativa", s'hi estudia la transició de l'educació al mercat laboral, la relació entre el nivell educatiu i el mercat laboral, les taxes d'ocupació, els salaris, les diferències entre homes i dones, etc. En el tercer, titulat "El entorno de los centros y el aprendizaje", s'hi analitza les hores de classe de l'alumnat d'educació primària i secundària, la ràtio d'alumnes per aula, les hores de docència del professorat, els salaris del professorat, la incorporació de les TIC en els centres educatius, l'ús que en fa el professorat i la influència que tenen en els resultats de l'alumnat, tal i com evidencia l'estudi PISA. També s'hi tracten les avaluacions externes del sistema educatiu (com les avaluacions sumatives i les de diagnòstic), les inspeccions escolars, les autoavaluacions dels centres i les avaluacions del professorat i dels directors de centres educatius.

*Education at a Glance 2015.
OECD Indicators, OCDE,
novembre 2015.*
<http://www.oecd.org/edu/education-at-a-glance-19991487.htm>

El sistema d'indicators de l'OCDE és la font autoritzada per obtenir una acurada informació sobre l'estat de l'educació arreu del món. Proporciona dades sobre el funcionament de les institucions educatives, l'impacte de l'aprenentatge en els diversos països, els recursos humans i financers invertits en l'educació, l'accés, la participació i la progressió en l'educació i l'entorn d'ensenyament i organització dels centres escolars. S'inclouen dades de 34 països de l'OCDE i de dotze països associats.

L'edició del 2015 dels indicadors inclou anàlisis més detallades de la participació en l'educació infantil i en els nivells terciaris de l'educació. L'informe també examina la mobilitat social i educativa de la primera generació d'adults amb educació terciària, les oportunitats laborals per als graduats recents i la participació en la formació dels empleats. Examina també la disposició a utilitzar les TIC en l'ensenyament. La publicació proporciona indicadors sobre l'impacte de les habilitats en l'ocupació i en els ingressos, les diferències de gènere en l'educació i l'ocupació i els sistemes de lideratge en el professorat i els centres escolars.

PUBLICACIONS DEL CONSELL

La publicació dels resultats de les avaluacions i l'elecció de centre escolar des d'una perspectiva internacional. Barcelona:

Departament d'Ensenyament,
Consell Superior d'Avaluació del
Sistema Educatiu, novembre de
2015.

El volum presenta dades comparades sobre la relació existent entre l'elecció de centre educatiu i la publicació dels resultats de les avaluacions a catorze sistemes educatius diferents: Alemanya, Austràlia, Catalunya, Estats Units, Finlàndia, França, Grècia, Irlanda, Itàlia, Noruega, Països Baixos, Polònia, Regne Unit (Anglaterra) i Suècia. La comparació de casos permet observar les tendències existents en la manera de retre comptes dels resultats de rendiment i, alhora, identificar les particularitats de cada model. L'objectiu d'aquesta comparació és conèixer la inclinació dels diferents sistemes a la publicació dels resultats de les avaluacions i, al mateix temps, identificar l'evolució de les tècniques emprades per a la publicació de la informació.

El volum consta d'una introducció i dels cinc capítols següents: Capítol 1: L'orientació de l'avaluació educativa a mesurar els resultats. Capítol 2: Sistemes educatius de quasi-mercat. Capítol 3: Efectes no desitjats de la rendició de comptes. Capítol 4: Elecció de centre i avaluació educativa des d'una perspectiva internacional. Capítol 5: La publicació de la informació de les avaluacions: anàlisi comparativa. Com a conclusió, s'inclouen algunes recomanacions per a la presa de decisions de política pública educativa relacionades amb l'elecció escolar i l'avaluació, i alguns mecanismes que cal seguir amb atenció per l'impacte potencial que poden tenir i per l'evolució que podrien tenir en un futur.

*Sistema d'Indicadors
d'Ensenyament de Catalunya.*

Barcelona: Departament
d'Ensenyament,
Consell Superior d'Avaluació del
Sistema Educatiu, desembre de
2015.

A partir de l'any 2015, el Sistema d'Indicadors d'Ensenyament es publica en línia, de manera que es podran consultar per internet les gràfiques estàtiques que recullen la informació sobre els diferents indicadors. El format electrònic permet una consulta de la informació estadística més àgil, alhora que facilita l'actualització de les dades.

El nou Sistema d'Indicadors s'organitza en els quatre blocs habituals: indicadors de context, indicadors de recursos, indicadors d'escolarització i processos i indicadors de resultats. S'inclou també el bloc amb els valors obtinguts en els indicadors europeus de referència, fixats per la Unió Europea per a l'any 2020.

http://csda.gencat.cat/ca/arees_d_actuacio/sistema_d_indicadors/

PUBLICACIONS RECENTS DEL CONSELL

Quaderns d'avaluació

32 *L'avaluació de sisè d'educació primària 2015.* Setembre 2015

31 *L'avaluació de quart d'ESO 2014.* Abril 2015

30 *Competència financera PISA 2012.* Gener 2015

29 *L'avaluació de sisè d'educació primària 2014.* Setembre 2014

Col·lecció «Documents»

34 *PIRLS 2016. Síntesi del marc conceptual i ítems alliberats.* Gener 2016

33 *La publicació dels resultats de les avaluacions i l'elecció de centre escolar des d'una perspectiva internacional.* Novembre 2015

32 *Avaluació del projecte COMconèixer 2014.* Juny 2015

31 *Avaluació del projecte Filosofia 3/18 a Argenton.* Maig 2015

Col·lecció «Informes d'avaluació»

20 *Equitat i resultats de l'alumnat d'origen estranger a PISA 2012.* Octubre 2014

19 *Estudi sociodemogràfic i lingüístic de l'alumnat de 4t d'ESO de Catalunya.* 2013. Març 2014

18 *PISA 2009. Resultats de l'alumnat a Catalunya.* Desembre 2011

17 *Avaluació de la formació professional reglada a Catalunya 2001-2008. Resum executiu. Conclusions i recomanacions.* Setembre 2010

Col·lecció «Sistema d'Indicadors»

Sistema d'Indicadors d'Ensenyament de Catalunya. Desembre 2015

Totes aquestes publicacions es poden consultar a la pàgina web del Consell, que trobareu al portal del Departament d'Ensenyament: <http://csda.gencat.cat/ca/>